

İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

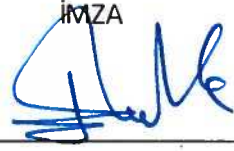

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY VE PAYIN DEVRİ

SEMA AKSOY

TEMMUZ 2018

Bu tez tarafımızca okunmuş olup kapsam ve nitelik açısından, Özel Hukuk alanında Yüksek Lisans Derecesini alabilmek için yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Tez Jürisi Üyeleri:

	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr.Üyesi Etem Kara (Tez Danışmanı)	<u>Kabul</u>	
Prof. Dr. Şükrü Yıldız	<u>Kabul</u>	
Dr. Öğr.Üyesi Ahmet Bülter	<u>Kabul</u>	

Bu tezin İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından konulan tüm standartlara uygun şekilde yazıldığı teyit edilmiştir.

Tarih 26.07.2018

Mühür/İmza

Bu çalışmada yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, söz konusu kurallar ve ilkelerin zorunlu kıldığı çerçevede, çalışmada özgün olmayan tüm bilgi ve belgelere, alıntılama standartlarına uygun olarak referans verilmiş olduğunu beyan ederim.

Adı, Soyadı: Sema AKSOY

İmza:

ÖZ

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY VE PAYIN DEVRİ

Aksoy, Sema

Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Etem Kara

Temmuz 2018, 139 sayfa

Bir özel hukuk prensibi olan ticaret hukuku alanında, ticaret şirketleri içerisinde sahip oldukları sermayeleri göz önünde bulundurulduğu zaman sürekli olarak gelişen ekonomi dünyasının en büyük aktörlerinden birisi hiç şüphesiz ki *anonim şirketlerdir*.

Bu sebeple halka açık veya halka kapalı olması fark etmeksizin anonim ortaklıklarda, pay sahibi olmak ve bu payların çoğunluğunu elinde bulundurmak suretiyle anonim ortaklıkta söz sahibi konumuna gelmek, bir başka deyişle anonim ortaklığın icrai mercii olan yönetim kurulunda hakimiyet sağlamak suretiyle kontrolü ele geçirmek büyük önemi haizdir.

Bu doğrultuda anonim ortaklığın sermayesinin, birimlere ayrılmış şeklini ifade eden *pay* ile sahip olunan bu *payın devri* işlemi çalışmamızın iki temel kavramını oluşturmaktadır.

Bu kapsamda, öncelikle pay kavramı ihtiva ettiği tüm anlamları ve nitelikleriyle birlikte irdelenecek olup akabinde paya hakim olan ilkeler ile payın devri başlığı altında ayrı ayrı, senede bağlanmamış (çıplak) payın devri, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, nama yazılı pay senetlerinin devri, pay defteri ve son olarak da bağlı nama yazılı pay senetlerinin devri üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Hukuku, Anonim Şirketler, Pay, Hamiline Yazılı Pay Senetleri, Nama Yazılı Pay Senetleri, Bağlam

ABSTRACT

TRANSFER OF SHARES AND SHARES IN STOCK COMPANIES

Aksoy, Sema

LL.M. in Private Law

Thesis Advisor: Assist. Prof. Etem Kara

Temmuz 2018, 139 pages

One of the biggest actors of the world of economics which is constantly evolving in the field of commercial law, which is a private law principle, when considering the capital they own in trading companies is undoubtedly joint stock companies.

For this reason, regardless of whether it is open to the public or not, it is of great importance to gain control of the joint stock company by becoming a shareholder and holding majority of the shares in the joint stock company, in other words to gain control over the board of directors, which is the executive body of the joint stock company.

In this direction, the share of the capital of the joint stock company, which shares with the shares of the units, constitutes the two basic concepts of our work of transferring.

In this respect, it will be examined together with all the meanings and qualities that the share concept includes and then the principles that dominate the share will be examined and the share of the transfer of shares of the transfer (nude) share certificates, book and finally the shares bearing the registered shares attached to it.

Key Words: Commercial Law, Joint Stock Companies, Share, Bearer Share Certificates, Registered Share Certificates, Context

TEŞEKKÜR

Temel anlaşma, doğal eşitliği kesinlikle ortadan kaldırmayıp, tam tersine doğanın insanlar arasına getirdiği fiziksel eşitsizlik yerine ahlaki ve meşru bir eşitlik getirir ve insanlar güç ve zeka bakımından eşit olmasalar da anlaşma ve haklarla eşit olurlar¹.

Paylaşmalı insanlar, eksik de olsa sahip oldukları bilgilerini, az da olsa güçlerini, aynı olmasa da zekalarını ki farklılıklar birleşip mükemmeli çıkarsın ortaya.

Bu çalışmanın ufak da olsa bir katkısı olacaksa bu alanda emek veren öğrencilere, akademisyenlere ve sevgili meslektaşlarım Türk yargı sisteminin uygulayıcıları olan yargıçlara, çekilen zahmetin ve verilen emeğin boşa gitmeyecek olması en büyük mutluluk kaynağıdır.

Yüksek lisans eğitimimi bu çalışmayla sonlandırırken, önüme güzel bir yol açtıkları için çok kıymetli annem, babam ve kardeşlerime,

O yolda benimle birlikte yürüyen, her türlü zorlukta en başta sevgisini ve her şeyini paylaşan eşim Ömer Aksoy'a,

Yol göstericilerim, ışık tutanlarım, saygıdeğer hocalarıma sonsuz teşekkürler ederim.

Bu güzel yolda, hep doğrunun paylaşılması dileğiyle...

¹ Jean-Jacques Rousseau, Toplum Sözleşmesi ya da Siyaset Hukuku İlkeleri, Fransızcadan çeviren İsmail Yerguz.

İÇİNDEKİLER

Öz.....	iv
Abstract.....	v
Teşekkür	vi
İçindekiler	vii
Kısaltmalar Listesi.....	xii
BÖLÜMLER	
1.GİRİŞ.....	1
2.ANONİM ŞİRKETLERDE PAY	2
2.1. Genel Olarak	2
2.2. Pay ve Pay Kavramına Yüklenen Anlamlar	3
2.2.1. Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Pay	3
2.2.2. Pay Sahipliği Konumu Açısından Pay	5
2.2.3. Hakların ve Borçların Kaynağı Olarak Pay	9
2.2.4. Pay Senedi ile Eş Anlamlı Pay	11
2.2.5. Kıymetli Evrak Niteliği ile Pay.....	15
2.3. Payın Çeşitli Şekillerde Sınıflandırılması	15
2.3.1. Nakit- Ayın Karşılığı Pay	15
2.3.1.1. Nakit Karşılığı Pay.....	15
2.3.1.2. Ayın Karşılığı Pay	16
2.3.2. Oy Hakkı Olan Pay - Oydan Yoksun Pay	18
2.3.2.1. Oy Hakkı Olan Pay.....	18
2.3.2.2. Oydan Yoksun Pay	20
2.3.3. Adi Pay - İmtiyazlı Pay	21
2.3.3.1. Adi Pay	21
2.3.3.2. İmtiyazlı Pay	21
2.3.3.2.1. Kar Payında İmtiyaz.....	25
2.3.3.2.2. Tasfiye Payında İmtiyaz.....	26
2.3.3.2.3. Rüşhan Hakkında İmtiyaz.....	26
2.3.3.2.4. Oy Hakkında İmtiyaz	26
2.3.4. İtibari Değerli Pay - İtibari Değerden Yoksun Pay	28

2.3.4.1. İtibari Değerli Pay	28
2.3.4.2. İtibari Değerden Yoksun Pay.....	28
2.3.5. Primli Pay - Primsiz Pay	30
2.3.5.1. Primsiz Pay	30
2.3.5.2. Primli Pay	30
2.3.6. Bedelli Pay - Bedelsiz Pay.....	31
2.3.6.1. Bedelli Pay.....	31
2.3.6.2. Bedelsiz Pay	32
2.3.7. Nitelikli Pay - Niteliksiz Pay	32
2.3.7.1. Nitelikli Pay	32
2.3.7.2. Niteliksiz Pay	34
2.4. Anonim Şirketlerde Pay Çeşitleri	34
2.4.1. Çıplak Paylar.....	34
2.4.2. Hisse Senedine Bağlı Paylar	35
2.4.2.1. Hamiline Yazılı Hisse Senedine Bağlı Paylar.....	35
2.4.2.2. Nama Yazılı Hisse Senedine Bağlı Paylar.....	36
2.4.3. Kayden İzlenen Paylar	37
3.PAYA HAKİM OLAN İLKELER.....	41
3.1. Payın Oluşumu ve Payın Bölünmezliği İlkesi	41
3.1.1. Payın Oluşumu.....	41
3.1.2. Payın Bölünmezliği	42
3.2. Payın Devredilebilirliği İlkesi ve Sınırları	43
3.2.1. Payın Devredilebilirliği İlkesi	43
3.2.2. Payın Devredilebilirliği İlkesinin Sınırları.....	46
3.2.2.1. İradi Sınırlamalar.....	46
3.2.2.1.1. Esas Sözleşmede Yer Alanlar.....	46
3.2.2.1.1.1. Bağlam Hükümleri	46
3.2.2.1.1.2. Birlikte Al - Birlikte Sat Sözleşmeleri.....	53
3.2.2.1.1.2.1. Pay Satın Alma Zorunluluğu Doğuran Sözleşmeler.....	54
3.2.2.1.1.2.2. Pay Satma Zorunluluğu Doğuran Sözleşmeler.....	54
3.2.2.1.2. Hissedarlar Sözleşmesi.....	54
3.2.2.2. Kanuni Sınırlamalar	55

3.2.2.2.1. Payın Devredilmesine İlişkin Engelleme veya Kısıtlama Getiren Düzenlemeler	55
3.2.2.2.1.1. Anonim Ortaklığın Kendi Payını Devralması veya Taahhüt Etmesi.....	55
3.2.2.2.1.2. Kuruluşun veya Sermaye Artırımının Tescilinden Önce Yapılan Devirler	59
3.2.2.2.1.3. Karşılığı Tamamen İtfa Edilmemiş Olan Payın Devri.....	61
3.2.2.2.2. Pay Devralma Yükümlülüğü Doğuran Düzenlemeler.....	65
3.2.2.2.2.1. Zorunlu Çağrı Yoluyla Ortaklık Paylarının Toplanması.....	66
3.2.2.2.2.2. Hakim Teşebbüsün Hakimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Halinde Doğabilecek Bağlı Ortaklık Pay Sahiplerinin Paylarını Devralma Yükümlülüğü.....	67
3.2.2.2.3. Pay Devretme Yükümlülüğü Doğuran Düzenlemeler	69
3.2.2.2.3.1. Tam Hakimiyet Halinde Azınlığı Ortaklıktan Çıkarma Hakkı	69
3.2.2.2.3.2. Birleşme Halinde Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı veya Çıkarılması	70
3.2.2.2.3.3. Haklı Sebep Fesih Taleplerinde Fesih Yerine Ortaklıktan Çıkarılma	71
3.2.2.2.4. Payın Devrinin Resmi İzne Bağlanması	71
3.2.2.2.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller	71
3.2.2.2.4.2. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller	72
3.2.2.2.4.3. Rekabet Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller.....	73
3.2.2.2.4.4. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun Onayına Tabi Olan Haller	74
3.2.2.2.4.5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu'nun Görüşünün Alınması Gereken Haller	74

3.2.2.2.4.6. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun Özel Yetkisi.....	75
3.2.2.2.4.7. Hazine Müsteşarlığı'nın İznine Tabi Olan Haller.....	75
3.2.2.2.4.8. Şirketler Topluluğu Kapsamında Bildirim Yükümlülüğü	76
4.PAYIN DEVRİ.....	78
4.1. Senede Bağlanmamış Çıplak Payın Devri	79
4.2. Hisse Senedine Bağlı Payın Devri	81
4.2.1. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devri	81
4.2.1.1. Kayden İzlenmeyen Paylarda Devir	82
4.2.1.1.1. Senet Zilyetliğinin Devri	82
4.2.1.1.2. Mülkiyeti Geçirme İradesi.....	84
4.2.1.1.3. Devredenin Mülkiyeti Devretmeye Yetkili Olması.....	84
4.2.1.2. Kayden İzlenen Paylarda Devir	84
4.2.2. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri	85
4.2.2.1. Kayden İzlenmeyen Paylarda Devir	85
4.2.2.1.1. Ciro ve Zilyetliğin Devri	85
4.2.2.1.1.1. Senedin Ciro Edilmesi	86
4.2.2.1.1.2. Zilyetliğin Devri	87
4.2.2.1.1.3. Senedi Devralana Karşı İleri Sürülebilecek Defiler	87
4.2.2.2. Kayden İzlenen Paylarda Devir	88
4.2.2.3. Kayden İzlenmeyen ve Kayden İzlenen Nama Yazılı Pay Senetlerinin Alacağın Temliki Yolu ile Devri.....	88
4.2.2.4. Pay Defterine Kayıt Edilmesi.....	89
4.2.2.4.1. Kural	91
4.2.2.4.2. Kaydın Hukuki Niteliği	91
4.2.2.4.3. Red Halinde Başvurulacak Yol.....	93
4.2.2.4.4. Kanuna veya Esas Sözleşmeye Aykırı Kayıt Halinde Başvurulabilecek Hukuk Yolu	93
4.2.2.4.5. Kaydın Silinmesi	94

4.2.3. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri	95
4.2.3.1. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devrinin Hüküm ve Koşulları	
97	
4.2.3.1.1. Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Senetler.....	98
4.2.3.1.1.1. Önemli Sebepler	99
4.2.3.1.1.2. Şirketin Sahip Olduğu İmkanlar	101
4.2.3.1.1.3. Kanuni Devir Halleri	107
4.2.3.1.1.3.1. Miras ve Mirasın Paylaşımı	108
4.2.3.1.1.3.2. Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri.....	108
4.2.3.1.1.3.3. Cebri İcra Yoluyla İktisap	108
4.2.3.1.2. Borsaya Kote Edilmiş Bağlı Nama Yazılı Senetler	109
4.2.3.1.2.1. Yüzdesel Sınırlama	109
4.2.3.1.2.2. Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun Rolü	111
4.2.3.1.2.3. Kanuni Devir Halleri	115
4.2.3.2. Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Pay Sahipliğinden Doğan	
Hakların Geçışı.....	116
4.2.3.2.1. Kanuni Düzenlemenin Devir Sözleşmesine Etkisi	116
4.2.3.2.2. Mahkeme Kararı ile Devir	121
4.2.3.3. Bağlamın Etkisini Kaybetmesi	122
4.2.3.3.1. Esas Sözleşme Değişikliği ile Bağlam Hükümlerinin	
Kaldırılması	122
4.2.3.3.2. Şirketin Konusunun Değiştirilmesi	123
4.2.3.3.3. İmtiyazlı Pay İhdası.....	123
4.2.3.3.4. Şirketin Tasfiyesi	123
4.2.3.3.5. Rüçhan Hakkının Kullanılması	124
4.2.3.3.6. Şartlı Sermayede Değiştirme ve Alım Haklarının	
Kullanılması	125
5.SONUÇ.....	127
KAYNAKÇA.....	133

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas (Sayısı)
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İTÜSBD	: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar (Sayısı)
md.	: Madde
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
MÜHFD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
No.	: Numara
RG	: Resmi Gazete
RKHK	: Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	: Sayfa (dipnotlar için)
s.	: Sayılı
S.	: Sayı
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu

TTK : Türk Ticaret Kanunu
TTSG : Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
vd. : ve devamı
Y. : Yıl

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Devamlı olarak gelişmekte olan ticaret hukukunda, Anonim Şirketler en önemli işleve sahip mekanizmalardan birisi olup bu kurumda sahip olunan paylar kadar bu payların devri de büyük önemi haizdir.

Bu kapsamda payın devredilebilirliği ilkesi ön plana çıkmış olup bu ilkenin varlığı ile yatırım yapmak isteyen herkesin anonim ortaklıklarda sınırlandırmaya tabi olmaksızın pay sahibi olmasına imkan tanımak ve böylece iktisadi kalkınmada etkin bir rol oynamalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Zira ortaklıktan çıkma müessesesinin bulunmadığı anonim ortaklıklarda, ticaret hukukunun en büyük gereksinimlerinden olan tedavül kolaylığının varlığı aynı zamanda uluslararası ticaretin devamlılığı açısından da büyük bir önem taşımaktadır.

Bununla birlikte kapalı tip anonim ortaklıklarda ve halka açık anonim ortaklıklarda zaman zaman payın devrinin sınırlandırılabilmesine imkan tanıyan bağlam hükümlerinin varlığı her ne kadar kimi durumlarda pay sahipleri ve şirket lehine bir koruma kalkanı teşkil etse de bu hükümlerin aslında ticaret hayatının felsefesiyle örtüşmediğini unutmamak gerekmektedir.

Çalışmamız, 'Anonim Şirketlerde Pay', 'Paya Hakim Olan İlkeler' ve 'Payın Devri' olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır.

Anonim şirketler içerisinde pay ve payın devri kavramlarının, teori ve uygulamada çok geniş bir alana sahip olması göz önünde bulundurularak, bu kavramlar çalışmamızda ana hatlarıyla ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY

2.1. Genel Olarak

Teknik bir kavram olarak hukuk literatüründe yer alan ve Anonim Ortaklıklar Hukukuna özgü olan, bu yönüyle diğer ortaklık türlerinden tamamen farklı bir manada kullanılan pay, farklı kriterlere göre birçok türlere ayrılabilir.

Aşağıda da inceleyeceğimiz üzere buna; nakit karşılığı pay - ayın karşılığı pay, senede bağlanmış pay - senede bağlanmamış pay, oy hakkı bulunan pay - oy hakkı bulunmayan pay gibi türleri örnek olarak verebiliriz.

Pay aynı zamanda anonim ortaklıklara has birçok özelliğin ve prensibin kaynağını teşkil eder. Kanuni tanımına bakıldığında ise pay kavramına 6102 s. Türk Ticaret Kanunu 329/1. maddede, anonim şirketin tanımı içerisinde '*anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ... şirkettir*' denilmek suretiyle yer verilmiştir.

Pay tek anlamlı bir terim değil, bilakis birçok anlamı bünyesinde barındıran bir kavramdır².

Kanuni tanımında da yer verildiği üzere anonim şirketlerin sermayesi muayyendir. Muayyen olan bu sermayenin birimlere ayrılmasına ise pay veya hisse denilir.

Bu itibarla pay kavramı, ilk olarak esas sermayenin bir parçası olan pay anlamını çağrıştırır.

Bir anonim şirkette ne kadar pay varsa o kadar da pay sahibi vardır. Bunun anlamı ise anonim şirkette pay, pay sahibinin kişiliğinden ayrı olarak pay sahipliği

² KARAHAAN, Sami, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul 1991, s. 4 (Kısaltma: KARAHAAN, İmtiyazların Korunması).

konumunu belirler. Pay kavramı ikinci olarak da pay sahipliği mevki olarak karşımıza çıkar.

Esas sermayeyi oluşturan her pay, diğer paylardan ve sahibinden bağımsız olarak hakların ve borçların kaynağını teşkil eder. Bu yönüyle de pay kavramının hakların ve borçların kaynağı olarak kullanıldığını görürüz.

Son olarak pay kavramı, kıymetli evrak niteliğindeki hisse senedi ile eş anlamlı olarak da kullanılabilir³.

2.2. Pay ve Pay Kavramına Yüklenen Anlamlar

2.2.1. Esas Sermayenin Bir Parçası Olarak Pay

Hukuki açıdan sermaye, ticaret ve borçlar hukukunda, bir ticari işletmenin veya ortaklığın gayesine ulaşmak maksadıyla, bu oluşuma getirilmesi taahhüt edilen maddi veya gayri maddi malvarlığı unsurları ile ticari itibar, emek ve diğer para ile ölçülebilir değerlerdir⁴.

Anonim ortaklıkta sermaye, pay sahiplerinin ortaklığa getirmeyi taahhüt ettikleri malvarlığının toplamı ve bu toplamın nakit olarak ifadesidir⁵. Hakim görüşüne göre, anonim ortaklıkta pay sahiplerinin sadece sermaye taahhüdünü ifa borçları mevcut olup bunun yanında ek ödeme ya da yan edim yükümlülükleri bulunmamaktadır⁶.

³ TEKİL, Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1993, s. 274; ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, s. 576 (Kısaltma: ERİŞ, Anonim Şirketler).

⁴ ARICI, Mehmet Fatih, Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü, İstanbul 2003, s. 3 (Kısaltma: ARICI, Sermaye Olarak Taahhüdü).

⁵ MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 3. Bası, İstanbul 2015, s. 1 (Kısaltma: MOROĞLU, Sermaye Artırımı); ARICI, Sermaye Olarak Taahhüdü, s. 4; BİLGİŞİN, Şevket Memedali, Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, İstanbul 1950, s. 57.

⁶ AKIN, Murat Yusuf, Şirket Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul 2002, s. 146 (Kısaltma: AKIN, Pay Sahibinin Sadakat Borcu); KARASU, Rauf, TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015, s. 77 (Kısaltma: KARASU, Emredici Hükümler).

Anonim şirketin sermayesinin belirli ve paylara bölünmüş olması gerekmektedir. Belirlilik esas sermayenin niteliklerinden birisidir⁷. Esas sermayenin diğer nitelikleri, sabit olması, nakitle ifade edilmesi, her biri ortaklık statüsünü temsil eden itibari değerli paylara bölünmüş olması ve tamamen taahhüt edilmiş olmasıdır⁸.

Anonim ortaklık oluşumlarında sermaye taahhütlerinin karşılığı olarak ortaklara belirli bir nominal değerde pay verilir. Burada pay, esas sermayenin belirli bir oranını ifade etmektedir⁹.

Bununla birlikte pay, anonim ortaklık sermayesinin belli miktarlara bölünmüş bir kısmını oluşturmakla beraber aynı zamanda bu sermayenin bağımsız bir parçasıdır¹⁰. Anonim ortaklıkta her payın bir itibari değeri vardır¹¹. İtibari değeri olmayan pay yoktur. TTK 476. madde, payların itibari değerinin en az bir kuruluş olacağını hükme bağlamıştır. Tüm payların itibari değerinin toplamı esas sermayeyi verir¹². Ayrıca, itibari değer altında bir bedelle hisse senedi çıkarılmaz¹³. Payın itibari değerinin az veya çok olması, payın gücünü etkilemez¹⁴.

⁷ PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, Ankara 2015, s. 631 (Kısaltma: PULAŞLI, Şirketler Hukuku).

⁸ BAHTİYAR, Mehmet, Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi, İstanbul 2001, s. 124-125 (Kısaltma: BAHTİYAR, Ana Sözleşme).

⁹ ARICI, Sermaye Olarak Taahhüdü, s. 5-9.

¹⁰ İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, s. 273; TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku - Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, İstanbul 2015, s. 81 (Kısaltma: TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları); ONSUN, Kemal Şükrü, Ticaret Şirketleri, Ankara 1949, s. 17; GÖKSOY, Can, Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Ankara 2001, s. 34; ÖZDAMAR, Mehmet, Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi, Ankara 2005, s. 42.

¹¹ ARSLANLI, Halil, Ticari Bey, İstanbul 1955, s. 146 (Kısaltma: ARSLANLI, Ticari Bey); PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1285.

¹² SEVİ, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2012, s. 28-29 (Kısaltma: SEVİ, Payın Devri); BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, Bursa 2013, s. 471.

¹³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. I, s. 632-1285.

¹⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1269.

Esas sermayenin pay sayısına bölünmesi sonucu oluşan ve nominal (itibari) değeri olan her bir birim, birer pay oluşturur¹⁵. Bu anlamda pay, esas sermayenin bir parçasıdır. Nitekim esas sermaye, belirli sayıdaki itibari değerlere bölünmüş paylardan oluşmaktadır¹⁶. Anonim şirketteki pay sayısı ve bu payların itibari değerleri şirket esas sözleşmesinde gösterilmek zorundadır¹⁷.

2.2.2. Pay Sahipliği Konumu Açısından Pay

Pay sahipliği konumu açısından pay, anonim ortaklıkta bir ortaklık mevkiini temsil eder. Buna göre, pay sahibine çeşitli haklar sağlamaktadır¹⁸.

Anonim ortaklıkta, ortaklığın payları, pay senetleri, pay sahipleri, pay sahiplerinin ortaklığa ve birbirlerine karşı hak, yetki ve yükümlülükleri esas sözleşme ile belirlenir¹⁹.

Anonim şirketin malvarlığının sahibi, şirketin ortakları değil, şirketin kendi tüzel kişiliğidir, bir başka anlatımla ortaklığın malvarlığı, pay sahiplerine değil, tüzel kişiliğe aittir²⁰.

Bir başka deyişle ortaklığın ayrı ve bağımsız bir malvarlığı mevcuttur. Bu sebeple ortakların, tüzel kişiliğe ait olan malvarlığı üzerinde tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Anonim ortaklığın, ayrı ve bağımsız malvarlığına sahip olmasının bir sonucu olarak şirketin kendi alacaklısı ile pay sahibinin alacaklısı kavramları farklı

¹⁵ BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 471; PULAŞLI, Hasan, Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri, Ankara 1992, s. 4 (Kısaltma: PULAŞLI, Pay Senetleri).

¹⁶ TEKİL, s. 274.

¹⁷ BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 471.

¹⁸ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 447.

¹⁹ MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Makaleler II, İstanbul 2006, s. 11 (Kısaltma: MOROĞLU, Ana Sözleşme).

²⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1270; ÖZDAMAR, s. 42.

anlamları taşımaktadır. Aynı şekilde bu farklı alacaklıların teminatları da birbirinden ayrıdır²¹.

Pay sahipleri anonim ortaklıkta nakit veya nakit dışı sermaye taahhüdü ile payları iktisap edebilir²².

Anonim ortaklıkta pay sahibi olabilmek için Kanunumuzda özel bir düzenleme öngörülmemiş olup ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetliler dahi Medeni Hukuk kurallarına göre veli veya vesayet makamlarının onayıyla pay sahibi olabilirler²³. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 28. maddesi, devlet memurlarının ticaretle iştigal etmesini, kolektif şirkete ve komandit şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak katılmasını, sermaye şirketlerinde ise temsilci ve yönetici görevlerinde bulunmalarını yasaklamıştır²⁴. Bu düzenleme doğrultusunda, devlet memurlarının anonim ortaklıklarda kurucu ve pay sahibi olmasının mümkün olduğu söylenebilir.

Bir sermaye ortaklığı olan anonim ortaklıkta pay sahipliği hakları ve borçları, pay sahibinin şahsına değil, paya bağlıdır²⁵.

Anonim ortaklıkta bir kere pay sahipliği sıfatını kazanan pay sahibi, bu noktadan sonra kendi iradesi olmaksızın ancak kanun hükmü ile bu sıfatını kaybedebilir²⁶.

²¹ KIRCA, İsmail / ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal / MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, C. I, Ankara 2013, s. 82.

²² ARICI, Mehmet Fatih, Anonim Ortaklıkta Nakit Dışı Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığının Hükümleri, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Ankara 2006, s. 113 (Kısaltma: ARICI, Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığı).

²³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1377.

²⁴ YILDIZ, Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007, s. 74.

²⁵ SEVİ, Payın Devri, s. 29; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 471; ARSLANLI, Halil, Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği, 1958, C. 23 S. 3-4, s. 254 (Kısaltma: ARSLANLI, Pay Sahipliği).

²⁶ ARICI, Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığı, s. 112.

Paya kim malik ise, ortak da odur. Başka deyimle, ortaklık sıfatı, paya göre belli olur²⁷. Böylece pay sahibinin anonim şirketle ilişkini tesis etmede payın rolünün birincil önemi haiz olduğunu görürüz.

Anonim şirkette pay adedi kadar da pay sahipliği mevki vardır. Paylar kural olarak sabittir. Sadece sermayenin arttırılmasında veya azaltılmasında değişebilir. Sermaye artırılmadığı veya azaltılmadığı sürece pay mevkileri sabit olarak kalacak olmasına rağmen, pay devredilebilir nitelikte olduğu için pay sahipliği her zaman değişebilir.

Buna göre, paylar sabit olup payın sahipleri değişkendir. Pay ile sahibi arasındaki ilişki kişisel bir ilişki değildir²⁸.

Payı, her ne şekilde olursa olsun devralan yeni kişi hakların ve borçların yeni sahibi olacaktır. Payın eski sahibi artık paydan doğan haklardan yararlanamayacağı gibi kural olarak borçlardan da sorumlu tutulamayacaktır²⁹.

Örneğin, genel kurul kararlarının iptalini dava edebilme hakları, pay sahipliği sıfatına bağlı ve emredici bir kanun hükmüne dayanan bir haktır. Bu hakkın kaldırılmasını veya daraltılmasını öngören bir ana sözleşme hükmü, bir genel kurul kararı ya da iptal davası hakkının kullanılmayacağına dair bir düzenleme, kısaca bu hak hukuk dünyasında meydana gelmeden öngörülen her taahhüt batıl olacaktır. Zira bu hak paya sahip olmakla birlikte pay sahibinin kendiliğinden, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kazanabileceği bir hak olup daraltılamaz ve kaldırılamaz. Paya sahip olan

²⁷ İMREGÜN, s. 273; ARSLANLI, Ticari Bey, s. 143; ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 576.

²⁸ ÇEVİK, Orhan Nuri, Anonim Şirketler, Ankara 1988, s. 758; SEVİ, Payın Devri, s. 29; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 82; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1271; ÖZDAMAR, s. 42.

²⁹ SEVİ, Payın Devri, s. 29; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 471.

kişi sermaye borcunu yerine getirmiş olmasına bakılmaksızın bu hakkı haiz olacaktır³⁰.

Bununla beraber, her ne kadar hakların ve borçların paya bağlı olduğu ifade edilse de, akit şerik şeklinde de ifade edilen temsil yetkisini haiz olan ortak dediğimiz sıfat, paya değil pay sahibine verilmiş bir yetkidir.

Akit şerik; 1926 tarihli, 865 sayılı TTK anlamında, şirketi üçüncü kişilerle ilişki içerisine girmesine gerek bırakmayan, şirketin mevcudiyetini mevzu bahis etmeden doğrudan doğruya kendi namına muamele yapan ortaktır³¹.

Pay sahipliği konumunu belirleyen pay, örnek olarak, anonim şirketlerde şirketin kendi paylarını iktisap etmesine konu olan pay anlamında kullanılan pay kavramıdır³².

Bir pay sahibinin birden fazla paya sahip olabilmesi mümkün olduğu gibi, bir payın birden çok sahibi de olabilir. Bu anlamda pay sahiplerinin sayılarının pay adedine eşit olması gereklilik arz etmez³³.

Bir pay üzerinde birden fazla kişinin mülkiyet hakkı olması durumunda ortak mülkiyeti oluşturan kişiler anonim şirkete karşı payın bölünmesini talep edemezler. Bu husus TTK'nun 477. maddesinin 1. fıkrasında; "*pay şirkete karşı bölünemez*" denilmek suretiyle açıkça düzenlenmiştir. Bu husus ileride *payın bölünmezliği* başlığı altında incelenecektir.

³⁰ MOROğLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2012, s. 231 (Kısaltma: MOROğLU, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü).

³¹ BİLGİŞİN, s. 136.

³² AYAN, Özge, Anonim şirketin Genel Kurul Kararı İle Kendi Paylarını İktisap Etmesi Veya Rehin Almasının Koşulları, GÜHFD, C. 17, S. 1-2, 2013, s. 188.

³³ PULAŞLI, şirketler Hukuku, C. II, s. 1271.

2.2.3. Hakların ve Borçların Kaynağı Olarak Pay

Anonim ortaklıkta pay sahiplerinin çokluğunu değil, sermayenin paylara bölünmüşlüğüne ifade eden anonimlik kavramı, payların çokluğu ve birbirlerinden bağımsız oldukları, her payın bir haklar silsilesi oluşturduğu; dolayısıyla her paydan pay sahipliği veya ortaklık haklarının doğduğu anlamına gelir³⁴.

Anonim ortaklıkta şirketin malvarlığı aktif ve pasifiyle birlikte tüzel kişiliğe ait olduğundan, ortaklar sadece payları oranında ortaklığa karşı birtakım haklar elde edip, borçlar yüklenmektedir. Pay sahiplerinin ortaklığın bir bölümüne sahip olması gibi bir durum mümkün değildir³⁵. Zira ortaklığın borçları nedeniyle alacaklılar, sadece ortaklığa başvurabilirler, pay sahiplerinin tek borçları olması nedeniyle ortaklığın borçlarından bir sorumlulukları bulunmamaktadır³⁶. Aynı şekilde anonim ortaklıkta pay sahibi olan bir kimsenin her ne kadar sahip olduğu paylar nedeniyle şirketin elde etmiş olduğu '*kar*'da hakkı bulursa da, dilediği zaman bu hakkını talep edemeyecektir. Zira anonim ortaklıkta '*kar dağıtımı*' ancak genel kurulun bu yönde vereceği karar sonucu mümkün olacaktır³⁷.

Buna göre; esas sermayenin birden fazla paya bölünmesi durumunda aslında sermayenin bir bütün olarak durmaya devam ettiği, bölünenin ise sermayeye ve dolayısıyla paya bağlı haklar olduğu söylenebilir³⁸.

Bu bağlamda anonim ortaklıkta payların bir kişi elinde toplanması da payların çokluğunu ve sermayenin birbirine eşit olan parçalara bölünmüşlüğü gerçeğini değiştirmez³⁹.

³⁴ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 12.

³⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1272.

³⁶ TOSBİ, Sadrettin, Tüccar ve Ticaret Şirketleri İçin El Kitabı, Ankara 1945, s. 153; TEOMAN, Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar, Kitap 5, 1992 - 1993, Ankara 1995, s. 62.

³⁷ '*Kar Dağıtımı*'na ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: KARAHAN, Sami, Kar Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Karın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?, Regesta, 2013, S. 1, s. 19 vd.

³⁸ GÖKSOY, s. 34.

Pay, kendisine bağlanan tüm hakları ve yükümlülükleri bünyesinde ihtiva eder⁴⁰. Her pay sermaye tamamına olan oranı ölçüsünde hak ve yükümlülük oluşturur⁴¹. Bütün borçlar, haklar, imtiyazlar paya bağlıdır⁴².

Bu kapsamda paya bağlı olan hakları malvarlığı hakları ve yönetim hakları olarak iki gruba ayırmak mümkündür. Malvarlığı hakları, maddi olarak ölçülebilen bir değere sahip olup doğrudan doğruya ortaklığın esas sermayesine katılmaktan doğmaktadır. Yönetim hakları ise, pay sahibinin sırf ortaklığa üye olması doğrultusunda doğrudan olmasa bile dolaylı olarak ortaklığın yönetimine ilişkin genel kurul toplantılarına katılma, söz alma, eleştiri yapma, önerilerde bulunma ve bilgi alma haklarını kapsamaktadır⁴³.

Her ne kadar ilk bakışta pay sahipliği açısından söz sahibi olabilmek için şirketteki oy çokluğunu elde bulundurmamak yeterli gibi gözükse de özellikle halka açık şirketlerde durum hiç de böyle değildir. Zira bu tip şirketlerde önemli olan oy çokluğunu elde etmek değil, genel kurullarda aynı amaç doğrultusunda örgütlenebilmektir. Çünkü örgütlenememiş çoğunluk örgütlenmiş olan azınlığa karar verebilme imkanını farkında olmadan verebilmektedir⁴⁴.

Paya bağlı haklar; birçok ayrıma tabi tutulmakla birlikte Tekinalp'in konularına göre yaptığı kategorize doğrultusunda; malvarlıksal haklar, katılma hakları, aydınlatıcı haklar ve koruyucu haklar şeklinde bir ayırım yapabilmek mümkündür. Farklı bir ayırım olarak; azınlık hakları ile münferit pay sahiplerinin hakları olmak üzere bir

³⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 12.

⁴⁰ KARAHAN, İmtiyazların Korunması, s. 5; GÖKSOY, s. 37; TARİKAHYA, Ethem, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Hisse Senetlerinin Çeşitleri, III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1964, s. 239.

⁴¹ TANÖR, Reha, Türk Sermaye Piyasası, C. II Halka Arz, İstanbul 2000, s. 84.

⁴² ÇEVİK, s. 759.

⁴³ PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 7.

⁴⁴ PASLI, Ali / YARALI, Levent, Hangi Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Kurumsal Temsilci Çağrısı Yapılmalı? Dünya Gazetesi, 14.03.2013, s. 1.

sınıflandırma yapmak da mümkündür⁴⁵. Azınlık hakları dışında yer alan münferit pay sahiplerinin haklarının büyük bir kısmını ise müktesep haklar oluşturmaktadır⁴⁶.

Bununla birlikte payın bünyesindeki tek yükümlülük, tek borç ilkesi ile paralel olarak taahhüt edilen sermaye borcunu ödemektir⁴⁷.

2.2.4. Pay Senedi ile Eş Anlamlı Pay

Payı temsil için anonim ortaklıklar tarafından çıkarılan ve şirket sermayesinin belli bir miktarını temsil eden senetlere, pay senedi adı verilir⁴⁸. Pay aynı zamanda, üyeliği teyit ve tasdik eden bu kıymetli evrak niteliğindeki pay senetlerinin anlamını ifade etmek için de kullanılır⁴⁹. Ancak pay ve pay senedi kavramları birbirlerinden farklıdır⁵⁰. Payın senede bağlanması hali, haklarda, borçlarda ve varsa imtiyazlarda bir değişikliğe yol açmadığı halde bu durum payın devrine etki eden bir husustur⁵¹.

Kapalı tip anonim ortaklıklarda pay senetleri, şirketin tescilinden sonra veya sermaye artırım kararının tescilinden sonra çıkarılabilir. TTK 486/1. maddesine göre; tescilden önce çıkarılan pay senetleri hükümsüzdür.

⁴⁵ ANSAY, Tuğrul, Anonim Şirketler ve Tatbikat, BATİDER, 1968, C. 4, S. 3, s. 529 (Kısaltma: ANSAY, Tatbikat).

⁴⁶ Müktesep haklar sınırlı sayıda olup örnek olarak kar payı alma hakkı gösterilebilir.

⁴⁷ AKIN, Pay Sahibinin Sadakat Borcu, s. 90-92.

⁴⁸ ERİŞ, Anonim Şirketler, s. 576; SUNGUR, Halis, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul 1957, s. 267.

⁴⁹ KARAHAN, İmtiyazların Korunması, s. 5; AYTAÇ, Zühtü, Sermaye Piyasası ve Hisse Senetleri, Ankara 1988, s. 66 (Kısaltma: AYTAÇ, Hisse Senetleri); GÖKSOY, s. 39; ÖZDAMAR, s. 43.

⁵⁰ ANSAY, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, 6. Bası, Ankara 1982, s.243 (Kısaltma: ANSAY, Anonim Şirketler Hukuku).

⁵¹ ÇEVİK, s. 760.

Halka açık anonim ortaklıklarda ise, 2499 s. SerPK'nda, 3794 s. Yasayla yapılan değişlikle, pay senetlerinin sermaye artırımı kararının tescilinden önce bastırılıp sahiplerine verilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda pay senetlerinin devrinin düzenlendiği 489 ila 501. maddeleri incelediğimiz zaman Kanun Koyucunun pay ve pay senedi kavramlarını çoğu zaman birbiri yerine kullandığını görebiliriz.

Bu doğrultuda Kanunda yer alan "*nama yazılı pay*" kavramı ile her zaman "*senede bağlanmamış pay*"ın kastedilmediğini aksine bazı yerlerde "*nama yazılı pay senedi*" kavramına işaret edildiğini söyleyebiliriz.

Ancak Kanun Koyucunun bu uygulamasının keskin olduğu söylenemez. Nitekim Kanun'un ilerleyen maddelerini incelediğimiz zaman nama ya da hamiline yazılı pay senedine bağlanmayan pay için Kanun Koyucunun muğlak bir pay kavramı yerine açıkça "*senede bağlanmamış pay*" şeklinde vurgu yaptığını görürüz. Örnek olarak genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olan pay sahiplerinin kimler olduğunu düzenleyen madde 415/2 hükmünü zikredebiliriz. Bu madde;

Hazır bulunanlar listesinde adı bulunan senede bağlanmamış payların, ilmuhaberlerin nama yazılı payların sahipleri ve Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen pay sahipleri veya anılanların temsilcileri genel kurula katılır. Gerçek kişilerin kimlik göstermeleri, tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır.

şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddede geçen nama yazılı pay kavramı ile nama yazılı pay senetleri kastedilmiştir⁵².

TTK 493. maddenin gerekçesine baktığımız zaman, borsaya kotasyon yaptırmayan şirketlerde pay ve pay senetlerinin birlikte bulunabileceği, hamiline yazılı senetlerin aksine Tasarının, payları borsada işlem görmeyen şirketlerde nama yazılı payların senede bağlanması zorunluluğunu getirmediği ifade edilmiştir. Gerekçenin

⁵² NARBAY, Şafak, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 205 (Kısaltma: NARBAY, Pay).

devamında, 486. maddenin 3. fıkrası uyarınca azlık talep ederse şirketin nama yazılı pay senedi bastırıp, sahiplerine dağıtmak zorunda olduğunu, bu nedenle böyle bir istem bulunmadığı sürece payın senede bağlanması zorunluluğu olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, 491 ve 494. maddelerde '*pay senedi*' yerine '*pay*' teriminin kullanılmasının daha doğru ve amaca daha uygun olduğu ve yorum yapılırken anılan maddelerdeki '*pay*' teriminin '*pay senedi*' şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

Bununla birlikte Kanun Koyucunun hamiline veya nama yazılı pay senedine bağlanmamış payı ifade etmek için '*senede bağlanmamış pay*' kavramını kullandığını görmek de mümkün olup gerekçede belirtilen söz konusu uygulama yeknesak bir uygulama değildir⁵³.

Eski Kanunda payın senede bağlanmasına ilişkin bir zorunluluk öngörülmemiştir. Zira pay sahiplerine ortaklık haklarının tanınması, onlara pay senedi verilmesine bağlı değildir. Pay sahibi, pay senedini haiz olmasa bile ortaklığın bütün haklarına sahiptir⁵⁴. Ana sözleşmede de hüküm bulunmaması durumunda payların senede bağlanması zorunlu değildir. Ancak bununla birlikte ana sözleşmede payın senede bağlanmasına ilişkin düzenlemeye yer verilerek bu husus zorunlu hale getirilebilir⁵⁵.

6102 s. Kanununun 486/2. maddesinde ise; hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılması için zorunluluk getirilmiştir. Buna göre; paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir.

Nama yazılı pay senetlerine ilişkin düzenlemeye ise TTK 486/3. maddesinde yer verilmiş olup buna göre; azlık istemde bulunursa nama yazılı pay senedi bastırılıp

⁵³ Bkz: 6102 S. TTK, m. 415.

⁵⁴ ONSUN, s. 129; TÜZÜN, Necat, Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1976, s. 140.

⁵⁵ BAHTİYAR, Ana Sözleşme, s. 208.

tüm nama yazılı pay senedi sahiplerine dağıtılır⁵⁶. Buna göre anonim ortaklıkta sadece azlığın istemde bulunması halinde nama yazılı pay senedi bastırılması zorunluluğu olduğu, bunun dışında nama yazılı pay senedi bastırılmasına ilişkin bir zorunluluk olmadığı söylenebilir.

Bu düzenlemeler doğrultusunda pay senetlerinin bastırılmaması nedeniyle pay sahiplerinin bu haklarını ispattan yoksun bırakılmalarının ve bu doğrultuda devirde karşılaşılabilecek sıkıntıların önüne geçilmesi amaçlanmış olup söz konusu bu hükümlerin emredici nitelikte olmaları nedeniyle esas sözleşme ile bu hakkın sınırlandırılması ya da ortadan kaldırılması mümkün değildir⁵⁷.

Payın senede bağlanması, paya bağlı olan hakkın naklini sağlayan ve kolaylaştıran bir araçtır⁵⁸.

Paylar münferit olarak ayrı senetlerde temsil edilebileceği gibi, birden fazla payın aynı hisse senedinde temsil edilmesi de mümkündür. Ancak tek bir payın birden fazla pay senedinde temsil edilmesi mümkün değildir⁵⁹.

Anonim ortaklıklarda her ne kadar yeni Kanunumuzla birlikte payın senede bağlanmasına ilişkin emredici hükümler ihdas edilmişse de aslolan paydır. Payın senede bağlanması ise ikincil niteliktedir. Zira sermayeyi oluşturan, devre konu olan, ortaklık haklarının doğmasına sebep olan pay senedi değil payın kendisidir⁶⁰. Bu sebeple de payın senede bağlanması kurucu değil, açıklayıcı niteliği haizdir.

⁵⁶ Kanun metnindeki *nama yazılı pay senedi* lafzı yerine *nama yazılı payların* ibaresinin kullanılmasına ilişkin bkz: KAYA, Arslan, Karşılaştırmalı, Notlu Yeni Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 2013, s. 227 (Kısaltma: KAYA, Ticaret Kanunu); NARBAY, Pay, s. 202.

⁵⁷ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1268; UZEL, Necdet, Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam, İstanbul 2013, s. 24 (Kısaltma: UZEL, Bağlam).

⁵⁸ ONSUN, s. 129; AYTAÇ, Hisse Senetleri, s. 67.

⁵⁹ AYTAÇ, Hisse Senetleri, s. 67.

⁶⁰ AYTAÇ, Hisse Senetleri, s. 68.

2.2.5. Kıymetli Evrak Niteliği ile Pay

Anonim ortaklıklarda, senede bağlanmış nama ve hamiline yazılı paylar TTK'nun 484 vd. maddeleri uyarınca kıymetli evrak niteliğini haizdirler⁶¹.

Kıymetli evrak türünü oluşturan bono, çek ve poliçeden farklı olarak; anonim ortaklıkların pay senetleri kurucu değil, açıklayıcı niteliğe sahiptirler.

Zira bono, çek ve poliçe tanzim edilmeden önce hak mevcut değilken, senedin tanzim edilmesiyle birlikte hak doğmaktadır. Ancak pay senetleri oluşturulmadan önce de, anonim ortaklıkta pay zaten mevcutken, pay senetleri daha sonradan bastırıldığı için kurucu nitelikte olduğu söylenemez⁶².

2.3. Payın Çeşitli Şekillerde Sınıflandırılması

2.3.1. Nakit- Ayın Karşılığı Pay

Payı, nakit karşılığı pay ve ayın karşılığı pay olarak iki gruba ayırabilmemiz mümkündür. Payın bu şekilde sınıflandırılmasında esas teşkil eden kriter, pay karşılığında taahhüt edilen değerın nakdi veya aynı nitelikte olmasıdır. Zira ortağın taahhüt ettiği sermaye payı nakit olduğu gibi nakit dışında bir ayın da olabilir.

2.3.1.1. Nakit Karşılığı Pay

Eğer kuruluştta veya esas sermaye artırımında getirilen sermaye, para olarak getirilirse, bu paylara nakit karşılığı pay denilir.

Nakdi sermaye sadece, taahhüt edilen payların itibari değerlerinin karşılığı olan paradır. Nakdi sermaye taahhüdünde ilgili paylarda sermayenin, payın nominal değerini karşılayıp karşılamadığı hususlarını tespit etmek bakımından sıkıntı mevcut değildir⁶³.

⁶¹ Yargıtay'ın da aynı görüşteki kararı için bkz: 11. HD, T: 03.12.2014, E: 2014/8747, K: 2014/18895 (UYAP Bilgi Bankası).

⁶² BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 541.

⁶³ ARICI, Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığı, s. 114-115; GÖLE, Celal, Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara 1976, s. 27-28.

TTK 344/1. maddesine göre; nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Buna göre, nakit karşılığı paylarda kısmi ödemenin kabul edildiğini söyleyebiliriz.

2.3.1.2. Ayın Karşılığı Pay

Anonim ortaklığın kuruluş aşamasında yahut sermaye artırımında, TTK madde 342'de ifade edilen, üzerinde sınırlı bir ayni hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden takdir edilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar⁶⁴ da dahil, malvarlığı unsurları taahhüt edilmiş ise bu paylar, ayın karşılığı kabul edilir⁶⁵.

Aktif olarak bilançooya dercedilebilecek her şey, ayni sermaye olabilir⁶⁶. Ancak bunun için 6102 sayılı Ticaret Kanunumuz ayni sermaye olarak getirilebilecek değerler üzerinde sınırlı bir ayni hak, haciz ve tedbir bulunmaması şartlarını aramıştır.

Bununla birlikte 342/1. maddenin son cümlesine göre; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların sermaye olamayacağı Kanunda düzenlenmiştir.

Maddenin lafzına baktığımızda aynı anlama gelen kişisel emek ve hizmet edimleri kavramlarının bir arada kullanılmasının hukuki bir mantığı olmadığını ifade etmek gerekmektedir⁶⁷.

⁶⁴ Devredilebilme ve nakden takdir olunabilme şartları sanal ortamlar için de geçerli olup bu durumda bilirkişiler tarafından bu hakların sermaye olarak konulmaya müsait olup olmadıklarının ayrıntılı olarak değerlendirmeye tabi tutulmasına ilişkin bkz: PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. I, s. 632.

⁶⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. I, s. 632; SEVİ, Payın Devri, s. 27-28; ERDEM, Ercüment, Anonim Şirketlerin Çıkardığı Senetler ve Sermaye Piyasası Hukukuna Giriş, Ankara 1995, s. 11.

⁶⁶ DAVRAN, Bülent, Sermaye Şirketlerinde Ayni Apor Meseleleri, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962, s. 7.

Maddede sayılan hizmet edimleri dışında vadesi gelmemiş alacaklar, kişisel emek ve ticari itibar unsurlarının TTK 127. maddede zikredilmiş olmaları nedeniyle, ilgili maddenin anonim ortaklık açısından kısmen uygulama alanı olduğunu söylemek mümkündür⁶⁸.

6762 sayılı Kanununun 404. maddesinde, ayın karşılığı olan paylara ilişkin bir devir yasağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme; ayın karşılığı olan hisse senetlerinin şirketin tescilinden itibaren iki yıl geçmeden başkalarına devrinin hükümsüz olacağına ilişkindir.

Kanunun bu maddesi ile sermayenin korunması ve aynı sermayeye yüksek değer biçilmek suretiyle daha kuruluş anında şirketin sermayesinin eksik teşekkül etmesine engel olmak amaçlanmıştır⁶⁹.

Buna göre, konulan ayın ile karşılığında verilen paylar arasında eşitliğin olmaması ve anonim şirket zararına olumsuz bir durumun ortaya çıkması halinde ayını getiren kişinin bu durumdan sorumlu tutulması amaçlanmış olup yasağa rağmen payın devri halinde devralan anonim ortaklığa karşı pay sahipliği sıfatını kazanamayacaktır⁷⁰. Bununla birlikte söz konusu yasak salt iradi devir halleri için geçerli olup miras gibi yasal ve külli intikal halleri ile pay sahibinin kişisel alacaklısının takibi sonucu bu payların cebri icra ya da iflas idaresi eli ile satılarak devredilmesi bu yasağın kapsamına girmemektedir⁷¹.

⁶⁷ KENDİGELEN, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2012, s. 230.

⁶⁸ KENDİGELEN, s. 230.

⁶⁹ ÇEVİK, s. 760; POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 414.

⁷⁰ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 414.

⁷¹ YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996, s. 175 (Kısaltma: YILDIZ, Pay Alma Hakkı).

Bununla birlikte eski Kanun döneminde ayın karşılığı çıkarılmış payların anonim ortaklığın veya sermaye artırımının tescilinden itibaren iki yıl devredilemeyeceklerine ilişkin düzenlemeye yeni Kanun döneminde yer verilmemiştir⁷².

Anonim ortaklıkta, nakit dışı sermayenin üçüncü kişinin eline geçmesi, ziya uğraması ya da hiç mevcut olmaması hallerinde pay sahibi ortak aynen ifası mümkün olmayan sermaye borcundan kurtulamaz. Bu durumda ihtimalli olarak ya ortaktan ayın değerinde nakit tahsili yoluna gidilir ya da aynı sermaye borcunu yerine getiremeyen ortağın ortaklıktan ıskatı ile kurucu ortakların sorumluluğuna gidilebilir⁷³. Burada imkansızlaşan edim yerine ilgili ortaktan aynı değerde başka bir şey ifa etmesinin istenmesi edime uygun ifa ilkesine aykırı düşmektedir. Eğer esas sözleşmede bunun mümkün olmadığına ilişkin tescil edilmiş bir düzenleme varsa öncelikle esas sözleşmenin değiştirilmesi gerekmektedir⁷⁴.

Sermaye olarak şirkete tevdi edilen ayınlar, şirket tüzel kişiliğinin mülkiyetine girer, haklar da şirket adına temlik edilmiş olur⁷⁵.

Ayın karşılığı paylarda ise, kısmi ödeme söz konusu olmayıp tamamının ifası gereklidir⁷⁶.

2.3.2. Oy Hakkı Olan Pay - Oydan Yoksun Pay

2.3.2.1. Oy Hakkı Olan Pay

Pay sahibinin anonim ortaklığın yönetimine ilişkin haklarının başında oy hakkı gelmektedir⁷⁷.

⁷² POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 406.

⁷³ ARICI, Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığı, s. 100-110.

⁷⁴ BAHTİYAR, Ana Sözleşme, s. 92.

⁷⁵ TÜZÜN, Necat, Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1976, s. 25.

⁷⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1274.

Oy hakkı, pay sahibine anonim ortaklığın yönetimine dolaylı olarak katılma imkanı sunmaktadır. Zira anonim ortaklıklarda şahıs ortaklıklarında olduğu gibi pay sahiplerinin doğrudan idare hakkı bulunmamaktadır. Genel kurulda görüşün ifade edilebilmesi oy kullanma hakkı ile mümkün olabilmektedir⁷⁸.

Buna göre oy hakkı, pay sahibinin idare, temsil ve denetime yönelik şirket iradesinin oluşması bakımından sahip olduğu en temel, vazgeçilmez müktesep haklardandır⁷⁹.

Anonim şirketlerde, şahıs şirketlerinin aksine çoğunluk ilkesi geçerli olduğu için, pay sahibinin oy hakkını kullanmak suretiyle şirketin menfaatine veya zararına olan bir durumda etki yaratması ihtimali daha düşüktür⁸⁰.

TTK 434. madde 1. fıkrasında yer alan *'Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibari değerleriyle orantılı olarak kullanır.'* ve 479. madde 1. fıkrasında yer alan *'Oyda imtiyaz eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir.'* düzenlemeleri doğrultusunda Kanunun oy hakkını haiz paylar sistemini kabul etmiş olduğunu ve eşit itibari değerdeki oyların en az bir oy hakkı olduğunu söyleyebiliriz⁸¹.

Kanun metninde orantılılığa vurgu yapılmasına rağmen her payın bir oy hakkı verdiği genellemesini yapmak mümkün değildir. Bunun sebebi ise 434. maddenin 2. fıkrasında yer alan *'birden fazla paya sahip olanlara tanınacak oy sayısı esas*

⁷⁷ TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul 1983, s. 2.

⁷⁸ ÖZDAMAR, s. 49; AYTAÇ, Zühtü, Sermaye Piyasası Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 114 (Kısaltma: AYTAÇ, Sermaye Piyasasına Etkileri); DAĞ, Üner, Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması, İstanbul 1996, s. 5.

⁷⁹ AKIN, Pay Sahibinin Sadakat Borcu, s. 158.

⁸⁰ AKIN, Pay Sahibinin Sadakat Borcu, s. 159.

⁸¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1274.

sözleşmeyle sınırlandırılabilir' düzenlemesidir. Buna göre, payların çoğunluğuna sahip olanlar esas sözleşmede yapılacak sınırlama ile oyların çoğunluğuna sahip olamayabilecektir, bir başka ifade ile pay sayısı ile oy sayısı birbirine eşit olmayacaktır⁸². Burada pay sahibi açısından oy kullanılamaması durumu vardır. Yani söz konusu payların el değiştirmesi halinde yeniden paya bağlı olarak oy kullanabilmek mümkün olacaktır⁸³.

2.3.2.2. Oydan Yoksun Pay

Her payın en az bir oy hakkı vardır, oysuz pay olamaz. Hukukumuzda oysuz pay sistemine yer verilmemiştir⁸⁴. Ancak Sermaye Piyasası Kurulu'nca 21.01.2009 tarihli RG.'de yayımlanan Tebliğ'in 4/1-e maddesinde oydan yoksun paylara ilişkin düzenleme yapılmış olup buna göre; ortaklıkların sermaye artırımını ile ihraç edebilecekleri, oy hakkı hariç, sahibine kar payından ve istendiğinde bedelsiz pay alma hakkında imtiyaz dışındaki diğer hususlarda imtiyaz ve diğer ortaklık haklarını sağlayan, istendiğinde belirli bir vade veya vadelerde, sabit veya değişken oranda ortaklığın oy hakkına sahip paylarını satın alma ve ortaklık payları ile değiştirme hakkını veren paylar olarak tanımlanmıştır.

Oydan yoksun paylar hamiline veya nama yazılı olabilir. Fakat bu durumda dahi ilgili Tebliğ'in 13. maddesine göre; ortaklığın ard arda üç yıl kar payı dağıtamaması halinde ya da esas sözleşmeyle belirlenecek ve en az on yıl olan süre geçtikten sonra oydan yoksun payların adi paya dönüşeceği yani bu oyların yeniden oy hakkını haiz olacağı düzenlenmiştir⁸⁵.

Oydan yoksunluk, salt oy hakkının kullanılması ile sınırlı olup pay sahipliği sıfatına bağlı diğer malvarlıksal ve yönetime katılma hakları ile bilgi alma ve inceleme

⁸² AYTAÇ, Sermaye Piyasasına Etkileri, s. 115; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1269.

⁸³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 93.

⁸⁴ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 415.

⁸⁵ ÖZDAMAR, s. 50-51; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1275.

hakkına sirayet etmez⁸⁶. Zira bilgi alma hakkı diğer haklardan bağımsız bir hak olduğu için oydan yoksun pay sahibinin dahi genel kurula katılma ve bilgi alma hakkı bulunmaktadır⁸⁷.

2.3.3. Adi Pay - İmtiyazlı Pay

2.3.3.1. Adi Pay

TTK 478. maddesinde öngörülen imtiyazlardan yoksun olan paylar adi pay olarak adlandırılmaktadır.

Zira paylar arasında eşitlik zorunlu değildir⁸⁸. Bir pay Kanunda öngörölmüş bütün imtiyazları ihtiva edebilirken, karşısındaki bir diğer pay ise hiçbir imtiyazı haiz olmayabilir.

2.3.3.2. İmtiyazlı Pay

Genel olarak pay sahiplerinin eşit muameleye tabi tutulmaları gerekir. Ancak bir takım haklı sebeplerle pay sahiplerinin farklı ayrıcalıkları haiz olmaları mümkün olabilmektedir⁸⁹.

Önemle belirtilmelidir ki genel olarak anonim ortaklıkta kullanılan eşitlik ilkesi kesinlikle payların eşitliği ilkesi ile aynı anlama gelmemektedir.

Uygulamada; eşit muamele ilkesi, eşit işlem ilkesi veya eşit davranma ilkesi gibi kavramlarla hak sahibi olmada hukuk düzeni karşısında eşit olmak anlamı ifade edilir⁹⁰.

⁸⁶ KAYA, Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001, s. 133 (Kısaltma: KAYA, Bilgi Alma).

⁸⁷ KAYA, Bilgi Alma, s. 133.

⁸⁸ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 421.

⁸⁹ VON STEIGER, Fritz (Çev. TAHİR ÇAĞA), İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968, s. 69.

Anonim Şirketler alelade, yani adi hisse senetlerinden başka bunların ũstünde bazı hakları haiz bulunan imtiyazlı paylar da ıkarabilir⁹¹.

Zira sermayenin çoğunluğu ilkesinin egemen olduğu anonim Şirketlerde, Şirket sermayesinin çoğunluğuna sahip olunmasına gerek olmaksızın Şirket yönetiminde söz sahibi olabilmek imtiyaza ilişkin hükümlerle mümkün olabilmektedir⁹².

TTK'nun 478. maddesinin 2. fıkrasına göre; imtiyaz; kar payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan ũstn bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır. Sahibine bu imkanları veren paylara imtiyazlı paylar denir.

TTK'nun 460/4 ve 6762 s. SerPK'nun 18/5 maddelerine göre; yönetim kurulunun imtiyazlı pay çıkarabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması gerekmektedir.

İmtiyaz, sermaye katılım oranına göre diğer paylara nazaran farklı ũstn haklar ve ayrıcalıklar tanınması olarak tanımlanabilir. İmtiyazın mutlaka esas sözleşmede öngörülmesi gerekmektedir. Buna göre, buna ilişkin esas sözleşmede yapılacak düzenleme kuruluşta ihdas edilebileceği gibi sonrasında yapılacak bir deęiŐiklikle de ngrlebilir⁹³.

Esas sözleşmede imtiyaza ilişkin düzenleme yapılırken imtiyazın konusu ve kapsamı açıkça belirtilmelidir. Bu kapsamda somutlaŐtırma yapılmaksızın salt imtiyaz

⁹⁰ YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından EŞit İŞlem İlkesi, Ankara 2004, s. 26-38 (Kısaltma: YILDIZ, EŞit İŞlem).

⁹¹ ONSUN, s. 136.

⁹² PULAŞLI, Hasan, Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam ve Etkisi, İstanbul 1999, s. 563 (Kısaltma: PULAŞLI, İmtiyaz).

⁹³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1289-1290-1291.

öngörüldüğünü ifade etmek paya tanınan haklardan istifade edilmesi için yeterli olmayacaktır⁹⁴.

Asıl olan imtiyazın paya bağlanması olup söz konusu paya sahip olan kişi ya da kişiler bu pay nedeniyle '*imtiyazlı bir mevkiyi*' haiz olurlar⁹⁵.

Başka bir ifade ile kural olarak imtiyaz paya tanınır. Bu kuralın istisnası ise, imtiyazın belirli özelliğe sahip pay sahiplerine de tanınabilmesidir⁹⁶. Bu istisnanın kanuni dayanağı TTK'nun 478/3. maddesi olup bu maddede 360. madde hükmünün saklı olduğu düzenlenmiştir. Bu doğrultuda ise TTK'nun 360. maddesinde⁹⁷; belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesine ilişkin imtiyaz tanınabileceği düzenlenmiştir.

İmtiyazın paya bağlanmasına ilişkin Yargıtay vermiş olduğu bir kararında;

Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere imtiyazın "pay"a bağlanması, yani üstünlüğün "pay"a tanınmış olması icap eder. Paya değil de "kişi"ye veya "sıfat"a veya "makam"a bağlanan haklar, üstünlükler ve imkanlar, 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre imtiyaz değildir. Mesela pay sahibi (A)'ya ömür boyu murahhas üyelik tanıyan veya veto hakkı veren esas sözleşme hükümleri -geçerli oldukları sonucuna varılan durumlarda- imtiyaz olarak nitelendirilemezler. Çünkü, üstün hak tanınan "pay" veya "paylar" değil, pay

⁹⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1292.

⁹⁵ PULAŞLI, İmtiyaz, s. 564; Yargıtay'ın imtiyazın paya tanınması gerektiği, pay sahibi lehine tanınan hakların imtiyaz oluşturmayacağına ilişkin kararı için bkz: 11. HD, T: 30.06.2015, E: 2015/893, K: 2015/8774 (UYAP Bilgi Bankası).

⁹⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1270-1294-1295; MEMİŞ, Tekin, Grup İmtiyazının Kabul Edildiği Bankalarda Grup İçindeki Bütün Paylar Nitelikli Pay Sayılır Mı?, Prof. Dr. Pekcanitez'e Armağan, DEÜHFD, 2014, s. 3108.

⁹⁷ Yatırım ortaklıklarına ilişkin düzenlemeler 6362 s. Sermaye Piyasası Kanunu'nun 48 vd. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un 48. maddesine 20/2/2014 tarihli 6525 s. Kanun 40. madde ile "Yatırım ortaklıklarının imtiyazlı pay ihracına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. Yatırım ortaklıkları tarafından belirli gruplara yönetim kurulunda temsil imtiyazı tanıyan 6102 s. Kanun'un 360. maddesi hükümleri uygulanmaz" ibaresi eklenmiş ve yatırım ortaklıklarındaki imtiyazlı paylar yönünden TTK'dan farklı bir düzenleme benimsenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz: MEMİŞ, Tekin / TURAN, Gökçen, Sermaye Piyasası Hukuku, 1. Bası, Ankara 2015, s. 138.

sahibi (A)'dır. Bu tür haklar “akdi hak”lar diye anılır ve genel hükümler çerçevesinde değerlendirilir ve sözleşmenin taraflarca karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle değiştirilmesi mümkündür. (Bkz. Prof. Dr. Reha POROY, Prof. Dr. Ünal TEKİNALP, Prof. Dr. Ersin ÇAMOĞLU, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11. Bası, İstanbul, 2009, Sh. 479.)

Somut olayda; davalı şirketin 31/08/2006 tarihinde yapılan 2005 yılı olağan genel kurul toplantısında alınan ana sözleşme değişikliği kararıyla ve ana sözleşmeye eklenen geçici 5. maddenin “genel kurul kararına binaen MEKSA, TOSYÖV, TESK ve HALKBANK'ın yönetim kurulunda birer üye ile temsil hakları, iş bu genel kurul kararının tescilinden itibaren 21 yıl süre ile saklıdır” hükmüyle davacıya 21 yıl müddetle yönetim kurulunda bir üye bulundurma hakkı tanınmıştır. Her ne kadar yukarıda belirtildiği üzere imtiyazın paya tanınması söz konusu ise de ana sözleşme değişikliğiyle birlikte davacıya tanınan bu hak bir imtiyaz hakkı olmayıp sözleşmesel bir haktır. Sözleşmesel bir hakkın hak sahibinin izni olmadan ortadan kaldırılması da mümkün değildir. Mahkemece, davacıya tanınan hakkın sözleşmesel bir hak olduğu kabul edilerek davacının davadaki taleplerinin buna göre değerlendirilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün temyiz eden davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

şeklinde hüküm tesis etmiştir⁹⁸. İmtiyaz, orantılılık ilkesinin sonucu olan paylar arasında eşitlik ilkesinin bir istisnasını teşkil etmektedir⁹⁹. Bu istisna doğrultusunda her ne kadar paylar arasında eşitliğin zorunlu olmadığını söylemek mümkün ise de bu durum eşit işlem ilkesinden farklılık arz etmektedir.

Eşit işlem ilkesi; aynı durum ve şartlarda, bir pay sahibinin diğer pay sahibi veya pay sahipleri gibi muamele görmesi anlamına gelmektedir. Bunun anlamı, her pay sahibinin diğerleri ile aynı işleme tabi tutulması olmayıp eşit şartların varlığı altında hiçbir pay sahibinin diğerinden daha kötü işleme muhatap olmamasıdır¹⁰⁰. İmtiyazlı paylar ise bu durumun bir istisnası olmayıp paylar arasında eşitlik ilkesinin istisnasını teşkil etmektedir¹⁰¹.

⁹⁸ Bkz: Yarg. 11. HD, T: 13.02.2013, E: 2011/15478, K: 2013/2491 (UYAP Bilgi Bankası).

⁹⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1289.

¹⁰⁰ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 461; GÖKSOY, s. 37-38.

¹⁰¹ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 421.

TTK'nun 478. maddesine, 6335 s. Kanunla eklenen 4. fıkraya göre imtiyazın yasaklandığı haller düzenlenmiş olup buna göre; sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte; Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait anonim şirketlerde ve bu şirketlerin aynı oranda sermaye payına sahip oldukları iştiraklerinde; bunların sahip oldukları paylara tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer paylara, belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa TTK'da düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez. Bu hükmün, payları borsada işlem gören anonim şirketlere, 5411 s. Kanununun 3. maddesinde tanımlanan kredi kuruluşlarına ve finansal kuruluşlara uygulanmayacağı da aynı fıkranın son cümlesinde ihdas edilmiştir.

İmtiyaza konu olabilecek haklar, Kanunda tahdidi olarak sayılmadığı için sınırlı sayıda olma ilkesine tabi değildir.

2.3.3.2.1. Kar Payında İmtiyaz

Kar payı bakımından imtiyazlı olmak; bu pay sahiplerinin, diğer paydaşlara nazaran daha önce, daha fazla veya kumulatif¹⁰² şekilde kar payına iştirak etmeleri anlamına gelir¹⁰³.

Kar payında imtiyaz tanınması için, esas sözleşmede, üstünlük oranı, sırası ve tabi olduğu şartları düzenleyen hükümlere yer verilmesi gerekmektedir¹⁰⁴.

¹⁰² İmtiyazda kumulatiflik; esas sözleşmede öngörülen kar payının şirketin zarar etmesi halinde pay sahibine ödenememesi durumunda ileriki yıllarda biriken toplam kar payının pay sahibine ödenebilmesi ve pay sahibinin de bu toplu (biriken) ödemeyi anonim ortaklıktan talep edebilmesi anlamını taşımakta olup ayrıntılı bilgi için bkz: PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1301.

¹⁰³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1300-1301.

¹⁰⁴ ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Ankara 2017, s. 555.

2.3.3.2.2. Tasfiye Payında İmtiyaz

Tasfiye payında imtiyaz, anonim ortaklığın tasfiyesi sonunda elde edilecek şirket safi malvarlığı, yani tasfiye bakiyesi üzerinde adi paylara nazaran rüçhan hakkına sahip olma anlamına gelmektedir.

Buna göre, tasfiye bakiyesi ile öncelikle imtiyazlı pay sahiplerinin hakları ödenmektedir. Bu imtiyazın yasal dayanağı TTK'nun 543/1. maddesi olup tasfiye halinde imtiyaz hakları oranında dağıtım yapılacağı düzenlenmiştir¹⁰⁵.

2.3.3.2.3. Rüçhan Hakkında İmtiyaz

Rüçhan hakkı, pay sahibinin anonim şirketteki mevcut pay oranının muhafaza edilebilmesini gerçekleştirmek saikiyle kabul edilmiş bir pay sahipliği hakkıdır. Bu hak sayesinde pay sahibi dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımını sonucu çıkarılacak yeni payları, payları ile orantılı olarak alma hakkına sahip bulunmaktadır¹⁰⁶.

Bu hakkın yasal dayanağı, TTK'nun 461/1. maddesinde düzenlenmiş olup buna göre, her pay sahibinin, yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre, alma hakkını haiz olduğu düzenlenmiştir.

2.3.3.2.4. Oy Hakkında İmtiyaz

İmtiyazlı paylar ve imtiyazın konusu TTK 478. maddede düzenlenmiş olmasına ve esas itibarıyla imtiyaz, malvarlığı haklarında tanınabilmesine karşın, TTK madde 479'da bir başka konu olan '*oyda imtiyaz*' düzenlenerek, bu düzenleme ile imtiyazın malvarlıksal haklarda tanınması kuralına bir istisna oluşturulmuştur¹⁰⁷.

¹⁰⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1302-1303.

¹⁰⁶ YILDIZ, Şükrü, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Rüçhan Hakkı Konusunda Getirilen Değişiklikler, MÜHFD, s. 809.

¹⁰⁷ AKBULAK, Yavuz, Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Oluşturulması, İBD, C. 89, S. 6, 2015, s. 113.

Oyda imtiyaz TTK'nun 479/1. maddesinde düzenlenmiş olup eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir.

Maddenin 2. fıkrasında ise, bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabileceği ile bu sınırlamanın, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmayacağı ve her iki halde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, kurumlaşma projesini veya haklı sebebi inceleyip, bunlara bağlı olarak, sınırlamadan istisna edilme kararını vermesi gerektiği ayrıca projede yapılacak her değişikliğin de mahkeme kararına bağlı olduğu düzenlenmiştir. Kurumsallaşmanın¹⁰⁸ gerçekleşmeyeceğinin anlaşıldığı veya haklı sebebin ortadan kalktığı hallerde ise istisna etme kararının mahkeme tarafından geri alınabileceği hüküm altına alınmıştır¹⁰⁹.

Oyda imtiyazın kullanılmayacağı kararlar da 3. maddede düzenlenmiş olup bu kararlar; esas sözleşme değişikliği ile ibra ve sorumluluk davası açılması halleri olarak sınırlı sayıda sayılmıştır. Fıkranın b bendinde düzenlenen *işlem denetçilerinin seçimi* kararı ise kaldırılmıştır.

6103 s. Yürürlük Kanunu'nun 28/6. maddesine göre, TTK'nun yürürlük tarihinden itibaren 3 yıl içerisinde uyarlamaların gerçekleştirilmemesi halinde, oyda imtiyazı düzenleyen esas sözleşme hükümlerinin, belirtilen sürenin dolduğu tarihte kendiliğinden geçersiz hale geleceği ve esas sözleşmede öngörülen oya ilişkin imtiyazların tümünün kanunen sona ereceği düzenlenmiştir.

¹⁰⁸ Bu kelimenin '*kurumlaşmanın*' şeklinde olması gerektiğine ilişkin bkz: KAYA, Ticaret Kanunu, s. 223.

¹⁰⁹ 6102 s. Kanun'un 479. maddesinin ikinci fıkrası hükümleri, 6362 s. SerPK'nun 48 vd. maddelerinde yer alan düzenlemeler gereği, yatırım ortaklıklarında uygulanmaz.

2.3.4. İtibari Değerli Pay - İtibari Değerden Yoksun Pay

2.3.4.1. İtibari Değerli Pay

Kanun Koyucu 6762 s. TTK 286. maddede herhangi bir değişiklik yapmayarak TTK 347. maddeyi ihdas etmiş olup itibari değerinden daha aşağıda bir bedelle pay çıkarılması yasağını devam ettirmiştir¹¹⁰.

Buna göre, TTK 347. maddesinin ilk cümlesi ile itibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılmayacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

TTK'nun 476/1. maddesine göre; 'payın itibari değeri en az bir kuruştur. Bu değer ancak birer kuruş ve katları olarak yükseltilebilir. Anılan itibari değer Bakanlar Kurulunca yüz katına kadar artırılabilir.' düzenlemesi ile payın asgari itibari değerinin bir kuruş olduğu hüküm altına alınmıştır.

2.3.4.2. İtibari Değerden Yoksun Pay

6362 s. SerPK'nun 12/2. maddesine göre; 'Kurul, payların piyasa fiyatı veya defter değerinin nominal değerinin altında olması durumunda, payların nominal değerinin altında bir fiyatla ihraç edilmesine izin verebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.' hükmü ihdas edilmiş olup buna göre, payların piyasa fiyatı veya defter değeri, itibari değerinin altında ise, SPK sermaye artımında çıkarılan payların da itibari değerinin altında satılmasına izin verebilecektir¹¹¹.

Piyasa fiyatı veya defter değerinin, itibari değerinin altına düşmesi halinde, sermaye artırımında çıkarılan payların itibari değerinin altında satılması, payları borsada işlem gören şirketler için bir ihtiyaç haline gelmektedir¹¹². Zira bu durumda, yeni pay alma hakkının, itibari değer üzerinden gerçekleşmesinin ekonomik bir getirisi bulunmamaktadır¹¹³.

¹¹⁰ KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu, s. 233-234.

¹¹¹ KIRCA / ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s. 330.

¹¹² KIRCA / ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s. 330.

¹¹³ KIRCA / ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s. 330.

SerPK'nun 18/5. maddesine göre, itibari değerin altında pay çıkarabilmek, salt halka açık anonim Şirketlerde ve sadece yönetim kurulu tarafından kullanılabilir bir yetkidir.

6362 s. SerPK'nu ile birlikte hukukumuza değişken sermayeli yatırım ortaklıkları girmiŐ olup bu ortaklık türü Kanununun 50. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre bu ortaklık türü; 'Değişken sermayeli yatırım ortaklıkları, sermayesi her zaman net aktif değerine eşit olan yatırım ortaklıklarıdır. Net aktif değer ise varlıkların toplamından borçların toplamının düŐülmesi suretiyle bulunan tutarı ifade eder.' Şeklinde tanımlanmıştır.

Maddenin 2. fıkrasında ise;

Değişken sermayeli yatırım ortaklığının payları, yatırımcı payları ile nama yazılı olması zorunlu olan kurucu paylarından oluşur. Değişken sermayeli yatırım ortaklıklarının paylarının itibari değeri bulunmaz. Kurucu payları, sermaye taahhüdünü yerine getirmek suretiyle değişken sermayeli yatırım ortaklığını kuranlara tahsis edilir. Kurucu payları kuruluştan sonra da Kurulun izni ve genel kurul kararıyla mevcut kurucu ortaklara veya üçüncü kişilere tahsis edilmek üzere ihraç edilebilir. Kurucu paylarının devri ve itfası Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde Kurul iznine tabidir. Kurul onayı alınmaksızın gerçekteŐirilen kurucu pay devirleri pay defterine kaydolunmaz ve bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. Yatırımcı payları, sahibine idari haklar vermez.

düzenlemesine yer verilmiş olup bu doğrultuda değişken sermayeli yatırım ortaklıklarının paylarının itibari değerinin olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

İtibari değerden yoksunluk değişken sermayenin beraberinde getirdiği bir zorunluluktur. Zira Şirket sermayesinin her zaman değişmesi, aynı zamanda payların da sabit bir itibari değeri olmasını engellemektedir¹¹⁴.

¹¹⁴ NOMER ERTAN, Füsün, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Kolektif Yatırım Kuruluşları ve Özellikle Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklığı, İÜHFM, C. 71, S. 2, s. 140.

2.3.5. Primli Pay - Primsiz Pay

2.3.5.1. Primsiz Pay

İtibari değerinden daha yüksek bir bedeli ihtiva etmeyen, yani itibari değere göre çıkarılan paylar primli olmadıkları için, primsiz pay olarak adlandırılmaktadırlar ve bu paylar anonim şirketin esas sermayesini oluşturmaktadır¹¹⁵.

2.3.5.2. Primli Pay

Anonim şirketlerin itibari değerlerinden yüksek bedelle pay çıkarmaları durumunda, itibari değerden yüksek olan miktarlar '*agio*' olarak adlandırılmakta olup bu paylara primli paylar denilmektedir¹¹⁶.

Daha önce de değinildiği gibi, TTK 347. maddesine göre; itibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz ve payların itibari değerinden yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır¹¹⁷. Buna göre; primli pay, itibari değerinin üstünde bir fiyatla çıkarılan paydır. Primli pay (*agiolu*) çıkarılabilmesi için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır¹¹⁸.

Zira kayıtlı sermaye sistemini kabul eden anonim ortaklıklarda TTK 480/2. maddesine göre, esas sözleşmeyle yönetim kuruluna primli pay çıkarma yetkisi tanınabilir ve 460/4. maddesine göre, yönetim kurulunun, itibari değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır düzenlemelerine yer verilmiştir.

¹¹⁵ YILDIZ, Şükrü, Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (AGİO), EÜHFD, C. IV, 2000, S. 1-2, s. 547 (Kısaltma: YILDIZ, İhraç Primleri).

¹¹⁶ YILDIZ, İhraç Primleri, s. 547.

¹¹⁷ Yargıtay'ın primli payın geçerli kabul edilebilmesi için primli hisse senedi çıkarılması yolunda bir kararın bulunması gerektiğine ilişkin kararı için bkz: 11. HD, T: 12.06.2017, E: 2016/10229, K: 2017/3585 (UYAP Bilgi Bankası).

¹¹⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 94; KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu, s. 234.

6362 s. SerPK'nun 18/5. maddesine göre de, yönetim kurulunun bu yetkisini kullanabilmesi için esas sözleşme ile yetkilendirilmiş olması şartı aranmaktadır.

Esas sözleşmelerinde kayıtlı sermaye sistemini kabul eden halka kapalı ortaklıklarda, TTK'nun 460/4. maddesi uyarınca, primli pay çıkarma yetkisinin yönetim kuruluna verilmemesi halinde, bu yetki genel kurul tarafından kullanılacaktır¹¹⁹.

Primli payları alanlar, payı iktisap ederken payın itibari değeri ile ifade edilen sermaye borcundan daha yüksek bir bedel öderler¹²⁰. Primli payı iktisap eden kişi, bu payın değerinin tespit edilmesini mahkemeden isteyemez, zira TTK 489 vd. maddelerinde, ticaret mahkemelerine değer tespiti için bu yönde bir görev verilmemiştir¹²¹.

Kanuni tanımıyla '*prim*' ya da '*agio*' ödenmesi, tek borç ilkesinin kanuni bir istisnasını teşkil etmektedir.

2.3.6. Bedelli Pay - Bedelsiz Pay

2.3.6.1. Bedelli Pay

Anonim şirketin dış kaynaklarının kullanılması suretiyle sermaye artırımını yapıyor ise, çıkarılacak olan bu yeni payları¹²² almak isteyen hali hazırdaki ortakların ve üçüncü kişilerin, bu paylar için şirkete pay bedellerini ödemeleri gerekir. Bu sebeple bu paylara bedelli paylar denilir. Bu durumda mevcut ortaklar için sadece rüçhan hakkının varlığı söz konusu olabilir¹²³.

¹¹⁹ KIRCA / ŞEHİRALİ ÇELİK / MANAVGAT, s. 330.

¹²⁰ NILSSON, Gül Okutan, Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, Mayıs 2004, s. 32 (Kısaltma: NILSSON, Paysahipleri Sözleşmeleri).

¹²¹ Yargıtay'ın bu yöndeki kararı için bkz: 11. HD, T: 19.09.2017, E: 2016/1677, K: 2017/4532 (UYAP Bilgi Bankası).

¹²² Ayrıntılı bilgi için bkz: SEVGİ, Epçeli, TTK Tasarı'sında Yeni Pay Alma Hakkı, İBD, S. 6, 2010, s. 3589 vd.

¹²³ BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 485.

2.3.6.2. Bedelsiz Pay

Anonim ortaklığın iç kaynakları karşılığında çıkarılan paylara bedelsiz (gratis) paylar denilir¹²⁴. Burada şirketin iç kaynaklarının kullanılması suretiyle sermaye artırımını yapıldığı için çıkarılan bedelsiz paylar karşılığı ortakların herhangi bir bedel ödemesi gerekmez¹²⁵.

TTK 462. maddesi 3. fıkrasına göre; tescil ile mevcut pay sahipleri o anki paylarının şirketin sermayesinin oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bu tescil genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şekline ilişkindir. Maddenin son cümlesine göre, bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamaz, sınırlandırılmaz ve bu haktan vazgeçilemez.

2.3.7. Nitelikli Pay - Niteliksiz Pay

Bankacılık Kanunu'na göre yapılan bu ayırım, ilgili düzenleme doğrultusunda belirli bir oranın üstünde olan ve yönetim kuruluna üye belirleme yetkisi veren payları nitelikli olarak kabul etmekte olup adi ve imtiyazlı pay şeklinde yapılan sınıflandırma ile benzerlik taşımaktadır. Zira her imtiyazlı pay, nitelikli pay olarak kabul edilmese de belirli imtiyazlara sahip olan paylar Kanunun aradığı diğer şartları taşıması halinde nitelikli olarak kabul edilebilmektedir.

2.3.7.1. Nitelikli Pay

5411 s. Kanun'un *tanımlar ve kısaltmalar* başlıklı 3. maddesinde tanımlanan nitelikli pay; bir ortaklığın sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payları ifade etmektedir.

Bankacılık Kanunu'nun birçok hükmünde, nitelikli paylara ilişkin çeşitli özel düzenlemeler getirilmiştir¹²⁶. Bu doğrultuda, Kanunun 18/5. maddesinde hüküm

¹²⁴ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 94.

¹²⁵ BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 484.

¹²⁶ MEMİŞ, s. 3105.

altına alınan; nitelikli paya sahip olan ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşımasının şart olduğuna ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Doktrinde, TTK'nun 360. maddesinde düzenlenen grup imtiyazının kabul edildiği hallerde, gruba dahil pay sahiplerinin ya da payların nitelikli pay olup olmayacağı hususu tartışmalıdır.

Grup imtiyazı, TTK'nun 360/1. maddesinde düzenlenmiş olup buna göre;

Esas sözleşmede öngörülme şartı ile belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilir. Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamaz. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler saklıdır.

şeklinde ifade edilmiştir.

Maddenin 2. fıkrasında ise, bu maddeye göre yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan payların imtiyazlı sayılacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

Bankacılık Kanunu'nun 3. maddesinde yer verilen tanımdan hareketle, bir grup yazar, grup imtiyazının nitelikli pay olduğunu kabul etmektedir. Zira Kanun Koyucu, maddede, *'bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren paylar'* ibaresine yer vermiş olup bu düzenleme doğrultusunda, bu görüş; gruba üye olan bir payın dahi nitelikli pay olduğunu kabul etmektedir¹²⁷.

¹²⁷ Açıklanan görüş için bkz: KARAHAN, Sami, Bankacılık Kanununda Nitelikli Pay Sahipliği Kavramı ve Bu Kavrama Bağlanan Hukuki Sonuçlar, İTÜSBD, Y. 9, S. 18, Güz 2010, s. 44.

Bizim de katıldığımız aksi görüş ise, grup imtiyazı ya da grup hakkının, sadece tek bir paya bağlanan bir imtiyaz olmamasına rağmen, tek bir pay sahibinin dahi nitelikli pay sahibi olacağını ileri sürmenin, birçok anonim ortaklıkta yönetime aday gösterme yetkisi ile donatılmış pay adedinin sayı olarak fazla olduğu göz önünde bulundurulduğunda bütün bu payları nitelikli kabul etmenin grup imtiyazının amacını taşımayacağını savunmaktadır¹²⁸.

2.3.7.2. Niteliksiz Pay

Bankacılık Kanunu 3. maddesinde öngörülen oranın altında kalan ve yönetime aday gösterme yetkisinden de yoksun bulunan paylar, bu düzenleme doğrultusunda niteliksiz paylar olarak adlandırılmaktadır.

2.4. Anonim Şirketlerde Pay Çeşitleri

2.4.1. Çıplak Paylar

TTK'nun 484. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen; "*pay senetleri hamiline veya nama yazılı olur*" ifadesi ilk bakışta çıplak payın hamiline veya nama yazılı olmasının bir önemi haiz olmadığı izlenimi yaratmaktadır. Ancak Kanun'un 339. maddesinin 1. fıkrasının d bendinde anonim şirketin esas sözleşmesinde yazılı bulunması gereken hususlar içerisinde *pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları* unsurunun bulunması gerektiği düzenlenmiş olduğundan, çıplak paylarda hamiline veya nama yazılı pay ayırımının 6102 s. TTK'na alındığını görmek mümkündür.

Buna göre; 6102 s. TTK'da, 6762 s. TTK'da yer almayan, ancak öğretide *Tekinalp* tarafından savunulan '*senede bağlanmamış pay (çıplak pay)*'ın da tıpkı '*pay senetleri*' gibi '*nama*' ve '*hamiline*' şeklinde bir ayrıma tabi tutulabileceği görüşüne açıkça yer verildiğini söyleyebiliriz¹²⁹.

Zira TTK'nun *Pay Senedi Bastırılması* başlıklı 486. maddesinin 2. fıkrası;

¹²⁸ MEMİŞ, s. 3116.

¹²⁹ NARBAY, Pay, s. 201-202.

Paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilan edilir, ayrıca şirketin internet sitesine konulur. Pay senedi bastırılıncaya kadar ilmühaber çıkarılabilir. İlmühaberlere kıyas yoluyla nama yazılı pay senetlerine ilişkin hükümler uygulanır.

şeklinde düzenlenerek senede bağlanmamış çıplak payın da hamiline yazılı olabileceği açıkça vurgulanmıştır.

2.4.2. Hisse Senedine Bağlı Paylar

2.4.2.1. Hamiline Yazılı Hisse Senedine Bağlı Paylar

Senedin metninden veya şeklinden hamili kim ise o kişinin hak sahibi olacağı anlaşılan pay senedi hamiline yazılı pay senedir¹³⁰.

Kanun'un *Pay Senetleri* ayrımını incelediğimizde 484. madde 2. fıkrasında hamiline yazılı pay senetlerinin, nama yazılı pay senetlerinin aksine bedelleri tamamen ödenmeden çıkarılamayacağı, buna aykırı olarak çıkartılan pay senetlerinin geçersiz olduğu ve iyiniyet sahiplerinin şartları oluştuğunda tazminat hakkını haiz olduğu düzenlemesini görürüz¹³¹.

Kanununun 487. maddesinin 1. fıkrasında ise genel olarak pay senetlerinin, 2. fıkrasındaysa salt nama yazılı pay senetlerinin taşınması zorunlu olan şekli unsurlar sayılmıştır. Bu fıkralar incelendiğinde, maddenin mefhumu muhalifinden hamiline yazılı pay senetlerinin nama yazılı pay senetleri gibi sahibinin adını, soyadını veya unvanını ihtiva etmeyeceği sonucunu çıkartabiliriz.

6762 s. TTK 409/2. ve 6102 s. TTK 484/2. maddelerine göre; bedelleri tamamen ödenmemiş olan hamiline yazılı paylar için hamiline yazılı hisse senetleri çıkarılamaz. Buna göre; her iki Kanun bakımından da hamiline yazılı pay senedi çıkarılabilmesi

¹³⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 91; ÖZDAMAR, s. 48; DOĞANAY, İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 1761.

¹³¹ ÖZDAMAR, s. 48-49.

için, pay bedellerinin tamamen ödenmiş olması koşulunun gerçekleşmesi gerekmektedir.¹³²

TTK 486/2. maddesine göre; paylar hamiline yazılı ise yönetim kurulu, pay bedelinin tamamının ödenmesi tarihinden itibaren üç ay içinde pay senetlerini bastırıp pay sahiplerine dağıtır. Yönetim kurulunun hamiline yazılı pay senetlerinin bastırılmasına ilişkin kararı tescil ve ilan edilir, ayrıca anonim ortaklık internet sitesi açma yükümlülüğü bulunan bir şirket¹³³ ise şirketin internet sitesine konulur.

2.4.2.2. Nama Yazılı Hisse Senedine Bağlı Paylar

Nama yazılı hisse senetleri, belli bir kişi adına yazılı olan ve anonim ortaklıktaki payı temsil eden, açıklayan ve paydan doğan hakların kullanılmasını sağlayan senetlerdir¹³⁴.

Kanununun 487. maddesinin 2. fıkrasına göre nama yazılı pay senetleri; sahiplerinin adı, soyadını ve ticaret unvanını içerir. Bu senetler, şirketin pay defterine kaydedilir.

6762 s. TTK 409/2. maddesine göre; esas mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça hisse senetlerinin nama yazılı olması lazımdır. Bu düzenleme emredici bir hukuk kuralı olmayıp esas sözleşmede aksine düzenlemeye yer verilerek serbestçe değiştirilebilecek bir hükümdür¹³⁵. Bu madde doğrultusunda anonim ortaklıklar hukukunda asıl olanın nama yazılı hisse senetleri olduğu anlaşılacakla beraber Yeni TTK'da böyle bir düzenlemeye gidilmemiştir.

¹³² BİRKAŞ, Hasan, Ticaret Şirketleri ve Tatbikatı, İstanbul 1970, s. 131.

¹³³ Bkz: 6102 s. TTK, m. 1524, f. 1.

¹³⁴ ERDEM, Ercüment, Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK'nın Çözümleri, Ankara 2012, s. 97 (Kısaltma: ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri); PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 14; YETKİN, Mustafa, Uygulamalı - İctihatlı Ticaret Şirketleri, 2. Bası, İstanbul 1978, s. 36; TAŞDELEN, Nihat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması, İstanbul 2005, s. 29.

¹³⁵ BİRKAŞ, s. 131.

Nama yazılı hisse senetleri, isminde nama yazılı ibaresi barındırmasına rağmen kanunen emre yazılı senet olarak öngörülmektedir¹³⁶. Emre yazılı senetler TTK'nun 824/1. maddesi uyarınca; 'emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir.' şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım uyarınca emre yazılı senetler iradi veya kanuni olarak ikiye ayrılmakta olup nama yazılı hisse senetleri kanunen emre yazılı senet olarak kabul edilmektedirler¹³⁷. Bu nedenle emre yazılı pay senedi çıkarılamaz. Zira zaten nama yazılı pay senedi kanunen emre yazılı senet olduğu için böyle bir düzenlemeye gerek de yoktur¹³⁸.

Buna göre nama yazılı hisse senedi; belli bir kişinin adına yazılı olan ve ortaklık payını temsil eden, belli şekil şartlarını taşıyan, üyelik haklarını ve malvarlığı haklarını bir arada bünyesinde barındıran, devir prosedürü özel olarak düzenlenmiş bir hisse senedi türü ve kıymetli evraktır¹³⁹.

2.4.3. Kayden İzlenen Paylar

Fiziki olarak senet basmanın, hem zaman hem de maddi bakımdan maliyet yaratması; çalınma, yırtılma, sahtecilik gibi senedin fiziki varlığına özgü risklerin varlığı, uluslararası sermaye hareketlerinin artışı göz önünde bulundurulduğunda sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesi büyük önem kazanmış ve Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından 28 Kasım 2005 tarihinden itibaren izlenen kayıtlı paylar paylar hayata geçirilmiştir¹⁴⁰.

Buna göre; kaydileştirme, sermaye piyasası araçlarının fiziki olarak senet üzerine basılmasından vazgeçilerek, elektronik ortamdaki kayıtlara aktarılmasıdır. Kaydi

¹³⁶ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 97.

¹³⁷ PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Ankara 2018, s. 54.

¹³⁸ ÖZDAMAR, s. 46-47.

¹³⁹ AYTAÇ, Hisse Senetleri, s. 77; PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 13.

¹⁴⁰ MANAVGAT, Çağlar, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları, AÜHFD, C. 50, S. 2, 2001, s. 159.

sistem ise, kaydi sermaye piyasası araçlarının ve bu araçlara ilişkin hakların Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde tutulan hesaplarda kayden izlendiği ve bu araçlara ilişkin hukuki işlemlerin Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdindeki hesaplar üzerinde kaydi olarak yapılan değişiklikler yoluyla gerçekleştirildiği bir merkezi saklama sistemidir¹⁴¹.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve fiziken Takasbank kasalarında tutulan pay senetleri, bu tarihte topluca kaydileştirilmiş, bu tarihten sonra yeni sermaye piyasası araçları tamamen kaydi olarak ihraç edilmeye ve halka kapalı anonim ortaklıkların payları da dahil olmak üzere sermayenin tamamı kayden izlenmeye başlanmıştır¹⁴².

Anonim ortaklıklarda defaetle ifade edildiği gibi pay senetlerinin kurucu değil, açıklayıcı nitelikleri bulunmaktadır. Aynı şekilde MKK tarafından saklanan ve kayıt sisteminde oluşan kayıtların da açıklayıcı nitelikleri vardır¹⁴³.

Payların kaydileştirilmesine ilişkin düzenleme 6362 s. SerPK'nun 13. maddesinde yapılmış olup buna göre; sermaye piyasası araçlarının senede bağlanmaksızın elektronik ortamda kayden ihracının esas olduğu ve Kurulun, kayden ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarını ve kayden izlenecek hakları belirleyip; türleri ve ihraççıları itibarıyla kaydileştirmesine, kayıtların tutulmasına ve üyelik şartlarını kaybeden ihraççıların paylarının kayden izlenmesinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyeceği hüküm altına alınmıştır.

Kanununun 13/2. maddesine göre; kaydi sermaye piyasası araçlarının, nama veya hamiline yazılı olmalarına bakılmaksızın isme açılmış hesaplarda izleneceği ve Kurulun, sermaye piyasası aracının türüne ve ihraççısının veya MKK üyesinin

¹⁴¹ ÜNAL, Mücahit, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi Konusunda Yapılan Değişiklikler, GÜHFD, C. XV, 2011, S. 2, s. 168-169.

¹⁴² KUBİLAY, Huriye, Kaydileştirilmesi Gereken Pay Senetlerini Merkezi Kayıt Kuruluşuna Teslim Etmeyen Kişilerin Hukuki Durumu, GÜHFD, C. XVII, 2013, S. 1-2, s. 806.

¹⁴³ KUBİLAY, s. 813.

niteliğine göre sermaye piyasası araçlarının hak sahibi ismine hesap açılmaksızın hesapların toplu olarak tutulmasına karar verebileceği düzenlenmiştir.

Burada kaydileştirilmenin kapsamını belirlerken üzerinde durulması gereken kavram *halka açık şirketlerdir*. SerPK'nun 16. maddesinde tanımlanmış olan bu anonim şirket türü payları borsada işlem gören ortaklıklar ile pay sahibi sayısı 500'ü aşan şirketleri ifade etmektedir. Bu tanım doğrultusunda, pay senetleri borsada işlem gören her şirketin halka açık olduğunu söylemek mümkün olsa da her halka açık şirketin paylarının borsada işlem gördüğünü söylemek mümkün değildir¹⁴⁴.

Borsada işlem gören hisse senetleri, kaydi sisteme en uygun araç türünü oluşturmakla birlikte, hisse senetlerinin bir kısmı borsada işlem gören bir ihraççının hisse senetlerinin, borsada işlem görmeyen kısmı da dahil olmak üzere, tamamının kaydileştirilmesi gereklidir¹⁴⁵.

Kayden izlenen paylarda da hamiline ve nama yazılı pay ayrımı bulunmakta olup farklılık Kurul'un bu payları izlerken böyle bir ayrıma tabi olmamasıdır. Zira yasal düzenlemeye göre, payların bu Kurul tarafından herhangi bir ayrıma tabi olmaksızın izleneceği hüküm altına alınmıştır¹⁴⁶.

SerPK'nun 17. maddesi doğrultusunda,

Takas işlemleri, merkezi takas kuruluşu tarafından ilgili Borsanın takas düzenlemelerine uygun olarak MKK nezdindeki takas havuz hesabı ve yatırım kuruluşu havuz hesapları kullanılarak yapılır. Borsa işlemlerinin gerçekleştirilmesinden sonra yatırım kuruluşları, Borsada satışı yapılan sermaye piyasası araçlarını, 13 üncü maddeye göre ilgili yatırımcı hesaplarının alt hesabı şeklinde, MKK tarafından bu işlem için açılmış olan alt hesaba aktarırlar. Takas günü, takas yükümlülüğünün yerine getirilmesi amacı ile satışı yapılan kaydi sermaye piyasası araçları, yatırım kuruluşları tarafından yatırımcı hesaplarından yatırım kuruluşu havuz hesaplarına

¹⁴⁴ MEMİŞ / TURAN, s. 92.

¹⁴⁵ MANAVGAT, s. 179.

¹⁴⁶ ÜNAL, Mücahit, Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, Konya 2011, s. 175-176.

aktarılır. Yatırım kuruluğu havuz hesaplarında bulunan sermaye piyasası araçlarının takas havuz hesabına aktarılması ile söz konusu yatırım kuruluşunun takas borçları kapanır. Takas alacakları, merkezi takas kuruluşu tarafından takas havuz hesabından ilgili yatırım kuruluşu havuz hesaplarına aktarılır. Söz konusu sermaye piyasası araçlarının yatırımcı hesaplarına dağıtımı yatırım kuruluşları tarafından yapılır. Borsa dışında gerçekleştirilen alım satım işlemleri nedeniyle kayıtlarda gerekli değışiklikler, kaydi sermaye piyasası aracının yer aldığı hesabın MKK'da bağlantılı olduğu üye tarafından yapılır. Hesaplar arasındaki virmanlarda yukarıdaki esaslar uygulanır. Bu virmanların sebebinin gösterilme usul ve esasları MKK tarafından belirlenir. Hak sahipleri hesapları arasında yapılan virmanlarda üyelerin havuz hesapları kullanılmaz. Bu virmanların sebebinin gösterilme usul ve esasları MKK tarafından belirlenir.

düzenlemesine yer verilmiştir.

Aşağıda Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun rolü başlığı altında MKK ve payların izlenmesine ilişkin esaslara ve nama yazılı payların devri başlığı altında da özellik arz ettiği için kayden izlenen nama yazılı payların devrine yer verilecektir. Esasında burada önem arz eden hususu borsaya kote edilmiş bağlı nama yazılı paylar oluşturmakta olup söz konusu bu konu TTK 495 vd. maddelerinde düzenlendiği için biz de TTK sistemini esas alarak bu konuyla ilgili açıklamalara bağlı nama yazılı payların devri bölümünde yer vermenin konu bütünlüğü açısından yerinde olduğunu düşünerek bu açıklamalara atıfta bulunmayı yeterli görüyoruz¹⁴⁷.

¹⁴⁷ Bkz: s. 95 vd.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PAYA HAKİM OLAN İLKELER

3.1. Payın Oluşumu ve Payın Bölünmezliği İlkesi

3.1.1. Payın Oluşumu

Ticaret Kanunu sistemine göre pay anonim ortaklığın kuruluşunun veya sermaye artırımında artış işleminin tescili ile kendiliğinden oluşur¹⁴⁸. Hamiline paylar hariç Kanunda payın senede bağlanması zorunluluğu getirilmemiştir. Payın senede bağlanmamış haline çıplak pay denir¹⁴⁹.

Pay, hisse senedine hiç bağlanmasa bile ya da bağlanacak olmakla birlikte bağlanma zamanına kadar, çıplak pay olarak hak ve yükümlülük kaynağıdır. Bunun sonucu olarak; alınıp satılabilir, satımda alım, önalım, geriye alım gibi haklar tanınabilir, hacedilebilir, rehnedilebilir, üzerinde intifa hakkı kurulabilir. Yani payın senede bağlanması, paya bağlı haklar ve borçlarda bir değişikliğe yol açmaz, çıplak pay da senede bağlanmış pay ile aynı hakları verir¹⁵⁰. Ancak bu sayılan işlemlerin güçlükle yaşanmadan yapılabilmesi için payın senede bağlanmasında yarar görülür¹⁵¹.

Payların tescil ile doğacak olması kuralının sonucu olarak tescilden önce payın devredilmiş olması şirkete karşı hüküm ifade etmez¹⁵². Bu husus Kanun'un madde 352 hükmünde "*Pay taahhüdünün, şirketin tescilinden önce devri, şirkete karşı geçersizdir.*" şeklinde ifade edilmiştir.

¹⁴⁸ POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Baskı, İstanbul 2010, s. 405.

¹⁴⁹ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 405.

¹⁵⁰ TANÖR, s. 84; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 471; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 82; ÇEVİK, s. 760; POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 405.

¹⁵¹ ÇEVİK, s. 759.

¹⁵² BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 472.

3.1.2. Payın Bölünmezliği

TTK 477/1. fıkrasına göre, pay Şirkete karşı b6lünemez. Payın b6lünmezliğinin anlamı, birden fazla sahibi bulunan bir payın bireysel olarak kullanılması iÇin Şirkete karşı ileri sür6lememesidir ve asgari bir payın kendi iÇinde birkaç paya b6lünememesidir.

Buna göre, birden fazla kimse iştirak halinde bir paya sahip oldukları zaman, hisseleri oranında payı taksim etmeyi ve bu hisselere göre anonim Şirketten ortaklığın bahŐettiđi hak ve yetkileri kullanmayı talep edemezler¹⁵³.

Bir başka deyişle, bir payın birden ők kişi tarafından ayrı ayrı kullanılması veya Şirkete karşı bir hak iddia edilmesi söz konusu deđildir¹⁵⁴.

Örneğin pay sahiplerine tanınmış haklardan biri olan iptal davası aŐabilme hakkının kullanılacak olması durumunda diğer pay sahipliği hakları gibi iptal davası aÇma hakkı da TTK'nun 477. maddesi gereği bir müŐterek mümessil aracılığıyla kullanılır¹⁵⁵. Özellikle miras yoluyla edinilen paylarda, pay iÇin ortak bir temsilci atanması gerekmektedir. Temsilci atanmaması durumunda, Şirketin pay sahiplerinden birisine karşı yapmış olduğu tebligat, hepsi hakkında geÇerli olacaktır¹⁵⁶.

Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında;

TTK'nın 269'uncu maddesi uyarınca anonim Şirketler, esas sermayesi muayyen ve paylara b6lünm6Ő olan Şirketlerdir. Yani, anonim ortaklıkta, ortaklığın sermayesi, paylara b6lünerek bu paylar ortaklar arasında dađıtılmıŐtır. Bir başka deyişle, ortaklığın sermaye miktarı belirli olduğu gibi,

¹⁵³ ÇEVİK, s. 759; ONSUN, s. 145.

¹⁵⁴ ERİŞ, G6nen, AÇıklamalı-İÇtihatlı / 6335 – 6552 - 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İŞletme ve Şirketler, C. 3, Ankara 2017, s. 2460 (Kısaltma: ERİŞ, Ticari İŞletme ve Şirketler).

¹⁵⁵ MOROĞLU, s. 231; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1272.

¹⁵⁶ ERİŞ, Ticari İŞletme ve Şirketler, s. 2460.

bu sermayenin bölündüğü payların tutarı ve paydaşların sahip oldukları paylar da belirlenir. Eğer, TTK'nın 396'ıncı maddesi uyarınca esas sermayenin azaltılması yoluna gidilmeden, bir ortağın payı azalmışsa, bunun karşılığında ve aynı oranda diğer bir ortağın veya ortakların payının artmış olması gerekmektedir.

Somut olayda, mahkemece, dosya içerisine ibraz edilen 27.07.1995 tarihli genel kurul Hazirun cetveli ve 23.11.1995 tarihli yönetim kurul kararı ile yetinilerek davacı payının 29.000 adet olması gerektiği kararına varılmış; ancak bu karardan ortaklık sermayesinin ne ölçüde etkileneceği hususu gözden kaçırılmıştır.

Böyle bir davada, öncelikle dava tarihi itibarıyla şirket sermayesinin ne olduğu, payların kimlere ait bulunduğu hususları açıklığa kavuşturulmalıdır. Davalı şirket pay senetleri ve pay ilmühaberleri çıkarmadığından, şirket kayıtları ve özellikle pay defteri nazara alınarak, paydaşlar ve paydaşlara ait payların tespiti gerekmektedir. Bu tespit yapıldıktan sonra, davacının kendisine ait olduğunu iddia ettiği payların tespiti gerekmektedir. Bu tespit yapıldıktan sonra, davacının kendisine ait olduğunu iddia ettiği payların kime veya kimlere ait gözüktüğü açığa çıkmış ise, bu paydaşlar yöntemince davada taraf olmadan haklarını etkiler şekilde karar verilemeyeceği unutulmamalıdır.

şeklinde hüküm tesis etmiştir¹⁵⁷.

3.2. Payın Devredilebilirliği İlkesi ve Sınırları

3.2.1. Payın Devredilebilirliği İlkesi

Anonim ortaklıkta anonimlik kavramının ve ortaklığın sermayesinin paylara bölünmüş olmasının sonucu olarak payların devredilebilirliği ilkesi hakimdir¹⁵⁸. Senede bağlanmış olsun veya olmasın temel ilke olarak paylar devredilebilir¹⁵⁹.

Bilindiği gibi anonim ortaklıkta pay sahiplerinin ortaklıktan çıkma hakkı bulunmamakta olup buna bağlı ekonomik sıkıntılar payın serbestçe devredilebilir olması sayesinde bertaraf edilebilmektedir¹⁶⁰.

¹⁵⁷ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2462.

¹⁵⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 149.

¹⁵⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 149.

¹⁶⁰ UZEL, Bağlam, s. 32.

Bu bağlamda pay sahipliğinin kazanılması aslen iktisap veya devren iktisap yollarından biri ile mümkün olabilmektedir. Buna göre devren iktisap aşağıda ayrıntılı olarak incelenecek olmakla birlikte tanım olarak; anonim ortaklık kurulup tüzel kişilik kazandıktan sonra, payın veya pay senedinin öncesinde zaten pay sahibi olan bir kişiden devir kurallarına göre iktisap edilmesi anlamına gelmektedir¹⁶¹.

Payın aslen iktisabı ise, payın doğrudan doğruya iktisap edilmesidir. Bu iktisap, kuruluşta veya esas sermaye artırımında payın taahhüdü veya kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş anonim ortaklıkta yönetim kurulunca çıkarılan pay senetlerinin satın alınması hallerinde gerçekleşir¹⁶².

Anonim şirket hisse devir sözleşmeleri, menkul satımı niteliğindedir. Akdin nisbiliği ilkesi gereği ancak tarafları hakkında hüküm ve sonuç doğurur¹⁶³.

Kural olarak hem hamiline hem de nama yazılı paylar devredilebilir. Ancak nama yazılı payların kanunda yazılı olan hallerde devri sınırlandırılabilir. Kanunda nama yazılı payların devrinin sınırlandırılmasına ilişkin getirilen istisnai düzenlemeler belirtmek gerekir ki emredici niteliği haizdir ve emredici hukuk kuralları, uyulması zorunlu kurallar olduğu için bu hükümlere aykırı yapılan işlemlerin butlanı ilgililerce her zaman dava edilebilir¹⁶⁴.

Bununla beraber bedeli tamamen ödenmiş hamiline yazılı payın devri sınırlandırılmaz¹⁶⁵. Eğer bedeli tamamen ödenmemiş hamiline yazılı payın varlığı söz konusu ise bu durumda zaten hamiline yazılı pay senedini çıkarabilme şartı

¹⁶¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1385.

¹⁶² PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1384.

¹⁶³ Bkz: Yarg. 11. HD, T: 11.09.2012, E: 2011/7183, K: 2012/3029 (UYAP Bilgi Bankası).

¹⁶⁴ TEKİNALP, Ünal, Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları - Pay Defteri Hukuku ile, İstanbul 2012, s. 1 (Kısaltma: TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi); Yarg. 11. HD, T: 04.07.2017, E: 2016/2200, K: 2017/4078 (UYAP Bilgi Bankası).

¹⁶⁵ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 149.

oluşmamış olacaktır. Bu husus hamiline yazılı pay senetlerini çıkarabilme şartları başlığı altında incelenecektir.

Payın serbestçe devredilebilirliği ilkesi anonim ortaklıkta, pay sahibinin ortaklıktan çıkma hakkının olmamasının bir sonucu olmakla, pay sahibinin menfaatinin korunması açısından büyük öneme sahiptir. Zira daha önce de ifade edildiği gibi şahıs şirketlerinde ortağın, ayrılma akçesini de alarak ortaklıktan çıkması mümkün iken, anonim ortaklıklarda sermayenin korunması ilkesinin bir uzantısı olarak ortaklıktan çıkma müessesesi düzenlenmemiştir¹⁶⁶.

Bu ilke sayesinde aynı zamanda pay sahibi anonim ortaklıktan çıkma iradesini hayata geçirebilir. Ayrıca pay sahibi payı devredebilme hakkını haiz olduğu için payını değerlendiği zaman kar elde etmek için yahut değerler düşüşe geçtiğinde zarara ortak olmamak için elden çıkarmak suretiyle ekonomik olarak değerlendirebilmektedir¹⁶⁷.

Bir anonim ortaklık halka açık anonim ortaklık olabileceği gibi tek pay sahipli anonim ortaklık da olabilir. Burada tek pay sahibinin varlığı da çok pay sahiplilik de devamlı bir durumu ifade etmez. Anonim ortaklıkta mevkiler anonimlik kavramının bir sonucu olarak her zaman değişime açıktır¹⁶⁸.

¹⁶⁶ BOZKURT, Tamer, Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), s. 7; TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 1.

¹⁶⁷ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 149.

¹⁶⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 12.

3.2.2. Payın Devredilebilirliği İlkesinin Sınırları

3.2.2.1. İradi Sınırlamalar

3.2.2.1.1. Esas Sözleşmede Yer Alanlar

3.2.2.1.1.1. Bağlam Hükümleri

İradi sınırlamalar bir diğer adıyla esas sözleşmesel bağlam anonim şirkette yabancılaşmayı önlemeyi ve anonim ortaklığın özgün yapısını korumayı amaçlar¹⁶⁹.

Anonim ortaklığın özgün yapısını koruma saiki, özellikle aile tipi ortaklıklar ile kişisel unsurların ağır bastığı küçük ve kapalı tipteki ortaklıklarda görülmektedir¹⁷⁰.

Yabancılaşmanın önlenmesinde ise; ulusal niteliğin yitirilmesi dış yabancılaşma, yerli rakipler ve istenilmeyen kişiler yönünden ele geçirilme hususu da iç yabancılaşma şeklinde bir ayrıma tabi tutulmaktadır¹⁷¹.

865 s. Ticaret Kanunu 408. maddesine göre; *'nama muharrer hisse senedatı hilafı şirket mukavelenamesinde musarrah olmadığı surette şirketin muvafakati olmaksızın ahara devir ve ferağ olunabilir'* düzenlemesine yer verilmiştir.

Buna göre; nama yazılı hisse senedinin bir kişiden başka bir kişiye nakli için anonim şirketin muvafakatinin alınmasına ilişkin şirket düzenleme yapabilme hakkını haizdir¹⁷².

Bu zorunluluğun esas sözleşmede öngörölmek suretiyle getirilebileceğini söyleyebiliriz. Bu düzenleme ile amaçlanan şirketin, ortakların şahsını takip etmesini mümkün kılmaktır.

Yine 865 s. Kanununun 414. maddesinde de; bedeli tamamen ödenmemiş olan hisse senetlerinin devri halinde, kendisine senet ilk defa verilen kişinin sorumluluktan

¹⁶⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 150; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1614-1615.

¹⁷⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1614.

¹⁷¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1615.

¹⁷² ONSUN, s. 133.

kurtulamayacağı, sonradan devralan kişilerle birlikte sıra ile sorumlu olacağı düzenlemesi getirilmiştir.

Ancak Kanun metninde, bedelin tamamen ödenmemesi durumunda şirketin kayıttan imtina edebileceğine ilişkin bir düzenleme ihdas edilmemiştir. Bu doğrultuda 6762 s. ve 6102 s. Kanunlarda ise bedeli tamamen ödenmemiş payların şirketin onayı olmadan devredilemeyeceğine ilişkin düzenlemeler getirilerek anonim şirketin ekonomik menfaatleri koruma altına alınmıştır¹⁷³.

6762 s. TTK döneminde ise; anonim şirketin, esas sözleşmede yer alan belirli sebeplere dayanarak yahut esas sözleşmede öngörülme şartıyla sebep dahi göstermeksizin, payı devralan kişiyi pay defterine kaydetmeme imkanlarını haiz olacağı düzenlenmiştir. Kanuni bağlam halinde de şirketin kaydetmeme hakkı bulunmaktadır¹⁷⁴.

Kanuni bağlama ilişkin düzenlemenin amacı, karşılığı tamamen itfa edilmemiş payın devri başlığı altında değinildiği gibi anonim ortaklığın esas sermayesinin tamamen ödenmesini sağlamak ve ortaklık ile ortaklığın alacaklılarının çıkarlarını korumak olup benzer düzenlemeye yeni TTK'da da yer verilmiştir¹⁷⁵.

6762 s. TTK 418/1. maddesine göre; *'şirket, devir keyfiyetini esas mukavelede derpiş olunan sebeplerden dolayı pay defterine kayıttan imtina edebilir'* hükmü ile esas sözleşmede öngörülme şartı ile anonim şirkete pay devrini, pay defterine kayıttan kaçınma imkanı getirilmiştir. Buradaki önemli husus bu kaçınma hakkı sadece esas sözleşmede öngörülmesi halinde ortaklık tarafından kullanılabilir. Esas sözleşmede

¹⁷³ ONSUN, s. 134.

¹⁷⁴ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 596-597.

¹⁷⁵ PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 121.

devri kısıtlayan bir bağlam hükmü bulunmadıkça ortaklık yönetim kurulu, devralanı pay defterine kaydetmek zorundadır¹⁷⁶.

Aynı Kanunun 418/2. maddesine göre; sebep gösterilmeksizin dahi kayıttan imtina olunabileceği şartının esas mukaveleye konması caizdir maddesi ile ortaklığa geniş bir takdir hakkı verilmiş olup bu takdir hakkının da doğması için esas sözleşmede buna ilişkin düzenleme getirilmesi gerekmektedir.

Bu düzenlemeye rağmen anonim ortaklığın keyfi olarak istediği her talebi reddedebileceğini düşünmek hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacak olup red hakkının kötüniyetli olarak kullanılmasının hukuken korunmayacağı kabul edilmektedir, zira söz konusu düzenleme pay senetlerinin devir ve tedavülüne büyük ölçüde zarar verici niteliktedir¹⁷⁷. Bu durumda keyfilikle pay defterine kaydin yapılmaması durumunda devreden ve devralan mahkemeye başvurabilecektir¹⁷⁸.

Eski Kanundaki bu geniş takdir hakkının aksine yeni Kanun döneminde; anonim ortaklığın sadece devralanın ödeme yeterliliği şüpheli veya şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddetme hakkı bulunmaktadır. Esas sözleşmede öngörülme suretiyle kaydetmeyi sebepsiz reddetme hakkı ise bulunmamaktadır.

6762 s. TTK 418/3. maddesine göre; 'hisse senedi karşılığının tamamen ödenmemiş olması halinde şirket teminat talep ve teminat gösterilmediği takdirde kayıttan imtina edebilir' düzenlemesine yer verilmiş olup bu hüküm kanuni bir bağlam halidir¹⁷⁹.

¹⁷⁶ MOROĞLU, Erdoğan, Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIII 1996, Makaleler I, 2. Bası, İstanbul 2001, s. 253 (Kısaltma: MOROĞLU, Nama Yazılı Pay Senetleri).

¹⁷⁷ MOROĞLU, Nama Yazılı Pay Senetleri, s. 255-267.

¹⁷⁸ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 596.

¹⁷⁹ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 597.

Bu durumda anonim ortaklığın belli bir takdir yetkisi olduğu söylenebilir. Zira ortaklık teminat talep etmeksizin, devralanı pay defterine kaydetmeme hakkını haizdir. Çünkü Kanun Koyucu açıkça, Kanunun lafzında talep edebilir ibarelerine yer vermiş olup bu düzenleme talep edilmeyeceği anlamına da gelmektedir.

Bu durumda teminat talep etmek, ortaklık bakımından bir yükümlülük değil bir hak olup takdire göre bu hakkın kullanılmaması da söz konusu olabilir¹⁸⁰.

Bununla birlikte her hakta olduğu gibi buradaki takdir hakkının sınırını da hakkın kötüye kullanılması yasağı oluşturmaktadır. Buna göre, pay defterine kaydın geciktirilmesi veya hiç yapılmaması salt anonim ortaklığın ekonomik menfaatlerine hizmet amacını taşımamaktadır¹⁸¹.

Esas sözleşmede sebeplerin tek tek sayılması yerine, yönetim kuruluna haklı sebeplerin varlığı halinde kaydı reddetmek veya kayıttan kaçınma yetkisi vermek de mümkün görülmüş olup bu durumda yukarıdaki açıklamalar ışığında bu yetkinin keyfi olarak kullanılması mümkün değildir. Zira bu durumda da dava açılması halinde mahkeme haklılık açısından değerlendirme yapabilecektir¹⁸².

Son olarak 6762 s. Kanunda, anonim ortaklığa payları borsa rayici, bulunmadığı takdirde kayıt için müracaat tarihindeki hakiki değeri üzerinden alarak kayıttan kaçınma imkanı verilmiştir.

Her ne kadar yeni Kanun döneminde nama yazılı pay senetlerinin devri kapsamında hakların geçişi sürecinde birlik teorisi kabul edilmiş ise de inceleme konusu başlık kapsamında eski Kanun döneminde tartışma konusu olan bölünme ve birlik teorilerine de kısaca değinmekte fayda vardır.

¹⁸⁰ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 101.

¹⁸¹ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 101.

¹⁸² POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 597.

Belirtmek gerekir ki, birlik ve bölünme dışında intikal, askıya alma ve terk etme isimli teoriler de ileri sürülmüş olup doktrinde öne çıkan iki görüş birlik ve bölünme teorileridir.

Buna göre birlik teorisi; payın bölünmezliği anlamına gelmektedir¹⁸³. Daha önce de ifade edildiği gibi anonim şirketteki nama yazılı pay senedi hem malvarlıksal hem de ortaklıkla ilgili hakları haiz olup payın devredilmesi ve ortaklık tarafından bu devrin kabul görmemesi halinde birlik teorisine göre; hem malvarlıksal hem de ortaklıkla ilgili haklar devredende kalmaya devam edecek ve payı devralma iradesini ortaya koyan kişiye bu hakların geçmesi mümkün olmayacaktır.

Bir diğer görüş olan bölünme teorisi ise; nama yazılı pay senedinin barındırmış olduğu malvarlıksal ve ortaklıkla ilgili haklardan devir halinde payın devrine şirket onay vermese dahi ortaklıkla ilgili haklar devralana geçmese bile malvarlıksal hakların payı devreden kişiden payı devralan kişiye intikal etmesi anlamına gelmektedir. Bu teoriye göre yönetime ilişkin haklar şirketin onay vermemesi nedeniyle payı devreden ortakta kalmaya devam etmektedir¹⁸⁴.

Öğretide baskın olan görüş her ne kadar bölünme teorisi olsa da yeni Kanun döneminde Kanun Koyucu tercihini birlik teorisinden yana kullanmış olup bu kapsamdaki tartışmalar da son bulmuştur.

Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 28/7. maddesine göre, nama yazılı payların devrini, red sebeplerini göstererek veya göstermeyerek sınırlandırmış bulunan anonim şirketlerin, Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde, esas sözleşmelerini değiştirerek, Türk Ticaret Kanunu'nun 492 ila 498. maddelerine uyarlamak zorunda oldukları; aksi halde, bu sürenin dolmasıyla tüm sınırlamaların geçersiz hale geleceği düzenlemesine yer verilmiştir.

¹⁸³ PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 173.

¹⁸⁴ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 15.

Buna göre, 6762 s. TTK döneminde hazırlanan ana sözleşmelerdeki pay devrine ilişkin sınırlandırmalardan 6102 s. TTK'ya uyum sağlamayan hükümlerin geçiş süresinin ardından geçersiz hale geleceği öngörülmüştür.

TTK'nun 421/3-c maddesine göre, nama yazılı payların devrinin sınırlandırılmasına dair ana sözleşme değişikliği kararlarının, sermayenin %75'ini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oyuyla alınabileceği düzenlenmiştir. Söz konusu bu nisap sağlanmadan alınmış genel kurul kararları Yargıtay tarafından batıl kabul edilmektedir¹⁸⁵.

TTK'nun 492. maddesinin 1. fıkrasına göre ise Kanun Koyucu; esas sözleşmenin, nama yazılı payların ancak şirketin onayıyla devredilebileceğini öngörebileceği düzenlemesine yer vermiştir.

Anonim ortaklıkta bağlam hükümleri esas sözleşmeye, kuruluşa koyulacağı gibi daha sonra yapılacak bir değişiklik ile de eklenebilir. Esas sözleşmede hiçbir bağlam hükmünün öngörülmemiş olması pay sahipleri açısından müktesep hak teşkil etmez¹⁸⁶.

Esas sözleşmesel bağlam, anonim ortaklık esas sözleşmesine konulan hükümlerle sağlanır. Başka bir kağıda, pay senedinin üstüne ya da pay defterine yazılarak bağlam oluşturmak mümkün değildir, bağlamın mutlaka esas sözleşmede öngörülmüş olması gerekir¹⁸⁷.

Yargıtay, bağlama ilişkin vermiş olduğu bir kararında;

Dava, TTK'nun 418/4. maddesi uyarınca, davalı şirket ortağı olan davacılarca, gerçek değerden satın alma (kanuni önalım) hakkı kullanılmış bulunan, davalı

¹⁸⁵ Yargıtay'ın bu kararların batıl kabul edilmesi gerektiğine ilişkin kararı için bkz: 11. HD, T: 10.06.2015, E: 2015/2727, K: 2015/8016 (UYAP Bilgi Bankası).

¹⁸⁶ NARBAY, Pay, s. 219.

¹⁸⁷ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 594; BAHTİYAR, Anasözleşme Hükümleri, s. 100.

şirket ortaklarından muris İbrahim Akaydın'a ait bağlı nama yazılı payların, hem mirasçı hem de davalı şirket ortaklarından olan davalı Baki tarafından, şirket ortağı olmayan diğer davalı mirasçılardan devralındığı iddiasına dayalı, anılan devir işleminin geçersiz olduğunun tespiti, İbrahim mirasçılarında intikal eden paylardan, Baki'ye düşecek pay dışındakilerin, davacılar adına şirket pay defterine tescili istemlerine ilişkindir.

Limited şirketlerde mirasçılarda payı iktisabı ve payın mal ortaklığı (MK. 256 vd.) kapsamına alınması için ortakların (TTK'nun 520. maddesinde olduğu gibi) muvafakatine ihtiyaç yoktur (TTK'nun 521/1. m.). Bu istisnai hallerde TTK'nun 520/4. maddesinde öngörülen şekle bağlı devir sözleşmesine de gerek bulunmamaktadır. Onun yerine veraset ilanı, vasiyetname, miras sözleşmesi ve eşler arasındaki sözleşme geçer. Mirasta pay bölünmesi de kendiliğinden gerçekleşir. Miras ile payın intikalinde pay, kendiliğinden kanuni miras paylarına göre bölünerek mirasçılara geçer (11. HD. 05.07.1983, 3374/3550, G. Eriş 1., s:1467, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11. Basım, s: 920).

Anonim şirketlerde ise paylar, paydaşın ölümü halinde, limited şirketlerin aksine, kendiliğinden mirasçılara intikal etmez. Bunun için öncelikle miras taksim sözleşmesinin yapılması veya MK'nun 2. maddesi ile bağdaşır şekilde, yazılı taksim sözleşmesine eşdeğer bir halin varlığının kanıtlanması ve mirasçılarda bu suretle şirkete başvurulması gerekir. Ancak bu halde dahi devir olgusunun diğer pay sahiplerini beklenmedik veya istenmeyen durumlarla karşı karşıya bırakmasını önlemek amacıyla ana sözleşmeye, nama yazılı hisse senetlerinin devrini kısıtlayan veya tamamen yasaklayan hükümler konabilir ki bu hükümler "bağlam" meydana getirirler ve bu tür senetlere de bağlı nama yazılı senet denir. Somut olayda da davalı şirket ana sözleşmesinin 7. maddesinde bu türden bir bağlam kuralı öngörülmüştür. Bağlamın yasada belirtilen hallerde etkisizleştirilmesi mümkündür (TTK'nun 418/4. ve 329. m.ler). Bu hallerde anonim şirket, yeni maliki, kural olarak pay defterine yazmaktan kaçınmaz. Ancak kanun, kendi öngördüğü istisnaların varlığı halinde ve bazı şartlara uyulması kaydıyla, bağlamın ileri sürülmesine, yani pay defterine kayıt yapılmamasına imkan vermiş, yani istisnalara istisna getirmiştir (TTK'nun 418/4, c.2). İşte yönetim kurulu üyelerinin veya pay sahiplerinin TTK'nun 418/4. maddesinde düzenlenen kanuni önalım hakkını kullanabilmesi için de öncelikle mirasçılarda, miras taksim sözleşmesi ile paylarının tescili için şirkete başvurmaları gereklidir.

...Yine işbu davada davacılar tarafından, 13.06.2001 tarihinde ölen ortağın paylarını gerçek değerinden satın almak üzere, 18.06.2001 ve 20.06.2001 tarihlerinde davalı şirkete başvurulduğu anlaşılmaktadır. Mirasçılarda yukarıda açıklandığı şekilde miras taksim sözleşmesiyle davalı şirkete başvurulmadan, davacılarca TTK'nun 418/4. maddesinde düzenlenen hakkın kullanılmasıyla zamanaşımı süresinin işlemeye başlamayacağı, diğer bir deyişle doğmadan kullanılmış bir hak için zamanaşımının söz konusu

olmayacağı tabiidir. Dolayısıyla işbu dava yönünden zamanaşımı süresinin geçmesi de mümkün değildir.

Bu durum karşısında mahkemece uyuşmazlığın esasının incelenmesine girilerek sonucuna göre bir hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde davanın kesin hüküm ve zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın davacılar Şahin ve Mert Ünlü vekili ile Özcan Ünlü yararına bozulması gerekmiştir.

doğrultusunda hükmetmiştir¹⁸⁸.

3.2.2.1.1.2. Birlikte Al - Birlikte Sat Sözleşmeleri

Önemle belirtmek gerekir ki, bu sözleşmeler zaten pay sahipleri tarafından kendi aralarında düzenlenecek sözleşmelerde ihdas edilebilecek sözleşmeler olup hukuki sorun öncelik ve alım hakkı sağlayan bu akitlerin esas sözleşmede öngörülmesinin mümkün olup olmadığı ve esas sözleşmede öngörülmesi halinde pay sahibinin tek borç ilkesine hanel getirip getirmeyeceğidir. Ayrıca bu sözleşmelerin üçüncü kişiler bakımından bağlayıcı nitelikleri olup olmadığı da tartışmalıdır¹⁸⁹.

TTK'nun 480/1. maddesine göre; *'Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez.'* düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu sebeple, pay sahibini önceden belirlenen fiyat üzerinden paylarını satmak veya kendi paylarını satarken başka bir pay sahibinin de paylarını satmak zorunda bırakan bu düzenlemeler TTK'nun 480/1. maddesine göre geçersiz olacaktır¹⁹⁰.

Bu hükümler esas sözleşmede öngörülse bile, esas sözleşmenin *gerçek olmayan* yani salt alelade bir borç ilişkisi doğuran hükmü olacağı için 3. kişilere karşı ileri sürülmeleri mümkün değildir.

¹⁸⁸Yarg. 11. HD, T: 20.12.2011, E: 2010/5905, K: 2011/17291 (UYAP Bilgi Bankası).

¹⁸⁹ http://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2014_Summer/GSI_Articletter_2014_Summer_Article13.pdf.

¹⁹⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 162.

Aynı zamanda sözleşmeden doğan borç tek borç ilkesinin istisnasını oluşturmayıp salt taraflar arasında hüküm ve sonuç doğururlar.

3.2.2.1.1.2.1. Pay Satın Alma Zorunluluğu Doğuran Sözleşmeler

Anonim ortaklık pay sahibinin, paylarının tamamını veya bir kısmını bir diğer pay sahibine, önceden belirlenen fiyat üzerinden satma hakkını haiz olduğu, karşı taraftaki pay sahibinin de payları satın alma borcu altında olduğu sözleşmelere birlikte al sözleşmeleri denilmektedir¹⁹¹.

Bu sözleşmelerde satma hakkını haiz olan pay sahibi, bu hakkını kullandığı zaman karşı taraftaki pay sahibi bu sözleşmenin kurulmasına zaten en başta rıza verdiği için tekrar rızası aranmaz ve tek taraflı irade beyanıyla satım ilişkisi kurulmuş olur.

3.2.2.1.1.2.2. Pay Satma Zorunluluğu Doğuran Sözleşmeler

Anonim ortaklık pay sahibinin, kendi paylarını satarken, bir diğer pay sahibinin veya sahiplerinin de payını aynı koşullar altında satmayı borç olarak üstlenmiş olduğu sözleşmeler birlikte sat sözleşmeleri olarak adlandırılmaktadır¹⁹².

3.2.2.1.2. Hissedarlar Sözleşmesi

Sözleşmesel bir diğer adıyla nisbi bağlam, ortaklık ile pay sahiplerinin kendi aralarında yapmış oldukları sözleşme çerçevesinde kendi aralarına tanımadıkları, yabancı kimseleri dahil etmeme saiki doğrultusunda ortaklık paylarının devrine ilişkin ihdas edilen hükümlerden oluşmaktadır. Esas sözleşmede öngörülmediği müddetçe bu hükümlerin payı devralan kişiye karşı ileri sürülmesi mümkün

¹⁹¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 161.

¹⁹² TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 161.

değildir¹⁹³. Zira pay sahipleri sözleşmesi bir borç sözleşmesi olup yalnızca sözleşme tarafları arasında ileri sürülebilmektedir¹⁹⁴.

Bu kapsamda pay sahipleri arasında, ortaklığın yönetiminde daha etkin olmak ve idareyi ele geçirmek yahut azınlığın kendi arasında haklarını kullanabilmek amacıyla akdetmiş oldukları oy sözleşmelerine de uygulamada sıkça rastlamak mümkündür¹⁹⁵. Bu oy sözleşmeleri, çoğu zaman akdedilen kişiler arasında önemine binaen gizli tutulmaktadır.

3.2.2.2. Kanuni Sınırlamalar

3.2.2.2.1. Payın Devredilmesine İlişkin Engelleme veya Kısıtlama Getiren Düzenlemeler

3.2.2.2.1.1. Anonim Ortaklığın Kendi Payını Devralması veya Taahhüt Etmesi

Kural olarak, anonim şirketler başka anonim ortakların paylarını devralarak onların ortağı olabilseler de kendi paylarını iktisap edemezler. Bu yasak, sermayenin korunması ve yönetim kurulu ile genel kurul arasındaki yetki sınırlamasına dayanır¹⁹⁶. Anonim şirketin kendi hisse senetlerini devralması şirketin sermayesinin geri verilmesi sonucunu doğuracağından böyle bir kural benimsenmiştir¹⁹⁷.

Zira ortaklığın kendi paylarını edinmesi, pay sahipliği kurumunun ortadan kaldırılmasına neden olabilir. Bu durumda, ortaklık alacaklılarının teminatını teşkil

¹⁹³ ATALAY, Oğuz / OKUTAN NILSSON, Gül, Anonim Ortaklık Paysahipleri Sözleşmelerinde Öngörülen Pay Alım ve Satım Opsiyonlarının Hukuki Niteliği ve Cebri İcrası, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s.409; PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 124.

¹⁹⁴ NILSSON, Paysahipleri Sözleşmeleri, s. 277.

¹⁹⁵ MOROĞLU, Erdoğan, Oy Sözleşmeleri, 5. Baskı, İstanbul 2015, s. 38.

¹⁹⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1345; SEVİ, Ali Murat, Anonim Ortaklığın Kendi Payını Devralması Üzerine Bir İnceleme, BATİDER, C. 22, S. 1, 2003, s. 239 (Kısaltma: Sevi, Kendi Payını Devralması).

¹⁹⁷ ANSAY, Tatbikat, s. 517.

eden sermayenin yeniden pay sahiplerine iade edilmesi bu yasak sayesinde engellenmektedir¹⁹⁸.

Anonim ortaklıkların da hukuken tüzel kişiliği mevcut olup bu tüzel kişilik daha önce de ifade edildiği gibi onu meydana getiren kişilerin varlığından tamamen bağımsızdır. Bu durumda kendi payını iktisap eden anonim ortaklığın, yine ortaklığa karşı pay sahipliği sıfatını kazanması, şirketin tüzel kişiliğinden farklı olarak 3. bir kişinin şirkete karşı pay sahipliği sıfatını kazanması ile bir tutulamaz¹⁹⁹.

Bununla birlikte istisnai olarak TTK'nun 379 vd. maddelerinde anonim şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hususu düzenlenmiştir. Kanunla belirlenen istisnalara aykırı olarak anonim ortaklığın doğrudan ve dolaylı olarak kendi paylarını iktisap etmesinin sonucu ise hükümsüzlük yaptırımıdır²⁰⁰.

Hukukumuzda bu kural belirli bir takım istisnalarla yumuşatılarak uygulanmakla beraber karşılaştırmalı hukuka baktığımızda Amerikan hukukunda bir takım tedbirler dışında anonim ortaklıkların kendi paylarını devralmalarının yasaklanmamış olduğu, İngiliz ve Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde ise kuralın yumuşatılarak uygulanmaya devam edildiği görülmektedir²⁰¹.

TTK'nun 379. maddesinin 1. fıkrasına göre; bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonucunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez.

¹⁹⁸ UZEL, Bağlam, s. 330-331.

¹⁹⁹ AYDIN, Alihan, Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008, s. 37.

²⁰⁰ SEVİ, Kendi Payını Devralması, s. 239.

²⁰¹ SEVİ, Kendi Payını Devralması, s. 240.

TTK'nun 381. maddesinde yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi hali ve 382. maddesinde ise istisnalar başlığı altında şirketin kendi paylarını iktisap edebileceği durumlar sayılmıştır.

Eski Kanunumuzda şirketin esas sermayesinin muhafazası için anonim şirketin kendi payını devralması sıkı kurallara bağlanmıştır²⁰². Buna karşılık yeni düzenlemede payın şirket tarafından devir ve rehin alınması kolaylaştırılmıştır. Zira 6762 s. TTK döneminde payın şirket tarafından devralınmasına ilişkin haller kanunda sınırlı olarak sayılmıştır²⁰³.

Bu haller; 6762 s. TTK'nun 329. maddesinde, payların sermaye azaltılmasına dair karara dayanılarak devralınması, anonim ortaklığın bir alacağının ödenmesi maksadı ile devralınması, kuruluşta veya sermaye artırımında, ortağın pay bedeli dışındaki bir borcunu ifa amacıyla devralınması, bir malvarlığı veya işletmenin tüm hak ve borçları ile birlikte devralınması sonucu bir şirkete geçmesi, payların devir veya rehin alınmasının esas sözleşmeye göre şirketin işletme konusuna girmesi, payların yönetim kurulu üyeleri, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen yüküm dolayısıyla rehin olarak yatırılması ve şirketin bu payları bedelsiz devralmış olması olarak düzenlenmiştir. Bu istisnaların varlığı halinde yapılmış olan işlem geçerli olmaktadır²⁰⁴.

Eski Kanunda şirketin kendi paylarını iktisabının sınırlı hallerde mümkün olmasının sebebi ise, bu durumun ortaklar tarafından taahhüt edilen ve ödenen şirket sermayesinin tekrar ortaklara iadesi anlamına geldiğinin düşünülmesine neden olmasıdır²⁰⁵. Ayrıca amaç, rizikonun pay sahiplerinden anonim ortaklığa geçmesini önlemek, yani eşit işlem ilkesine aykırı davranışları bertaraf etmek ve risksiz

²⁰² ANSAY, Anonim Şirketler Hukuku, s. 251.

²⁰³ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 435.

²⁰⁴ BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 473-474; POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 435-436-437.

²⁰⁵ DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul 1988, s. 579; SEVİ, Kendi Payını Devralması, s. 246-247.

hakimiyet sağlamayı engellemektir²⁰⁶. Zira anonim ortaklık yöneticilerinin taahhüt edip, henüz ödeme yapmadıkları paylar aracılığıyla azınlığın aleyhine oy üstünlüğü kurması ve durumu yine azınlığın aleyhine kullanmalarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir²⁰⁷.

Bir anonim ortaklığın kendi paylarını edinme sebepleri genel olarak; ortaklığın elinde birikmiş olan fazla sermayesini doğru yatırımları belirleyememesi ya da bu yatırımların risk barındırması sebebiyle dağıtmak istemesi, ortaklığın satın aldığı paylar dağıtılacak temettüden pay alamayacağı için temettü dağıtımının alternatifi olarak kullanılması, doğrudan temettü dağıtımı ile bir defalık yüksek oranda kar payı dağıtmaya nazaran kendi paylarını iktisabın vergi yönünden avantaj barındırması, sermaye indirimi yöntemi olarak görülmesi, çalışanların ortaklık yönetimine katılımını sağlama ve ortaklığın hakimiyetini şirketi kötüniyetli veya düşmanca ele geçirme girişiminde bulunan kişilere kaybetme düşüncesi ile kendisini koruma amacıdır²⁰⁸.

Bununla birlikte eğer kar dağıtımı veya sermayenin azaltılması halleri dışında şirket kendi hisselerini devralmakta ise bu durumda anonim şirketin malvarlığı dağıtılmış olacağı için sermayenin korunması ilkesi ihlal edilerek sermayenin iade edildiği sonucu ortaya çıkacaktır²⁰⁹.

Yeni TTK ise bu konuda bir yumuşamaya gitmekle beraber aynı zamanda bu serbestliğe bir takım sınırlamalar da getirmiştir.

²⁰⁶ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 434.

²⁰⁷ AYOĞLU, Tolga, Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri, İstanbul 2009, s. 526.

²⁰⁸ ÖZDAMAR, s. 57-59; PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1348-1349-1353.

²⁰⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1345.

6102 s. TTK'nun 388. maddesinin 1. fıkrasında; 'şirket kendi paylarını taahhüt edemez' düzenlemesi ile taahhüt yasağı hüküm altına alınmıştır.

Şirketin zaten kendisine ait olan malvarlığını yeniden kendi malvarlığına sermaye olarak koymak istemesi aynı sermayenin iki kere kullanılması anlamına gelir ve bu durum sermayenin korunması hükümlerine aykırı düşer²¹⁰. Zira bu durumda şirketin sermayesiz olarak kurulması veya artırılan sermaye miktarı kadar rizikonun pay sahiplerinden alınıp anonim şirkete yüklenmesine izin verilmesi sonucu ortaya çıkmaktadır²¹¹.

TTK'nun 383. maddesine göre, bir şirket bedellerinin tamamen ödenmiş olması kaydıyla kendi paylarını ivazsız olarak iktisap edebilir. Bu durumda zaten şirket alacaklılarının zarar görmesi ve sermayenin iadesinin söz konusu olması gibi bir durumdan bahsedilemez²¹².

Kanun Koyucu 6762 s. TTK'da olduğu gibi istisnaları tek tek zikretmek yerine, anonim ortaklığın kendi paylarını devralmasını, bedellerinin tamamının ödenmesi kuralına bağlamıştır.

3.2.2.1.2. Kuruluşun veya Sermaye Artırımının Tescilinden Önce Yapılan Devirler

TTK 352. maddesine göre, pay taahhüdünün, şirketin tescilinden önce devri, şirkete karşı geçersizdir.

Maddenin gerekçesinde, pay taahhütlerinin, tescilden önce devrinin yasak olmadığı sadece bu hukuki işlemin anonim şirkete karşı geçersiz kabul edildiği ifade edilmiştir.

²¹⁰ NILSSON, Gül Okutan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, İstanbul 2009, s. 209 (Kısaltma: NILSSON, Şirketler Topluluğu Hukuku).

²¹¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1363.

²¹² PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1361.

Bu nedenle devreden ve devralan arasındaki hukuki işlem geçerli olup bu doğrultuda bir takım sonuçlar doğurması mümkündür²¹³.

TTK 486. maddesinin 1. fıkrasına göre; şirketin ve sermaye artırımının tescilinden önce çıkarılan paylar da geçersizdir.

Anonim şirket kuruluş halinde iken paylar henüz teşekkül etmemiş birer sermaye unsurudur. Taahhüt edilen ve kısmen veya tamamen ödenen sermayenin bu unsurları ortaklar için bir hak ve alacak kaynağı olmakla beraber şirket henüz kişilik kazanmadığı için paylar, anonim şirket hissesi statüsünü almamış olacaktır²¹⁴.

Bu sebeple kuruluş işlemleri tamamlanıp, şirket ticaret siciline tescil edilmedikçe şirket adına hisse senedi çıkarılması ve bu çıkarılan hisse senetlerinin devredilmesi şirkete karşı hükümsüz olup bu senetlerin üçüncü kişilere devri ile paylar devralana geçmez²¹⁵.

TTK'nun 486. maddesinin 4. fıkrasına göre, tescilden önce pay senedi çıkaran kimse, bundan doğan zararlardan sorumludur. Bu düzenlemeye göre bu dönemde payı devreden kişi şirkete karşı sorumlu olmaya devam edecektir²¹⁶. Ancak şirketin tescil edilmesi şartıyla payın devri işlemleri bu süreçte taraflar arasında geçerli olabilir²¹⁷. Bu durum taraflar arasındaki sözleşme hükümlerinin geriye yürümesi anlamını taşımaktadır.

Genel olarak sermaye artırımları nakit karşılığı sermaye artırımını ve iç kaynaklardan sermaye artırımını olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Nakit karşılığı sermaye

²¹³ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 1879.

²¹⁴ DOMANIÇ, s. 1346.

²¹⁵ ÇEVİK, s. 871; ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2514.

²¹⁶ ÇEVİK, s. 871.

²¹⁷ ÇEVİK, s. 871.

artırımı, artırım esnasındaki mevcut ortaklara başvurularak, onların taahhüt altına girmeleri sonucu gerçekleşmektedir. Böylece şirketin malvarlığı büyümektedir. İç kaynaklardan sermaye artırımında ise bu sefer şirketin zaten sahip olduğu birtakım kaynakların kullanılması yoluyla malvarlığını büyütmeyecek şekilde artırım gerçekleşmektedir²¹⁸.

Yönetim kurulu ticaret siciline başvurmak suretiyle esas sözleşme değişikliğini tescil ettirir. Bu tescil açıklayıcı olup ayrıca ilan edilmesi şart değildir²¹⁹.

3.2.2.1.3. Karşılığı Tamamen İtfa Edilmemiş Olan Payın Devri

TTK 491. maddenin 1. fıkrasına göre; bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir. Bu düzenleme kanuni bağlam olup payın devredilmesindeki kısıtlamalardan birini oluşturmaktadır. Kanunda geçen nama yazılı paylar ifadesini nama yazılı pay senetlerini de kapsayacak şekilde okumak gerekir.

Yürürlükten kaldırılan 6762 s. TTK 418/3-4. maddesinde mevcut bulunan benzeri hükümde, nama yazılı paylar şeklinde bir ayrıma gidilmemiş olup bu yönüyle TTK 491/1. maddesinin öncekinden farklı bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür²²⁰.

Kanuni bağlamanın en önemli amaçlarından birisi pay bedellerinin güvence altına alınmasıdır²²¹. Buna göre şirketin onayı alınmadan yapılan devirler geçersizlik yaptırımıyla karşı karşıya kalacaktır.

²¹⁸ AKBULAK, Yavuz, Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı, İBD, C. 90, S. 2, 2016, s. 138.

²¹⁹ AKBULAK, s. 151.

²²⁰ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2547-2548.

²²¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 150.

Bununla birlikte anonim ortaklıkta pay defterine kaydedilmeyi talep eden kişinin talebinin ilgili madde kapsamında kabul edilmemesi halinde aynı kişinin farklı nama yazılı pay senetlerinin maliki olması dolayısıyla öncesinde zaten şirket pay defterine kaydı var ise bu durumda şirket sadece yeni pay bakımından kayıt talebini reddedebilme yetkisini haizdir. Şirketin önceki kayıt için ek teminat talep etme hakkı bulunmamaktadır²²². Zira söz konusu kanuni bağlamın amacı esas sermayenin korunması olup kaydedilen paylar nedeniyle pay sahibinin mali durumunda güçlükler olsa bile yeniden teminat alınmasına imkan yoktur.

Onaydan yoksun bir devir salt şirkete karşı pay sahipliği sıfatının kazanılamaması anlamına gelmez. Aynı zamanda payın mülkiyetinin de geçmemiş olması sonucunu doğurur. Kanunun bu maddesi emredici bir kural olduğu için esas sözleşme ile aksi öngörülemez ve bu yaptırım hafifletilemez²²³. Bu düzenleme ile amaçlanan mali gücü zayıf olanları ortaklığa dahil etmemektir²²⁴.

Payın devrine onay şirketin yönetim kurulu tarafından verilir. Zira TTK'nun 365. maddesine göre, anonim şirket yönetim kurulu tarafından yönetilir. Bunun istisnası ise genel kurula verilen görev ve yetkililerdir. Bu istisnalar arasında payın devrine onay verilmesi girmemekte olup bu yetki yönetim kuruluna aittir²²⁵. Yönetim kurulu kararına karşı, devreden pay sahibinin, bu kararı genel kurula götürmesi ve genel kurulda alınan kararın iptalini dava etmesi başvurulabilecek bir hukuki yoldur²²⁶.

²²² PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 121.

²²³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 150.

²²⁴ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1613.

²²⁵ AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 107; TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, Açıklamalı, Notlu ve Karşılaştırmalı 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat ve İkincil Düzenlemeler, Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul 2014, s. 241.

²²⁶ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2549.

Ancak esas sözleşmede yapılacak bir düzenleme ile bu yetkinin genel kurula verilebilmesi de mümkün olup uygulamada pratik olarak düşünüldüğü zaman bu durum ortak sayısının az olduğu anonim ortaklıklar için düşünülebilir²²⁷.

TTK'nun 491. maddesinin 2. fıkrasına göre; şirket, sadece devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir. Buna göre, anonim ortaklık, bedeli tamamen ödenmemiş payın devrine onay vermekten keyfi olarak kaçınmaz²²⁸.

Bu durum maddenin gerekçesinde;

İkinci fıkra, sadece devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması olasılığında şirketin talep edilen teminatın verilmemesi halinde şirketin devir işlemini onaylamayı reddedebileceğini hükme bağlamıştır. Şirket, teminatı keyfi olarak talep edemez; bunun için devralanın ödeme gücü ve dürüstlüğü tereddüt yaratmalıdır.

şeklinde açıklanmıştır.

Teminatın ne ve ne kadar olacağı konusunda Kanunda bir açıklık bulunmamaktadır, şirket buna kendisi karar verecektir. Bu maddenin her iki fıkrası birlikte okunup paralel değerlendirildiğinde söz konusu payın, bedeli ödenmemiş olan nama yazılı pay olduğu sonucuna varılır.

Ancak doktrinde Tekinalp, bu maddenin fıkralarını birbirinden ayrı değerlendirerek söz konusu 2. fıkranın şirketin gelecek sermaye artırımlarını korumak amacıyla düzenlendiğini ve burada aslında bedeli tamamen ödenmiş olan nama yazılı payların söz konusu olduğunu savunmaktadır²²⁹.

²²⁷ AKIN, Murat Yusuf, Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, İstanbul 2014, s. 15 (Kısaltma: AKIN, Nama Yazılı Hisseler).

²²⁸ NARBAY, Pay, s. 209.

²²⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 151.

Nama yazılı payın devri hukuki işlemle değil de TTK 491/1. maddesinde sayılan; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşmiş ise bu durumda şirketin onayı olmadan devir gerçekleşecektir.

Bu düzenleme kanuni bağlamın istisnasını oluşturmaktadır ve bu istisnanın istisnası bulunmamaktadır. Zira TTK'nun 493. maddesinin 4. fıkrasında ifade edilen şirketin payları gerçek değeri ile devralmayı önererek onay vermeyi reddetmesi yolu iradi sınırlama olan esas sözleşmesel bağlamı ilgilendiren bir husus olup bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payın kanuni devir hallerinden birisine konu olması durumunda uygulama bulamayacaktır.

Kanunun bu hükmünde anlatılmak istenen durum; eğer bir kişi şirketin payını miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yollarından birisiyle edinmişse bu durumda şirketin devre onay vermesi gerekmeyecektir.

TTK'nun 491. maddesinin 1. fıkrası bedellerinin tamamı ödenmemiş olan nama yazılı paylara ilişkindir. 493. madde ise genel olarak bedelleri ödenmiş ve borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylara ilişkin bir düzenlemedir.

TTK 501. maddesine göre, bedeli tamamen ödenmemiş bulunan nama yazılı bir payı iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan pay bedelini ödemekle yükümlü olur.

Bu düzenleme ile kastedilen bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı pay senedini devralan kişinin ortaklıktan pay defterine kaydedilmeyi talep etmesi ve ortaklık tarafından bu talebin onaylanması halinde bakiye sermaye borcuna ilişkin sorumluluğun pay defterine kaydedilen, devralan pay sahibine geçecek olmasıdır²³⁰.

TTK 501/2. maddesine göre, şirketin kurulması veya esas sermayenin artırılması sırasında iştirak taahhüdünde bulunan kimse, payını başkasına devrettiği takdirde, bedelin henüz ödenmemiş olan kısmı kendisinden istenemez düzenlemesi getirilmiş

²³⁰ NARBAY, Pay, s. 246.

olup fıkranın son kısmında, meğerki, Şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihinden itibaren iki yıl içinde Şirket iflas etmiş ve payı iktisap eden kimse paydan doğan haklardan yoksun bırakılmıŐ olsun denilerek ilk cümlede düzenlenen kurala istisna getirilmiştir.

Maddenin son fıkrasında ise, payını devreden kimse ikinci fıkra hükmüne tabi değilse, iktisap edenin pay defterine kaydedilmesiyle borçlarından kurtulmuŐ olur hükmü getirilmiştir.

3.2.2.2. Pay Devralma Yükümlülüğü Doğuran Düzenlemeler

Mülga TTK döneminde bir kişinin yönetim kuruluna ye olarak seçilebilmesi için anonim Şirkette pay sahibi olması zorunluluğu aranmazken bu kişinin görevine baŐlayabilmesi için pay sahibi olması Şart tutulmuŐtur²³¹.

Bu düzenlemenin altında yatan sebep Şirkette pay sahibi olan birinin evvela kendi yararı için Şirketin lehine çalıŐacaęı düşüncesi olmuŐtur. Buna rağmen uygulamada bu kuralı dolanabilmek için Şirkette tek pay sahibi olmak da yönetim kuruluna ye olarak seçilmek ve kurulda göreve baŐlayabilmek için yeterli görülmüŐtür. Bunun sonucu olarak da tek pay sahibi bir ye, Şirketin menfaatleriyle kendi menfaatlerinin paralel olmasındansa sadece göreve baŐlayabilmek için gerekli olan bir kuralı yerine getirmiŐ olmaktadır. Böylece bu kural da düzenleme sebebinden uzaklaŐarak Şirketin lehine olmaktan çıkmıŐtır.

Bu sebeple Şirketin gerçek menfaatinin yönetim kurulu yesi olacak kişilerin Şirkette pay sahibi olmasından ziyade uzman ve profesyonel kişilerden seçilmesi olduğu görüŐü İsviçre, Fransa gibi ülkelerden sonra Yeni TTK döneminde ülkemizde de kabul edilmiŐtir²³². Sonuç olarak yönetim kuruluna ye seçilen birisinin artık pay devralması zorunluluğu bulunmamaktadır.

²³¹ AKDAğ GÜNEY, s. 24-25.

²³² AKDAğ GÜNEY, s. 24-25.

3.2.2.2.1. Zorunlu Çağrı Yoluyla Ortaklık Paylarının Toplanması

Anonim ortaklık hukukunda şirketten çıkma müessesinin bulunmamasının bir sonucu olarak azınlık pay sahipleri ile şirket paylarının çoğunluğunu elinde bulunduran pay sahipleri arasında bir fırsat eşitliği yaratılması için bazı hallerde payların çoğunluğunu elinde bulunduran pay sahiplerinin pay devralma iradesinin olup olmadığına bakılmaksızın anonim şirket paylarını devralmaları gündeme gelebilmektedir²³³.

Zira 6362 s. SerPK'nun 26/1. maddesine göre; halka açık ortaklıklarda yönetim kontrolünü sağlayan payların veya oy haklarının iktisap edilmesi hâlinde diğer ortakların paylarını satın almak üzere teklif yapılması zorunludur.

Bu kapsamda zorunlu çağrı yoluyla ortaklık paylarının toplanması, çağrıda bulunanın anonim şirketin yönetim kurulunu ele geçirmesi sonucunda, şirketteki tüm pay sahiplerine aynı koşullar altında ve adil fiyat ödemek suretiyle ikinci kez²³⁴ çağrıda bulunma yükümlülüğünü ifade eder²³⁵. Bu düzenlemenin amacı azınlık pay sahiplerinin korunmasıdır.

Yönetim kurulunun ele geçirilmesi, SerPK'nun 26/2. maddesinde; ortaklığın oy haklarının yüzde ellisinden fazlasına tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber, doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması, yönetim kurulu üye sayısının salt çoğunluğunu seçme veya genel kurulda söz konusu sayıdaki üyelikler için aday gösterme hakkını veren imtiyazlı paylara sahip olunması, yönetim kontrolünün elde edilmesi olarak tanımlanmış olup imtiyazlı payların mevcudiyeti nedeniyle yönetim kontrolünün elde edilemediği hâller bu düzenlemenin dışında tutulmuştur.

²³³ SEVİ, Payın Devri, s. 100-101.

²³⁴ Birinci kez yapılan çağrı, isteğe bağlı olup bu ilk çağrıya cevap verilmemesi durumunda devreye giren zorunlu çağrı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: YEŞİLTEPE, Salih Önder, Ab ve Türk Hukukunda Çağrı Yoluyla Ortaklık Paylarının Toplanması, İstanbul 2011, s. 11 vd.

²³⁵ YEŞİLTEPE, s. 58.

Ancak, bu prosedürde teklif yükümlüsünün payları satın alması zorunlu iken, kendisine teklif yöneltilen pay sahibinin, paylarını satma zorunluluğu bulunmamaktadır²³⁶.

Bu yükümlülüğe uymamanın sonucu SerPK'nun 26/6. maddesinde; pay alım teklifinde bulunma zorunluluğu doğan gerçek ve tüzel kişiler ile bunlarla birlikte hareket edenlerin sahip olduğu oy haklarının, Kurulca belirlenecek süre içinde bu zorunluluğun yerine getirilmemesi hâlinde kendiliğinden donacağı ve söz konusu payların, genel kurul toplantı nisabında dikkate alınmayacağı şeklinde düzenlenmiştir.

3.2.2.2.2. Hakim Teşebbüsün Hakimiyetini Hukuka Aykırı Kullanması Halinde Doğabilecek Bağlı Ortaklık Pay Sahiplerinin Paylarını Devralma Yükümlülüğü

TTK'nun ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümlerini düzenleyen 202. maddesinin 1. fıkrasının b bendine göre; denkleştirme, faaliyet yılı içinde fiilen yerine getirilmez veya süresi içinde denk bir istem hakkı tanınmazsa, bağlı şirketin her pay sahibi, hakim şirketten ve onun kayba sebep olan yönetim kurulu üyelerinden şirketin zararını isteyebilir.

Kanun Koyucu bu maddede ayrıca pay sahiplerinin istemi üzerine veya resen hakim hakkaniyete uygun düşmesi halinde tazminat yerine davacı pay sahiplerinin paylarının hakim şirket tarafından satın alınmasına karar verebilmesine imkan tanımıştır.

Bu madde doğrultusunda ticaret mahkemesi hakimi bu giderimi, salt hakim şirkete yükleyebilir, hakim şirketin yönetim kurulu üyelerinin söz konusu payları satın almasına karar veremez²³⁷.

²³⁶ MEMİŞ / TURAN, s. 142.

²³⁷ NILSSON, s. 382.

Pay sahipleri paylarının satın alınması istemini tazminat davasından bağımsız bir dava olarak ileri süremezler. Ayrıca bu talep tazminat talebine eşdeğer ya da ona alternatif bir yol olmayıp salt hakkaniyete uygun düşmesi halinde hakim tarafından öngörülebilecek bir tedbirdir²³⁸. Zira açılan davanın asıl amacı şirketin zararlarının tazmin edilmesidir. Payların satın alınması yolunda ise şirketten ziyade pay sahiplerinin zararı giderilmiş olacaktır²³⁹.

Burada hakim şirketin hukuka aykırı bir hareketi vardır. İlk bakışta her ne kadar pay sahiplerinin paylarının satın alınması tedbirine başvurulduğunda bağlı şirketin zararına bir durum oluşmuş gibi gözükse de bağlı şirketin paylarının sahibi olan hakim şirket zaten bu hukuka aykırı hareketi kendi şirketi veya şirketler topluluğunun yararına yapmış olduğu için dengelenen bir yararlar - zararlar bütünü bulunmaktadır²⁴⁰.

Bu tedbirin hakkaniyete uygun düştüğü takdirde uygulanacak olmasının anlamı özellikle kayba sebebiyet veren iş veya işlemin niteliği gereği zararın hesaplanmasının ve denkleştirmenin sağlanmasının mümkün olmadığı hallerde uygulanacak olmasıdır²⁴¹.

Pay sahiplerinin sahip olduğu bu imkanda izlenecek yol TTK'nun 202. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; pay sahipleri, hakim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır.

²³⁸ NILSSON, s. 382.

²³⁹ NILSSON, s. 382- 383.

²⁴⁰ NILSSON, s. 383.

²⁴¹ NILSSON, s. 383.

3.2.2.2.3. Pay Devretme Yükümlülüğü Doğuran Düzenlemeler

Anonim ortaklık hukukunda pay sahibinin iradesi olmaksızın ortaklık ile pay sahibi arasındaki hukuki ilişkinin sonlandırılması daha önce de ifade edildiği gibi kural olarak mümkün değildir.

Bununla birlikte 6102 s. TTK bu kurala bir takım istisnalar getirerek bazı hallerde pay sahibinin ortaklıktaki pay sahipliğini zorunlu olarak sona erdirmesinin önünü açmıştır²⁴².

Bu istisnalar aşağıda inceleneceği gibi pay sahibinin, paylarını hakim ortaklığa devrederek ya da haiz olduğu paylar karşılığında tazminat olarak ortaklıktaki pay sahipliğini sona erdirmesi şeklinde ikiye ayrılmaktadır²⁴³.

3.2.2.2.3.1. Tam Hakimiyet Halinde Azınlığı Ortaklıktan Çıkarma Hakkı

Anonim ortaklıkta bazı ortakların birlikte hareket etmesi ya da zorunlu çağrı sonucu Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen oranda payın veya daha fazlasının haiz olunması durumunda, paya sahip olan bu pay sahipleri açısından azınlıkta kalan pay sahiplerini ortaklıktan çıkarma hakkı doğmaktadır²⁴⁴.

Bu düzenlemenin yasal dayanağı Ortaklıktan Çıkarma ve Satma Hakları Tebliği'nin 4/1. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; pay alım teklifi sonucunda veya birlikte hareket etmek de dahil olmak üzere herhangi bir şekilde sahip olunan paylara ilişkin oy haklarının, ortaklığın oy haklarının %98'ine ulaşması veya bu konumda iken ek pay alınması durumunda, hakim ortak açısından sahip oldukları payların imtiyazlı olup olmadığı dikkate alınmaksızın diğer pay sahiplerinin tamamını ortaklıktan

²⁴² SEVİ, Payın Devri, s. 114.

²⁴³ SEVİ, Payın Devri, s. 114.

²⁴⁴ MEMİŞ / TURAN, s. 142-143.

çıkarma hakkı, diğer ortaklar açısından da paylarını hakim ortağa satma hakkı doğacaktır²⁴⁵.

TTK'nun 202/2. maddesinde ise;

Hâkimiyetin uygulanması ile gerçekleştirilen ve bağlı şirket bakımından açıkça anlaşılabilir haklı bir sebebi bulunmayan, birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemlerde, genel kurul kararına red oyu verip tutanağa geçiren veya yönetim kurulunun bu ve benzeri konulardaki kararlarına yazılı olarak itiraz eden pay sahipleri; hâkim teşebbüsten, zararlarının tazminini veya paylarının varsa en az borsa değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle satın alınmasını mahkemeden isteyebilirler. Değer belirlenirken mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler esas alınır. Tazminat veya payların satın alınmasını istem davası, genel kurul kararının verildiği veya yönetim kurulu kararının ilan edildiği tarihten başlayarak iki yılda zamanaşımına uğrar.

düzenlemesine yer verilmiştir.

Buna göre; hakimiyet halinde bağlı şirket pay sahipleri, ticaret mahkemesi hakiminden, öncesinde yazılı olarak yönetim kurulu kararına itiraz etmek şartıyla paylarının satın alınmasına karar verilmesini talep edebilecektir.

3.2.2.2.3.2. Birleşme Halinde Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı veya Çıkarılması

TTK'nun 141/1. maddesine göre; birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler.

Buna göre, birleşme halinde ortaklığın pay sahibinin kendi menfaatlerine, devralan şirkette pay iktisap etmek uygun düşmezse, pay sahibi paylarının gerçek değerine

²⁴⁵ Bkz: II-27.2 sayılı Ortaklıktan Çıkarma ve Satma Hakları Tebliği, 12.11.2014 T., 29173 s., RG.

denk gelen ayrılma akçesini almak suretiyle ortaklıktan ayrılma şeklindeki yenilik doğurucu hakkını kullanabilecektir²⁴⁶.

Ayrıca aynı maddenin 2. fıkrasında; birleşmeye katılan şirketlerin birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebileceği düzenlemesine yer verilmiştir.

3.2.2.2.3.3. Haklı Sebep Fesih Taleplerinde Fesih Yerine Ortaklıktan Çıkarılma

TTK'nun 531. maddesine göre;

Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu bağlamda, davacı pay sahipleri şirketin feshine karar verilmesini talep etseler bile ticaret mahkemesi hakiminin, pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına karar verebilme yetkisi kanun tarafından hüküm altına alınmıştır.

3.2.2.2.4. Payın Devrinin Resmi İzne Bağlanması

3.2.2.2.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller

SerPK tebliğleri doğrultusunda, kayıtlı sermaye sistemi, yönetim kurulunun alacağı karar sonrasında, TTK'da düzenlenen sermayenin artırılması hükümlerine bağlı olmaksızın çıkarılabilecek pay senedi azami tutarını gösteren ve ticaret siciline tescil edilmiş sermaye biçimini ifade etmektedir²⁴⁷.

²⁴⁶ SEVİ, Payın Devri, s. 120.

²⁴⁷ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2395.

SerPK'nun 4. maddesinin 1. fıkrasına göre; sermaye piyasası araçlarının halka arz edilebilmesi veya borsada işlem görebilmesi için izahname hazırlanması ve hazırlanan bu izahnamenin Kurulca onaylanması zorunludur. Buna göre halka arz yolu ile pay senetlerinin satışı yoluna gidilebilmesi için Sermaye Piyasası Kuruluna başvurularak izin istenmesi gerekmektedir²⁴⁸.

SerPK'nun 7/1. maddesine göre, izahname onaylandıktan sonra Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde yayımlanır, ayrıca ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmez. Ancak, izahnamenin nerede yayımlandığı hususu ticaret siciline tescil ve TTSG'nde ilan edilir.

2499 s. SerPK döneminde ise, izahname metninin tescil ve ilan edilmesi gerekmekteydi²⁴⁹. Buna göre, sermaye piyasası araçlarının ihraç ve halka arzında izin sistemi değil kamuyu aydınlatma sisteminin benimsenmesinin bir uzantısı olarak yeni Kanunla birlikte salt izahnamenin yayımlanması yeterli görülmüştür²⁵⁰.

3.2.2.2.4.2. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller

5411 s. Bankacılık Kanunu'nun 18/1. maddesi doğrultusunda, bir kişinin, bir bankada doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tabidir.

Buna göre, mevduat bankası, katılım bankası veya kalkınma ve yatırım bankası olarak teşekkül etmiş anonim ortaklıkların paylarının devri, kanuni düzenlemede

²⁴⁸ ÇEVİK, s. 908.

²⁴⁹ ÇEVİK, s. 908.

²⁵⁰ MEMİŞ / TURAN, s. 37.

zikredilen şartları taşıması halinde BDDK'nın izni ile birlikte mümkün hale gelecektir²⁵¹.

3.2.2.2.4.3. Rekabet Kurulu'nun İznine Tabi Olan Haller

4054 s. RKHK'nun 7/1. maddesine göre; bir ya da birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün malvarlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır düzenlemesine yer verilmiştir.

Aynı maddenin 2. fıkrasına göre, hangi tür birleşme ve devralmaların hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurulun, çıkaracağı tebliğlerle ilan edeceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre Kurul tarafından çıkarılmış olan Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme Ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in²⁵² 7. maddesinde iki ayrı hal düzenlenmiş olup bu düzenlemelerle bir ciro limiti getirilmiştir. Buna göre; işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL'yi veya devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun otuz milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL'yi aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kuruldan izin alınması zorunludur düzenlemesine yer verilmiştir.

²⁵¹ SEVİ, Payın Devri, s. 133.

²⁵² 07.10.2010 tarihinde RG'de yayımlanan 2010/4 numaralı tebliğ.

Zira ortaklıklar arasındaki bütün birleşme ve devralmalar rekabet ortamını ihlal edecek nitelikte değildir. Hangi birleşme ve devralmaların izne tabi olacağı bu sebeple tebliğ hükümleri kapsamında belirlenmektedir²⁵³.

3.2.2.2.4.4. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun Onayına Tabi Olan Haller

4628 s. Elektrik Piyasası Kanunu'nun 8/b. maddesi gereği, piyasada faaliyet gösteren tüzel kişilerin ortaklık yapılarında herhangi bir nedenle yüzde on veya daha fazla, halka açık şirketlerde ise yüzde beş veya daha fazla bir sermaye payı değişimi veya bu tüzel kişilerin birleşmeleri veya herhangi bir tüzel kişinin konsolidasyon, kontrolün değişmesi, satış, devir veya diğer düzenlemeler ile tüzel kişilik yapısının değişikliğe uğraması ya da bir tüzel kişinin sahibi olduğu üretim, iletim veya dağıtım tesislerinin önemli bir kısmında herhangi bir satış, devir veya diğer bir düzenleme sonucu değişiklik olması durumunda, Kurul onayı alınması gereklidir. Maddenin devamında Kurul onayı alınmasına dair usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği hükmüne yer verilmiştir.

Maddenin lafzında bahsedilen Bakanlık, tanımlar başlıklı 1. maddesine göre; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nı ifade etmektedir.

3.2.2.2.4.5. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu'nun Görüşünün Alınması Gereken Haller

5809 s. Elektrik Haberleşme Kanunu'nun Rekabetin Sağlanması başlıklı 7/2. maddesine göre;

Rekabet Kurulu, elektronik haberleşme sektörüne ilişkin olarak yapacağı inceleme ve tetkiklerde, birleşme ve devralmalara ilişkin olarak vereceği kararlar da dahil olmak üzere elektronik haberleşme sektörüne ilişkin olarak vereceği tüm kararlarda, öncelikle Kurumun görüşünü ve Kurumun yapmış olduğu düzenleyici işlemleri dikkate alır.

düzenlemesine yer verilmiştir.

²⁵³ SEVİ, Payın Devri, s. 138-139.

Buna göre, elektronik haberleşme sektörüne dahil olan ortaklıklarda, birleşme ve devralmaların rekabeti ihlal etmesi durumunda, Rekabet Kurulu'nun inceleme yapabilmesi için öncelikle Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu'nun iznini alması gerekmektedir.

3.2.2.4.6. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun Özel Yetkisi

5411 s. Bankacılık Kanunu'nun 107. maddesine göre; TMSF, hisselerinin çoğunluğu veya tamamı kendisine intikal eden bankanın hisselerini, bu Kanunun 7 ve 8. maddelerindeki hükümlere istinaden Kuruldan²⁵⁴ izin alınmak kaydıyla ve Fon Kurulu tarafından belirlenecek usul ve esaslar dahilinde üçüncü kişilere devretmeye, yetkilidir.

Bu madde hükümlerine göre yapılan devir işlemlerinde alacaklı ve borçluların rızasının aranmayacağı kanuni düzenleme ile hüküm altına alınarak TMSF'na payın devrine ilişkin özel bir yetki verilmiştir.

3.2.2.4.7. Hazine Müsteşarlığı'nın İznine Tabi Olan Haller

Bu hallerden ilki 4362 s. Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun 13. maddesinde düzenlenmiş olup buna göre; bir gerçek veya tüzel kişinin, şirketin sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya fazlasını temsil eden payları edinmesi ile bir ortağa ait payların şirket sermayesinin yüzde onunu, yüzde yirmisini, yüzde otuzüçünü ya da yüzde ellisini aşması sonucunu doğuran hisse edinimleri ile bir ortağa ait payların söz konusu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran hisse devirleri Bakanlığın iznine tabidir.

Yasal düzenlemede yer verilen söz konusu Bakanlık, aynı Kanununun Tanımlar başlıklı 2/1-a. maddesine göre; hazine müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıktır.

İlgili Kanun kapsamında Bakanlığın iznine tabi olan anonim ortaklıklar bireysel emeklilik ortaklıkları olup Kanunun 8. maddesine göre, bu ortaklıklar; bu Kanuna

²⁵⁴ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu.

göre kurulan ve bireysel emeklilik sisteminde faaliyet göstermek üzere bu Kanun ile ihdas edilen emeklilik branşında ruhsat almış şirket olarak ifade edilmiştir²⁵⁵.

5684 s. Sigortacılık Kanunu'nun 9. maddesinde ise; doğrudan veya dolaylı olarak bir sigorta veya reasürans şirketinin sermayesinin yüzde onunu, yüzde yirmisini, yüzde otuzüçünü veya yüzde ellisini bulacak ya da aşacak şekilde hisse edinimleri ile bir ortağa ait hisselerin söz konusu oranları bulması veya bu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran hisse devirlerinin Hazine Müsteşarlığının iznine tabi olduğu düzenlenmiştir. Aynı zamanda şirketin denetim ve yönetimine etkili olabilecek şekilde yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazını veren hisse devri de oransal sınırlamalara bakılmaksızın Müsteşarlığın iznine tabidir. Bu hükümlere aykırı olarak izin alınmaksızın yapılan hisse devirleri pay defterine kaydedilmeyecektir.

3.2.2.2.4.8. Şirketler Topluluğu Kapsamında Bildirim Yükümlülüğü

TTK'nun 198. maddesine göre; bir teşebbüsün, bir sermaye şirketinin sermayesinin, doğrudan veya dolaylı olarak, yüzde beşini, onunu, yirmisini, yirmibeşini, otuzüçünü, ellisini, altmışyedisini veya yüzde yüzünü temsil eden miktarda paylarına sahip olduğu veya payları bu yüzdelerin altına düştüğü takdirde; teşebbüsün, durumu söz konusu işlemlerin tamamlanmasını izleyen on gün içinde, sermaye şirketine ve TTK ile diğer kanunlarda gösterilen yetkili makamlara bildireceği hüküm altına alınmıştır. Aynı fıkranın devamında payların belirtilen oranlarda kazanılması veya elden çıkarılmasının, yıllık faaliyet ve denetleme raporlarında ayrı bir başlık altında açıklanıp sermaye şirketinin internet sitesinde ilan edileceği düzenlemesine yer verilmiştir.

TTK'da şirketler topluluğuna ilişkin var olan bu düzenleme payın devrinin izne tabi olması anlamına gelmemektedir. Zira maddede anılan durumlarda sadece ilgili teşebbüse bildirim yükümlülüğü öngörülmüştür.

Payların yüzdelerinin hesaplanmasında 196. maddenin uygulanacağı fıkranın devamında düzenlenmiş olup teşebbüsün ve sermaye şirketinin yönetim kurulu

²⁵⁵ SEVİ, Payın Devri, s. 148.

üyeleriyle yöneticilerinin de, kendilerinin, eşlerinin, velayetleri altındaki çocuklarının ve bunların, sermayelerinin en az yüzde yirmisine sahip buldukları ticaret şirketlerinin o sermaye şirketindeki payları ile ilgili olarak bildirimde bulunacakları ile bildirimlerin yazılı şekilde yapılıp, ticaret siciline tescil ve ilan olunacağı ifade edilmiştir.

Bildirim ile tescil ve ilan yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin hukuki sonucu bu süre boyunca ilgili paylara ait oy hakkı dahil olmak üzere diğer hakların donacak olmasıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PAYIN DEVRİ

Payların devredilmesine ilişkin hükümler ihdas edilirken üzerinde durulması ve koruma açısından birinden birine öncelik verilmesi gereken üç temel değer vardır. Bunlar; pay sahibinin korunması, sermaye piyasasının korunması ve yabancılaşmayı önleme saikleridir²⁵⁶.

Anonim ortaklık payları kural olarak serbestçe devredilebilir. Asıl amaç payların devredilmesi ve kolaylıkla tedavül etmesini sağlamak olmakla bu doğrultuda payların senede bağlanması ve hamiline yazılı senet çıkarılabilmesine Kanun Koyucu da imkan tanımıştır²⁵⁷.

Anonim ortaklıkta, ortaklıktan çıkma müessesesi düzenlenmediği için pay sahibinin elindeki tek imkan piyasa değeri doğrultusunda payını serbestçe satabilmektir. Ayrıca payın devrini engelleyen hükümler sermaye piyasası bakımından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Ancak tüm bunların yanında anonim şirketteki istikrarı sağlamak adına yabancılaşmayı önlemek de önem taşımaktadır²⁵⁸.

Anonim ortaklık payının devri aşağıda da ayrıntılı olarak inceleneceği üzere; pay sahipliğinden doğan tüm hakların bütün olarak payın yeni malikine devredilmesi anlamına gelir²⁵⁹.

²⁵⁶ KARAYALÇIN, Yaşar, İsviçre Borçlar Kanununda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler, BATİDER, 1993, C. 17, S. 1, s. 15-16 (Kısaltma: KARAYALÇIN, Anonim Şirketler Hukuku).

²⁵⁷ BAHTİYAR, Mehmet, Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri, BATİDER, 2001, C. 21, s. 96 (Kısaltma: BAHTİYAR, Anasözleşme Hükümleri).

²⁵⁸ KARAYALÇIN, Anonim Şirketler Hukuku, s. 15-16.

²⁵⁹ GÖKSOY, s. 47.

4.1. Senede Bağlanmamış ıplak Payın Devri

Paylar senede bağlanmamış olsa bile, senede bağlanana kadar geçen dönemde varlıklarını sürdürmeye devam etmektedirler. Bunun anlamı, senede bağlanmamış payın da tıpkı senede bağlanmış paylar gibi her türlü hukuki işleme konu teşkil edebilmeleridir.

TTK'da senede bağlanmamış payın devrine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. TTK 490. madde 1. fıkra uyarınca dolaylı olarak senede bağlanmamış nama yazılı payların kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebileceğini söylemek mümkündür, zira maddenin kenar başlığı nama yazılı payların ve pay senetlerinin devrinde ilke şeklinde ihdas edilmiřtir²⁶⁰.

Bununla birlikte, her ne kadar maddenin kenar başlığı nama yazılı payların ve pay senetlerinin devrinde ilke şeklinde ihdas edilmiş ise de ufak değişiklikler dışında ilgili maddenin nceki Kanunun tekrarı olması ve maddenin yer aldığı bölümde genel olarak pay senetlerinin anlatılması nedeniyle bu maddenin salt nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin olduğu ve nama yazılı payları hüküm altına almadığı şeklinde görüşler de ileri srlmektedir²⁶¹.

Maddenin kenar başlığı önemlidir, çünkü TTK 1534/1. maddesi gereği TTK'da kenar başlıkları metne dahil olarak ihdas edilmiştir.

Bu sebeple ilgili maddenin birinci fıkrasının nama yazılı payları da kapsayacak şekilde okunması gerektiği söylenebilir.

Yargıtay bir kararında;

Payın devredilebilirliği ilkesi uyarınca, çıplak payın da senede bağlanmış paylar gibi serbestçe devredilebileceği hususunda görüş birliği mevcuttur.

²⁶⁰ PULAŞLI, şirketler Hukuku, C. II, s. 1385.

²⁶¹ NARBAY, Pay, s. 207.

Ancak payın serbestçe devredilebilirliğine getirilen kanuni ve iradi sınırlamalar kuşkusuz çıplak pay için de geçerlidir. Çıplak payın devri genel hükümler doğrultusunda yapılır. Uygulanacak hükümler payın bedelinin tamamen ödenmiş olup olmadığı hususuna göre değişir. Bedelinin tamamı ödenmiş çıplak payın devri genel hüküm niteliğindeki alacağın temlik hükümlerine göre gerçekleşir. Alacağın temlik tasarrufi bir işlem olduğu için, bununla çıplak pay devralana geçer. Şekil olarak bedeli tam ödenmiş çıplak payın devri, payın devredildiğini içeren yazılı bir temlik beyanının devralana verilmesi ile söz konusu olur.

şeklinde görüş bildirmiştir²⁶².

Bu doğrultuda senede bağlanmamış paylar da her türlü satım sözleşmesine konu olabilir, bu paylar üzerinde alım, önalım, geri alım hakları kurulabilir, payın senede bağlanmamış olması, pay sahipliğinden doğan hakların devrine engel değildir²⁶³.

Payın devrinde kanuni sınırlama senede bağlanmamış paylar için de geçerli olup buna göre; bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir. Ancak pay bedelinin tamamen ödenmesi durumunda devir için şirketin onayına gerek yoktur.

Ayrıca senede bağlanmamış payın, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla devri halinde kanuni sınırlama geçerli olmayacaktır.

Çıplak hamiline ve nama yazılı paylar alacağın devri hükümlerine tabidir²⁶⁴. Bunun sonucu olarak devre ilişkin şartları Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre belirlemek mümkün olacaktır. Alacağın devri hükümlerini düzenleyen TBK 183. vd. hükümlerine göre devrin geçerliliği yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır.

²⁶² Yarg. 11. HD, T: 03.11.2014, E: 2014/6567, K: 2014/16638 (UYAP Bilgi Bankası).

²⁶³ BAHTİYAR, Anasözleşme Hükümleri s. 83; GÖKSOY, s. 51; AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 33.

²⁶⁴ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 91-92; POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 406; GÖKSOY, s. 51; TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 2.

Senede bağlanmamış payın alacağıın temliki hükümlerine göre devredilmesi durumunda, payları devralan kişi, şirketten pay defterine kaydedilmeyi talep ederken aynı zamanda hisse devrine ilişkin sözleşmenin varlığını da ispat etmek durumundadır²⁶⁵.

Buna göre senede bağlanmamış nama yazılı payın devrinde yazılı bir devir beyanının yanında eğer bedeli tamamen ödenmemişse devrin anonim ortaklık tarafından onanması da gerekmektedir²⁶⁶.

Devre konu olan payın bedelinin hiç ödenmemiş veya kısmen ödenmiş olması durumunda, payı devralan kişi paydan kaynaklı olan borcu yüklenmiş olacaktır ve bu devir işlemi borcun nakli hükümlerine göre gerçekleşecektir²⁶⁷.

Bu doğrultuda TBK 195 vd. maddelerine göre borçlu pay sahibi ile borcu üstlenecek kişi arasında yapılacak bir sözleşme doğrultusunda borcun üstlenilmesi mümkündür. Ayrıca borcun üstlenilmesi halinde alacaklının da rızası aranmaktadır. Bu rızayı pay bedelinin alacaklısı olan anonim ortaklığın vermesi gerekmektedir²⁶⁸.

4.2. Hisse Senedine Bağlı Payın Devri

4.2.1. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devri

Anonim şirketlerde nama yazılı pay senetlerinin devri yasaklanabilmesine rağmen, hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin yasaklanması mümkün değildir²⁶⁹. Zira payın veya pay senedinin serbestçe devredilme kuralı, senede bağlanmamış çıplak

²⁶⁵ Yargıtay da pay defterine kaydedilmeyi talep eden kişinin, payın senede bağlanmaması durumunda ispat açısından hisse devri sözleşmesini ibraz etmesi gerektiğini, aksi durumun iyiniyet kurallarıyla bağdaşmayacağını ifade etmiştir. Bkz: 11. HD, T: 17.03.2016, E: 2016/2256, K: 2016/3000 (UYAP Bilgi Bankası).

²⁶⁶ UZEL, Bağlam, s. 39.

²⁶⁷ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 406.

²⁶⁸ GÖKSOY, s. 51; NARBAY, Pay, s. 209.

²⁶⁹ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2938.

paylar, nama yazılı ilmühaberlerin yanı sıra hamiline yazılı senetler için de geçerlidir. Hamiline yazılı pay senetlerinde bağlam hükümleri geçerli olmaz²⁷⁰.

Çünkü bağlam hükümleri sadece çıplak paylar ve nama yazılı pay senetleri için öngörülebilir. Anonim şirketin esas sözleşmesinde buna ilişkin düzenleme yapılsa bile söz konusu düzenleme geçersiz olacaktır. Hamiline yazılı pay ve pay senedi sahipleri bu payları ya da pay senetlerini devrederken neredeyse kazanılmış bir mutlak hakkı haizdirler²⁷¹.

Bu nedenle, kanuni sınırlamaya ilişkin TTK 491. maddesinin kıyas yoluyla, bedeli tamamen ödenmemiş çıplak hamiline yazılı paylara uygulanabileceğini söylemek mümkün değildir. Zira bu payların devrinin anonim ortaklık tarafından takip edilmesi imkan dahilinde değildir²⁷².

Hamiline yazılı senetlerin serbestçe devredilebilmesinin bir sonucu olarak, anonim şirketler çoğu kez bu pay senetlerinin sahiplerini bilmezler ve takip etmeleri de fiilen mümkün değildir²⁷³.

4.2.1.1. Kayden İzlenmeyen Paylarda Devir

4.2.1.1.1. Senet Zilyetliğinin Devri

Hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin şirket ve üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade edebilmesi 489. maddeye göre ancak zilyetliğin geçirilmesi ile mümkün olacaktır.

²⁷⁰ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, C. II, s. 1611.

²⁷¹ PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 123; YILDIZ, Şükrü, Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f.4'de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri İle Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı, s. 503 (KISALTMA: YILDIZ, Gerçek Değer); KARASU, Emredici Hükümler, s. 132-133; TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 5.

²⁷² Aksi görüş için bkz: TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 2.

²⁷³ ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2522.

6762 s. TTK'nun 415. maddesine göre ise hamiline yazılı hisse senetlerinin devri, menkul mallarda olduğu gibi senedin teslimi ile mümkün olmaktadır. Buna göre; teslim ile mülkiyet hakkı intikal edecek ve devir üçüncü kişiler bakımından sonuç doğuracaktır²⁷⁴.

Her iki düzenleme birlikte değerlendirildiğinde Kanun Koyucunun 6762 s. TTK'dan farklı olarak '*teslim*' kelimesi yerine '*zilyetliğin geçirilmesi*' kavramını kullandığı fark edilmekle birlikte Kanunun gerekçesinde değişikliğe yönelik herhangi bir açıklama yapılmadığı görülmektedir²⁷⁵.

Bu bağlamda eşya hukuku kuralları çerçevesinde teslim ve zilyetliğin devri kavramları üzerinde ayrı ayrı durmakta fayda vardır. Zira 6762 s. TTK döneminde teslim ibaresini kullanan Kanun Koyucunun yeni Kanunun lafzına baktığımızda zilyetliğin geçirilmesi ibaresini kullandığını görmek mümkündür.

Zilyetliğin devri yolları, fiilen teslimin yanında, kısa elden teslim, hükmen teslim ya da zilyetliğin havalesidir. Mülga Kanun döneminde; doktrinde ve yargı kararlarında kıymetli evrakın devrini düzenleyen 559/1. maddesinde yer alan zilyetliğin devri kavramının, fiili teslim dışında kısa elden teslim ya da hükmen teslim ile zilyetliğin havalesi yollarını kapsayıp kapsamadığı tartışma konusu olmuştur²⁷⁶.

Yeni Kanun döneminde hamiline yazılı hisse senetlerinin devri için zilyetliğin geçirilmesi ibaresinin tercih edilmesi ile birlikte önceki karşıt görüşler doğrultusunda burada da çoğunluk görüşüne göre; zilyetliğin geçirilmesi yolunun diğer devir yollarını da kapsadığını söyleyebiliriz.

²⁷⁴ BİRKAŞ, s. 133.

²⁷⁵ KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu, s. 396-397; NARBAY, Pay, s. 215.

²⁷⁶ GÖKSOY, s. 47.

4.2.1.1.2. Mülkiyeti Geçirme İradesi

TTK'nun 647/1. maddesine göre, kıymetli evrakın devri için zilyetliğin mülkiyet kurulması amacıyla devredilmiş olması şarttır.

Buna göre, devreden ve devralan arasında yapılan bütün devirlerde kural olarak mülkiyeti geçirmek amacının var olduğu kabul edilir. Bu hususun aksinin iddia eden tarafça ispat edilmesi gerekmektedir²⁷⁷.

4.2.1.1.3. Devredenin Mülkiyeti Devretmeye Yetkili Olması

Hamiline yazılı pay senetlerinin devrinde kural olarak mülkiyeti devredenin senet üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir.

TMK 990. maddesine göre; *'zilyet, iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, ... hamile yazılı senetleri iyiniyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz.'* düzenlemesine yer verilmiştir.

Buna göre; diğer menkul mallardan farklı olarak, malikinin rızası dışında elinden çıkmış olması halinde dahi hamiline yazılı hisse senedini devralan kişinin iyiniyetli olması durumunda senedin mülkiyeti iktisap edilebilecektir.

Bu bağlamda iyiniyet; devralan kişinin senedin gerçek malikini bilmemesi ve bilebilecek durumda olmamasıdır. Böyle bir durumda Kanun Koyucu hamiline yazılı pay senedini sahibi dışında bir kimseden devralan kişinin iyiniyetini korumaktadır.

4.2.1.2. Kayden İzlenen Paylarda Devir

Hamiline yazılı pay senetlerinin devirlerinde tedavül kolaylığı bulunduğu için bu paylar kayden izlense bile, prosedürde özellik arz eden bir durum bulunmamaktadır. Zira fiziki olarak senet basılı olmadığı için, zilyetliğin devri işlemi yerine elektronik ortamda pay el değiştirmektedir.

²⁷⁷ SEVİ, Payın Devri, s. 167.

Buna göre, MKK tarafından kayıt tutulmakta olup bu kayıtlar Kurul tarafından anonim ortaklığa bildirilmektedir.

4.2.2. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri

4.2.2.1. Kayden İzlenmeyen Paylarda Devir

Nama yazılı pay senetlerinin devri ciro ve senedin teslimi yolu ile olur²⁷⁸. Bununla birlikte aşağıda detaylı olarak inceleneceği gibi senedi devralan kişinin anonim ortaklığa karşı pay sahipliği sıfatını kazanabilmesi için şirket tarafından pay defterine kayıt işleminin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

4.2.2.1.1. Ciro ve Zilyetliğin Devri

Nama yazılı pay senetlerinin hukuki işlemle devri TTK 490. maddesi 2. fıkrasına göre ciro ve zilyetliğin devri ile yapılır.

Maddenin lafzına bakıldığı zaman hukuki işlemle devre ilişkin düzenleme yapılmış olup kanuni devir hallerinde ciro ve zilyetliğin devri işlemlerinin gerekli olmadığı açıktır.

6762 s. TTK'nun 416. maddesine göre ise nama yazılı hisse senetlerinin devri, ciro edilmiş senedin devralana teslimi ile olur. Bununla birlikte, bu devrin şirkete karşı hüküm ifade edebilmesi için devir işleminin pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Burada devir beyannamesinin, senedin üzerine veya ayrı bir kağıda yazılarak tanzim edilmesi mümkündür²⁷⁹.

Yukarıda değinildiği gibi Kanun Koyucu '*teslim*' kavramı yerine '*zilyetliğin geçirilmesi*' kavramını kullanmış olup burada önceki açıklamalara atıfta bulunmayı yeterli görüyoruz²⁸⁰.

²⁷⁸ ANSAY, Tatbikat, s. 531; GÖKSOY, s. 49.

²⁷⁹ BİRKAŞ, s. 133.

²⁸⁰ Bkz: s. 82-83.

Nama yazılı pay senedinin devrinin ciro ile yapılması nedeniyle, bu senedin nama kelimesini içermesine rağmen kanunen emre yazılı bir senet olduğu açıktır²⁸¹.

4.2.2.1.1.1. Senedin Giro Edilmesi

Nama yazılı hisse senetleri senedin teslimi ve ciro yolu ile devredilebilmektedir. Bu senetler, kıymetli evrak olup ayrıca kanunen emre yazılı oldukları için salt zilyetliğin devri yoluyla devri mümkün değildir. Bu niteliklerinin gereği olarak, devir işlemi ciro ile gerçekleşmektedir²⁸².

Bu kapsamda ciro kavramına ilişkin tartışmalar cironun salt bir temlik beyanı mı olduğu yoksa cironun emre yazılı senetlerdeki gibi teknik anlamda ciro olup olmadığına ilişkindir. Bu doğrultuda, cironun, senedin arkasına veya alonj üzerine yazılması gereken bir temlik beyanı olarak anlaşılması gerektiği savunulduğu gibi, nama yazılı hisse senetlerinin devrinin tam veya beyaz ciro yoluyla gerçekleştirilebileceğini savunanlar da olmuştur²⁸³.

Bilindiği gibi ciro; temlik, tahsil ve rehin cirosu olarak üç şekilde yapılmaktadır. Buradaki temlik cirosunun temlik, teşhis ve teminat olmak üzere üç fonksiyonu bulunmaktadır. Yargıtay konuya ilişkin olarak, cironun temlik beyanı olarak anlaşılması gerektiği yönünde görüş sergilemiştir²⁸⁴.

Bununla birlikte nama yazılı hisse senetleri diğer emre yazılı senetler gibi beyaz ciro yoluyla da devredilebilir. Bu kabul nama yazılı pay senedinin aynı zamanda emre yazılı senet olduğunun kabulünün bir gereğidir. Buna göre, beyaz ciro doldurulmadıkça, bu senetler hamiline yazılı senetler gibi, yani sadece zilyetliğin

²⁸¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 92.

²⁸² PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 14.

²⁸³ PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 15; TÖREMİŞ, Hatice Ebru, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Nama Yazılı Payların Borsa'da Devri, Ankara 2008, s. 2.

²⁸⁴ Detaylı bilgi için bkz: PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 21 vd.

devri suretiyle el deęiřtirebilirler²⁸⁵. Bununla birlikte öğretide azınlık bir görüş tarafından nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devrinin mümkün olmadığını savunan yazarlar da vardır.

4.2.2.1.1.2. Zilyetliğin Devri

Nama yazılı pay senetleri, ciro işlemine ek olarak, 6762 s. TTK 416/2. maddesine göre, '*senedin teslimi*'; 6102 s. TTK 490/2. maddesine göre ise, '*zilyetliğin devri*' ile beraber devralana geçer.

Bu kapsamda teslim de zilyetliğin devri yollarından birisi olup 6762 s. TTK'da '*senedin teslimi*' ifadesine yer verilmesi, teslimsiz devir yollarının bu senetler için geçerli olmadığı sonucunu doğurmaz²⁸⁶.

Buna ilişkin ayrıntılı bilgi için, hamiline yazılı pay senetlerinin devir prosedüründe *Senet Zilyetliğinin Devri* başlığı altında yaptığımız açıklamalara atıfta bulunmayı yeterli görüyoruz²⁸⁷.

4.2.2.1.1.3. Senedi Devralana Karşı İleri Sürülebilecek Defiler

Senedin devredilmesi sonrası anonim ortaklığın bazı durumlarda devralan kişiye karşı ileri sürülebileceği defiler mevcuttur. Bu defilerin ileri sürülmesi tedavül güvenliği açısından önem taşımaktadır²⁸⁸.

Devir sırasında irade sakatlıklarının olması, temsil ilişkisinin söz konusu olduğu hallerde işlemin hak sahibini bağlamaması ve geçerli bir iradenin oluşumuna engel

²⁸⁵ ÖÇAL, Akar, Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları, (1973-1974) C. 7, s. 490; PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 19.

²⁸⁶ TÖREMİŞ, s. 4.

²⁸⁷ Bkz: s. 82 vd.

²⁸⁸ SEVİ, Payın Devri, s. 201.

olan tüm sair sebepler nedeniyle borçlunun sorumlu tutulamayacağı hallerde geçersizlik defileri ileri sürülebilecektir²⁸⁹.

Senet metninden anlaşılan defiler ise; senede konulan kayıtlar, ciro zincirinin kopuk olması, şekil şartlarının hiç veya birkaçının mevcut olmaması gibi senedin tüm hamillerine karşı ileri sürülebilen defilerdir²⁹⁰.

Şahsi defiler ise; TTK 825/2. maddesi gereği, senedi iktisap eden hamilin, bilerek borçlu yani ortaklığın zararına hareket etmesi halinde ileri sürülebilmektedir²⁹¹.

4.2.2.2. Kayden İzlenen Paylarda Devir

Nama yazılı kaydi anonim şirket payları senede bağlanmadıkları için bunların kaydi sistem dışında ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devri mümkün değildir. Zira üzerine ciro yapılacak bir senet fiziki olarak bulunmamaktadır²⁹².

4.2.2.3. Kayden İzlenmeyen ve Kayden İzlenen Nama Yazılı Pay Senetlerinin Alacağın Temlik Yolu ile Devri

Nama yazılı pay senetlerinin, alacağın temlik yolu ile devrinin mümkün olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalı olup bu senetlerin kanunen emre yazılı olduklarını düşünen yazarlar, çeşitli sebeplerle senedin fiilen devredeninin elinde bulunmaması halinde ayrı bir kağıt üzerine '*emre değildir*' kaydı düşürülmek suretiyle ciro yerine temlik beyanının yapılabileceğini savunmaktayken; birtakım yazarlar da nama yazılı pay senetlerinin ister emre yazılı ister nama yazılı olarak kabul edilmesi şeklindeki her iki halde de ayrı bir temlikname yolu ile devirlerinin mümkün olmadığını ileri sürmektedirler²⁹³.

²⁸⁹ SEVİ, Payın Devri, s. 201-202.

²⁹⁰ SEVİ, Payın Devri, s. 203.

²⁹¹ SEVİ, Payın Devri, s. 205.

²⁹² ÜNAL, s. 323.

²⁹³ SEVİ, Payın Devri, s. 207.

Kanun koyucu her ne kadar TTK 490/2. maddesinde, nama yazılı pay senetlerinin devrinde ilke olarak ciroyu tercih etmiş ise de bu düzenlemenin alacağın temlik yolu ile gerçekleşecek devirleri engelleme amacı taşımadığını maddenin gerekçesine bakarak söylemek mümkündür²⁹⁴.

Ayrıca yukarıda nama yazılı pay senetlerinin devrinde açıklandığı gibi, kayden izlenen payların borsa dışında ciro ve zilyetliğin devri yoluyla devredilmesi mümkün olmadığından nama yazılı kaydi anonim şirket payları, kaydi sistem dışında sadece alacağın temlik hükümleri çerçevesinde, yazılı temlik beyanı ve zilyetliğin geçirilmesi yoluyla devredilebilir²⁹⁵.

4.2.2.4. Pay Defterine Kayıt Edilmesi

TTK 499/1. maddesine göre; şirket, senede bağlanmamış pay ve nama yazılı pay senedi sahipleriyle, intifa hakkı sahiplerini, ad, soyad, unvan ve adresleriyle, pay defterine²⁹⁶ kaydeder.

Kanuni düzenlemeden de anlaşılacağı gibi pay defteri, tüm pay sahiplerinin ad, soyad, unvan ve adresleri ile payların kimlerin elinde olduğunu, paylara ilişkin borç ve yükümlülüklerin tamamen veya kısmen ifa edilip edilmediğini, üyelik haklarının kimler tarafından kullanılacağını yazıldığı ticari bir defter olup anonim ortaklık tarafından bu defterin tutulması zorunludur²⁹⁷. TTK'nun 375. maddesinin 1. fıkrasına göre, pay defterinin tutulması yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri arasındadır.

²⁹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: SEVİ, Payın Devri, s. 206 vd.

²⁹⁵ ÜNAL, s. 324.

²⁹⁶ Pay defteri şirketin muhasebesiyle ilgili olan defterlerden değildir. Muhasebeyle ilgili olan defterler ise bilindiği üzere yevmiye, defteri kebir ve envanterdir. Ayrıntılı bilgi için bkz: AKDAĞ GÜNEY, s. 109.

²⁹⁷ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 164; KAYA, Bilgi Alma, s. 299; PULAŞLI, Pay Senetleri, s. 41; NARBAY, Şafak, Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003, s. 38-39 (Kısaltma: NARBAY, Pay Defteri).

Eğer bir anonim şirkette pay defteri tutulmuyorsa doktrinde Tekinalp, her pay sahibinin defterin tutulması için dava açabileceğini söyler²⁹⁸.

6762 s. TTK'da pay defteri ve pay sahipleri defteri olmak üzere iki farklı kavrama yer verilmiş olmasına rağmen 6102 s. TTK'da salt pay defterine ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

Ayrıca, 6762 s. TTK'da sadece nama yazılı pay senedi sahiplerinin pay defterine kaydedileceği hüküm altına alınmışken 6102 s. TTK'da eskisinden farklı olarak nama yazılı pay senedi sahiplerinin yanı sıra senede bağlanmamış pay sahipleri ve intifa hakkı sahiplerinin de pay defterine kaydedileceği açıkça düzenlenmiştir²⁹⁹.

Nama yazılı pay senetlerinde, pay sahipliği hakkının ortaklığa karşı ileri sürülebilmesi senet malikinin pay defterinde pay sahibi olarak görünmesi şartına bağlıdır³⁰⁰.

Ancak payı devralan kişinin pay defterine kayıt edilmediği dönemde dahi paya malik sıfatıyla sahip olduğu kabul edilmelidir. Bu dönemde payı devralan kişi sadece paydan doğan haklarını şirkete karşı kullanmaktan yoksundur.

Pay defterine kayıt için öncelikle payı devralan kişinin anonim ortaklığa karşı yazılı bir başvuruda bulunması gerekmektedir. Başvurunun yazılı olarak yapılması ispat açısından önem taşımaktadır³⁰¹.

Bu doğrultuda Kanunda başvurunun hangi zamanda yapılacağı konusunda süreye ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte anonim şirket tarafından başvurunun reddedilmesi durumunda yeniden başvuru yapılması da mümkündür³⁰².

²⁹⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 164.

²⁹⁹ NARBAY, Pay, s. 243.

³⁰⁰ YILDIZ, Pay Alma Hakkı, s. 175.

³⁰¹ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 181-182; NARBAY, Pay Defteri, s. 252.

³⁰² AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 182.

Hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin, pay defterine kaydedilmeleri gerekli olmayıp yalnızca TTK 415/3. maddesi gereği, genel kurula katılabilmek için, toplantı gününden en geç bir gün önce bu senetlere zilyet olduklarını ispatlayarak giriş kartı almaları gerekmektedir.

4.2.2.4.1. Kural

Pay defterine kayıtlar payların asli iktisabında resen, bunun dışında ise talep üzerine yapılır. Bu kayıtlar bildirici niteliktedir³⁰³.

TTK 499/2 ve 3. maddesine göre; payın usulüne uygun olarak devredildiği veya üzerinde intifa hakkı kurulduğu ispat edilmediği sürece, devralan ve intifa hakkı sahibi pay defterine yazılamaz ve şirket, kaydın yapıldığını pay senedine işaret eder.

Maddenin 2. fıkrasında öngörülen hükmün, senede bağlanmamış nama yazılı paylara ilişkin olduğunu söyleyebiliriz.

Payın senede bağlanması durumunda, ciro edilmiş senedin ibrazı ispat bakımından gerekli ve yeterli olacaktır³⁰⁴.

Kayden izlenen paylarda, payın devrinin MKK kayıtlarına yansımaya rağmen, ana sözleşmede nama yazılı payların devrini kısıtlayan hükümler bulunduğu takdirde, ortaklık yönetim kurulunun devri pay defterine kaydetmemesi mümkün olacaktır³⁰⁵.

4.2.2.4.2. Kaydın Hukuki Niteliği

Anonim şirketin kanuni bağlam hallerinde pay defterine kayıttan kaçınma imkanını kullanabilmesi için esas sözleşmede düzenleme yapılmasına gerek yoktur³⁰⁶.

³⁰³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 164.

³⁰⁴ Yargıtay'ın ispat vasıtasının, ancak davacının cirosunu ihtiva eden hisse senedi olabileceğine ilişkin kararı için bkz: 11. HD, T: 24.11.2015, E: 2015/5458, K: 2015/12446 (UYAP Bilgi Bankası).

³⁰⁵ MANAVGAT, s. 183.

³⁰⁶ UZEL, Bağlam, s. 184

TTK 499/4. maddesine göre; şirketle ilişkilerde, sadece pay defterinde kayıtlı bulunan kimse pay sahibi olarak kabul edilir.

Pay defterine kayıt, senetlerin devrinin şirkete karşı ileri sürülebilmesi için gerekli işlemlerden birisi olmakla, devir pay defterine işlenmedikçe bu tasarruf anonim şirkete karşı ileri sürülemez ve payı devralan kişi şirket ortağı sıfatını kazanamaz³⁰⁷.

Eğer pay defterine kaydın kurucu niteliği haiz olduğu kabul edilirse, payı devralan kişi kayıt yapılana kadar pay sahipliğinden doğan haklarını kullanamaz. Ancak kaydın açıklayıcı bir niteliği olduğu kanaatine varılırsa bu durumda payın devri ile birlikte pay sahipliğinden doğan hakların kazanılması söz konusu olacaktır³⁰⁸.

Her ne kadar payın devri, pay defterine kaydedilmedikçe şirkete karşı ileri sürülemez de bu durum pay defterine kaydın kurucu bir niteliği haiz olduğu anlamını taşımaz. Genel görüşe göre, deftere kayıt açıklayıcı bir niteliğe sahiptir³⁰⁹. Zira pay defterine kayıt, pay sahipliği sıfatının kazanılmasında değil, anonim ortaklığa karşı ileri sürülmesinde önem arz etmektedir³¹⁰.

Son olarak, TTK 499/5. maddesinde, MKK tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylara ilişkin Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri ile ilgili diğer düzenlemeler saklı tutulmuştur.

³⁰⁷ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 99; YILDIZ, Pay Alma Hakkı, s. 175; Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamasına göre de, nama yazılı pay senetlerinin devri için temlik beyanı veya senedin arkasında tam bir cironun yapılması ayrıca senet üzerindeki zilyetliğin devri ve teslimi gerekli ve yeterli kabul edilmektedir. Pay defterine kaydın ise, devrin şirkete karşı hüküm ifade edebilmesi için gerekli olduğu yönündeki kararı için bkz: 11. HD, T: 22.11.2016, E: 2016/870, K: 2016/9035 (UYAP Bilgi Bankası).

³⁰⁸ SEVİ, Payın Devri, s. 215.

³⁰⁹ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 100.

³¹⁰ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 100; GÖKSOY, s. 49; SEVİ, Payın Devri, s. 215-216.

4.2.2.4.3. Red Halinde Başvurulacak Yol

Pay defterine kayıt için anonim şirkete karşı başvuru yapan kimsenin başvurusunun reddedilmesi halinde devreden ve devralanın ortaklığa karşı eda davası ikame etme hakkı bulunmaktadır. Ayrıca bir zarar doğmuşsa tazminat davası açılabilir³¹¹.

Bu davada, devreden de hasım olması gerektiğine ilişkin Yargıtay;

Dava, pay devir sözleşmesinin ticaret siciline tescili istemine ilişkindir.

...Oysa, davacı tarafından payın devri iddia edildiğine göre, payı devralan dava dışı A. İpek'in işbu davada hasım olması gerektiği kuşkusuzdur. Bu durumda mahkemece, davacıya payını devrettiği dava dışı A. İpek'e yönelik dava açılması için süre verilmek, açıldığında işbu dava ile birleştirilmek ve sonucuna göre bir karar verilmek gerekirken, yazılı gerekçelerle karar verilmesi de kabul şekli bakımından doğru görülmemiş ve davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle, yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.

şeklinde karar vermiştir³¹².

Pay defterine kaydın yapılması yönünde mahkemenin vereceği karar, yönetim kurulu kararı yerine geçer. Söz konusu bu dava anonim ortaklığa karşı, ortaklığın merkezinin bulunduğu yerde açılır³¹³.

4.2.2.4.4. Kanuna veya Esas Sözleşmeye Aykırı Kayıt Halinde Başvurulabilecek Hukuk Yolu

Kendisine pay defterine kayıt için bildirim yapılan anonim ortaklığın, kanuni düzenlemeler ve esas sözleşmede mevcut bulunan hükümler çerçevesinde bu başvuruyu inceleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Nitekim pay defterine yapılan kaydın kanuna ve esas sözleşmede yer verilen kayıtlara aykırı olmaması gerekmektedir.

³¹¹ SEVİ, Payın Devri, s. 217; TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 56.

³¹² ERİŞ, Ticari İşletme ve Şirketler, s. 2447 (Bkz: 11. HD, 23.12.2004 - E. 3271/K. 12744).

³¹³ SEVİ, Payın Devri, s. 217.

Bu doğrultuda, ortaklık tarafından pay defterine yapılan bir kaydın bu nitelikleri haiz olmaması ya da bunlara aykırı olması halinde kaydın silinmesi talebini içeren bir eda davası niteliğinde olan *kaydın terkinini* davası açmak mümkündür. Bu davanın anonim ortaklığın bulunduğu yerde ikame edilmesi gerekmektedir³¹⁴.

4.2.2.4.5. Kaydın Silinmesi

TTK 500. maddesine göre; şirket, iktisap edenin yanlış beyanı sonucu pay defterine yapılan kaydı, ilgililerin görüşlerini alarak silebilir ve söz konusu kişilere, silinmeye ilişkin yazılı bilgi derhal verilir düzenlemesine yer verilmiştir.

Eski Kanun döneminde olmayan bu yeni düzenleme ile esas sözleşmede düzenleme yapılmasına gerek olmaksızın anonim ortaklığa talep üzerine payları kendi ad ve hesabına aldığı beyan eden devralanın yanlış beyanda bulunması durumunda yani devralanın aslında bu pay veya payları başkasının ad ve hesabına alması halinde ilgililerin görüşlerinin alınmasının ardından ortaklık tarafından pay defterine yapılan bu kayıt silinebilecektir³¹⁵.

Söz konusu bu düzenleme anonim ortaklığa getirilmiş yeni bir imkan olup payların borsaya kote edilmiş olup olmamasından bağımsız olarak her iki halde de şirketin talebi üzerine, herhangi bir mahkeme kararına gerek olmaksızın, devralan kişinin payları kendi adına ve hesabına iktisap ettiğini beyan etme yükümlülüğü³¹⁶ ile ilgili olarak yanlış beyanda bulunulması durumunda kullanılabilir³¹⁷.

³¹⁴ SEVİ, Payın Devri, s. 217-218.

³¹⁵ SEVİ, Payın Devri, s. 218.

³¹⁶ Alman Ticaret Kanunu'yla paralel olarak kayıt sahibine itiraz hakkı tanınması ve bu doğrultuda kayıt silme işleminin yapılmasının menfaatler dengesine daha uygun olacağına ilişkin görüş için bkz: NARBAY, Pay, s. 251.

³¹⁷ KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu, s. 410; NARBAY, Pay, s. 245.

Maddenin lafzına baktığımız zaman, anonim ortaklık tarafından ilgili kişilere yapılacak bildirim *yazılı* ve *derhal* yapılması gerektiğine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Maddenin gerekçesinde ise düzenlemenin amacı;

İsv. BK m. 686a'dan alınan bu hüküm, iktisap edenin yanlış beyanına dayanan kayıtları, yönetim kurulunun bir mahkeme kararına gerek olmaksızın silebilmesi konusunda ona yetki vermekte, böylece şirketçe pay sahibi olarak tanınmaması gereken kişinin şirketçe tanınan bir pay sahibi olarak, pay sahipliğine bağlı bütün hakları kullanıp, olanaklardan yararlanmasına engel olabilmektedir. Şirketin silme kararını ilgilileri dinleyerek vermesi, silebilmenin şartıdır. Böylece ilgili pay sahibi durumdan hem haberdar olacak hem de savunma olanağına kavuşacaktır. Silinmenin bildirilmesi de, ikinci bir güvencedir. Kaydı silinen pay sahibinin mahkemeye başvurma hakkının varlığı şüphesizdir.

şeklinde ifade edilmiştir.

4.2.3. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri

Yeni TTK ile nama yazılı payların devrinde genel olarak; devredilme şartları açıklıkla ve yeniden düzenlenmiş olup esas sözleşmeyle devredilme şartlarının ağırlaştırılmaması düzenlemesi getirilerek borsaya kote edilen ve edilmeyen paylarda red sebeplerinin ayrı ayrı belirlenmesi zorunluluğu ile Merkezi Kayıt Kuruluşu'na yer verilerek bildirme yükümü öngörülmüş ve hakların intikali farklı bir sistemle yeniden ihdas edilmiştir³¹⁸.

TTK 490'a göre; kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe nama yazılı paylar, herhangi bir sınırlamaya tabi olmadan devredilebilirler. Burada geçen nama yazılı paylar ifadesini nama yazılı pay senetlerini kapsayacak şekilde okumak gerekir³¹⁹.

³¹⁸ AYTAÇ, Sermaye Piyasasına Etkileri, s. 126-127.

³¹⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 150.

Buna göre anonim ortaklıkta asıl olan daha önce de ifade edildiği gibi, payın ve pay sahipliğinin devredilebilir olmasıdır³²⁰.

Anonimlik kavramının manasına paralel şekilde; esasen bir anonim ortaklıkta pay sahiplerinin kim olduğu önem taşımamaktadır³²¹.

Bununla birlikte bazı anonim ortaklıklarda, anonimlik kısmen veya tamamen geçerli olmayabilir. Bu tip anonim ortaklıklarda genel yaklaşımın aksine pay sahibinin kimliği ve hangi sıfatı haiz olduğu mühimdir.

Örneğin, bir anonim ortaklıkta tüm pay sahiplerinin süt ve süt ürünleri ile ilgilenen ya da mobilyacılık alanında uzman kişilerden oluşması arzulanabilir.

Bu gibi durumlarda payın devri, pay sahiplerini anonim ortaklık ve pay sahipleri bakımından beklenmedik sakıncalarla karşı karşıya bırakabilir³²².

Bu açıklamalar ışığında, anonim ortaklıklarda bu arzuyu fiiliyata dönüştürmek için bağlam hükümlerine başvurulduğunu görürüz.

Buna göre, anonim ortaklıklar hukukunda devrin sınırlandırılmasına ve devri sınırlandıran sebebe bağlam, devirleri sınırlandırılan nama yazılı paylara ise bağlı nama yazılı paylar denir³²³.

Başka bir ifade ile anonim ortaklığın esas sözleşmesinde nama yazılı pay senedinin devrinin ortaklığın iznine bağlanması ya da devrin tamamen yasaklanması

³²⁰ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 590.

³²¹ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 101; ONSUN, s. 24.

³²² POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 590.

³²³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 150.

durumunda esas sözleşme ile ihdas edilen ana sözleşmesel bağlamın mevcut olduğunu söyleyebiliriz.

Burada bağlam hükümleri ile koruma altına alınan şirketin esas sermayesi değil; ortaklığın faaliyeti, geleceği ve mevcut yapısı olup bu nedenle söz konusu payın karşılığının ödenmiş ya da ödenmemiş olmasının bir önemi yoktur³²⁴.

Bir anonim ortaklıktaki nama yazılı hisse senetlerinin devri için bağlamın öngörülmesinin amacı, geniş anlamda, pay devirlerinin şirket bakımından gözetim altında tutularak devrin pay defterine işlenmesi sırasında ortaklığın iradesinin ve pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasıdır³²⁵.

Anonim şirketler çok farklı saiklerle payların devrinde bu gözetim yükümlülüğünü uygulamak isteyebilirler. Bu saikler; şirketin iç ve dış yabancılaşmasını engellemek, mevcut pay sahipliği yapısını korumak gibi nedenlerden oluşmaktadır³²⁶.

4.2.3.1. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devrinin Hüküm ve Koşulları

Bağlam sadece anonim ortaklık bakımından sonuç doğurucu nitelikte olup senedin kıymetli evrak hukuku bakımından niteliğini etkilememektedir³²⁷.

Buna göre bağlı nama yazılı pay senedi kıymetli evrak hukuku açısından nama yazılı hisse senedi ve dolaylı olarak kanunen emre yazılı kıymetli evrak niteliği taşımaya devam etmektedir³²⁸.

³²⁴ PULAŞLI, Pay Senetleri, s.123.

³²⁵ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 98.

³²⁶ ERDEM, Nama Yazılı Hisse Senetleri, s. 98; TEOMAN, Ömer, Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Üzerine Düşünceler, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, C. I, 1971 – 1982, s. 50.

³²⁷ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 590.

³²⁸ GÖKSOY, s. 154.

Bağlı nama yazılı pay senetleri, emre yazılı kıymetli evrak niteliğine sahip oldukları için ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile senetlerin mülkiyeti ve bu doğrultuda pay defterine yeni pay sahibi olarak kaydının yapılmasını talep hakkı devralana geçmektedir³²⁹.

Eğer payı devralan kişi esas sözleşmede bağlama ilişkin öngörülen şartları haiz değilse anonim ortaklığın bu kişiyi pay defterine kaydetmeme hakkı bulunmaktadır. Bununla birlikte payı devralan kişi öngörülen bağlam hükümlerine göre anonim ortaklıkta pay sahibi olmasına engeli olmayan bir kişi ise bu durumda anonim şirketin pay defterine yazılma talebini kabul etmesi gerekmektedir.

4.2.3.1.1. Borsaya Kote Edilmemiş Bağlı Nama Yazılı Senetler

Borsa kotuna alınan payların, aşağıda inceleneceği gibi borsaya kote edilmiş paylar olduğu göz önünde bulundurularak, bu düzenlemenin mefhumu muhalifinden borsa kotuna alınmamış olan payların borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar olduğu sonucuna ulaşabiliriz.

Belirtmek gerekir ki borsaya kote edilmeyen bu payların kot dışı özel pazarlarda işlem görme olanağı bulunmaktadır³³⁰.

Nama yazılı payların borsaya kote edilmemiş olmasının birden fazla sebebi olabilir. Bunlar; anonim ortaklığın halka açık nitelik taşıması, anonim ortaklığın halka açık olmasına rağmen borsa ticaretine dahil olmak için başvuru yapmaması veya anonim ortaklık başvuru yaptığı halde gerekli şartları taşımadığı için borsa kotuna alınmamasıdır³³¹.

³²⁹ YILDIZ, Pay Alma Hakkı, s. 177.

³³⁰ BOZKURT, s. 64.

³³¹TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 152.

TTK 490/2. maddesine göre; hukuki işlemle devir, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin zilyetliğinin devralana geçirilmesiyle yapılabilir. Borsaya kote edilmemiş bağlı nama yazılı pay senetleri bakımından ise ciro ile zilyetliğin devri işlemlerine ek olarak devir işleminin anonim ortaklık tarafından onaylanması gerekmektedir.

Asıl olan borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların serbestçe devredilebilmesidir. Ancak TTK'nun 492. maddesinin 1. fıkrasına göre, şirket esas sözleşmesinde hüküm varsa, bu durumda bu paylar ancak şirketin onayı dahilinde devredilebilir. Bu onay yönetim kurulu tarafından verilmektedir³³².

4.2.3.1.1.1. Önemli Sebepler

TTK 493. maddesinin 1. fıkrasına göre; şirket, esas sözleşmede öngörülmuş önemli bir sebebi ileri sürerek onay istemini reddedebilir.

Önemli sebep kavramı önceki düzenlemelerle karşılaştırıldığında yeni Kanunla birlikte getirilmiş bir ifade olup bunun yerine *haklı sebep* ibaresinin kullanılması gerektiğini ya da böyle bir ibarenin kanun metnine hiç alınmaması gerektiğini düşünen yazarlar da vardır³³³. Terminolojik olarak bakıldığı zaman dilin zenginliği açısından neredeyse eş anlamlara gelebilecek şekilde Kanun metninin kaleme alınması bize göre sadece tercih meselesinden ibarettir.

Bu düzenlemeye göre pay devrinin reddini teşkil eden sebep veya sebeplerin esas sözleşmede açıkça öngörülmesi gerektiğini söyleyebiliriz³³⁴.

Eski Kanundaki düzenlemenin aksine artık anonim şirketlerde pay sahipleri ve üçüncü kişiler payın devrine engel olan hükümleri önceden bilebilme imkanını haiz olacaklardır. Zira esas sözleşmede öngörülmesi durumunda şirketin sebep

³³² TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 21.

³³³ UZEL, Bağlam, s. 233-235; MOROĞLU, Erdoğan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016, s. 312 vd.

³³⁴ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 36-37.

göstermeksizin devre onay vermeyi reddetme hakkı ortadan kalkmış olup red sebebinin esas sözleşmede öngörülmesi gerekmektedir³³⁵.

Buna göre, yeni düzenlemeyle birlikte 6762 s. TTK'dan farklı olarak, esas sözleşmede basit bir hüküm öngörülerek sebep dahi gösterilmeksizin şirkete, pay defterine kayıttan kaçınma imkanı tanınmaksızın, borsaya kote edilip edilmemesine göre şirketin, sadece sınırlı bazı gerekçelerle devre onay vermekten kaçınması esası getirilmiştir³³⁶.

Bu maddenin 2. fıkrasına göre; pay sahipleri çevresinin bileşimine ilişkin esas sözleşme hükümleri, şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteriyorsa, önemli sebep oluşturur.

Buna göre; anonim şirket, şirket esas sözleşmesine her önemli veya haklı sebebi değil sadece TTK 493/2. maddesinde yer alan hususlara ilişkin önemli sebepleri koyabilecektir³³⁷.

Burada amaçlanan pay sahipleri çevresinin korunmasıdır. Bunu bozabilecek devirlere yönetim kurulu onay vermeyecektir. Bunun için bu bileşimin şirketin esas sözleşmesinden anlaşılabilmesi gerekmektedir³³⁸.

Her hakkın kullanılmasında olduğu gibi burada da şirketin menfaati ile payını devretmek isteyen pay sahibinin menfaati arasında korunması gereken bir denge söz konusu olup onayın reddinin ölçülü olması gerekmektedir³³⁹.

³³⁵ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 37.

³³⁶ KENDİGELEN, Türk Ticaret Kanunu, s. 398.

³³⁷ NARBAY, Pay, s. 222.

³³⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 153.

³³⁹ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 43.

Söz konusu anonim şirket peynir üreticisi, sigortacı, vs. olabilir. Bu husus şirket esas sözleşmesinde belirtilmelidir. Reddin haklı olabilmesi için; pay sahipleri çevresinin bileşiminin korunmasının, anonim şirketin işletme konusunun elde edilmesi veya ekonomik bağımsızlığı için gerekli olması gerekir³⁴⁰.

Belirtmelidir ki, esas sözleşmeye konulacak bağlam hükmünde, salt Kanundaki düzenlemeye atıf yapılmak suretiyle sınırlandırma getirmek mümkün olmayıp bunun için önemli sebebin şirket tarafından somutlaştırılması gerekmektedir³⁴¹.

Önemli sebeplere örnek olarak; anonim ortaklığa rakip olan birisinin sonradan ortak olarak o ortaklığa girememesi, sadece belli bir mesleğe, yöreye veya aileye mensup olan kişilerin ortak olabilmesi, pay sahiplerinin her ne kadar anonim ortaklığa ortak olabilseler de belli bir yüzdeyi aşan oranda paya sahip olamaması, yabancıların iştirakinin kanunlara uygun olarak sınırlandırılabilmesi, kontrol değişikliğini engelleme gibi durumları sayabiliriz³⁴².

Anonim şirkete bir onay başvurusu yapıldığı zaman, şirket esas sözleşmedeki red sebeplerini genişletecek bir yorum yapamayacağı gibi, bu sebeplere yenisini de ekleyemez³⁴³.

4.2.3.1.1.2. Şirketin Sahip Olduğu İmkanlar

Anonim şirket paylarının kanuni veya iradi devri sonrasında, kendisinden pay defterine kayıt talep edilen şirketin, olumlu bir cevap vermek istememesi durumunda devre konu edilen pay veya payları satın almak imkanı bulunmaktadır³⁴⁴.

³⁴⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 152.

³⁴¹ NARBAY, Pay, s. 223.

³⁴² TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 153-154; AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 66.

³⁴³ BOZKURT, s. 69.

³⁴⁴ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 124.

Söz konusu bu hak, TTK'nun 493. maddesinin 1 ve 4. fıkralarında ihdas edilmiş olup; 1. fıkrada iradi, 4. fıkrada ise kanuni devirlere ilişkin düzenleme getirilmiştir.

Bu hakkın anonim ortaklık tarafından kullanılabilmesi için, öncelikle nama yazılı pay ihraç edilmesi ve bu payların iradi devirle birlikte kanuni veya esas sözleşmesel bağlam hükümlerine konu edilmesi ya da payların kanuni devir yollarından herhangi birisiyle iktisap edilmesi gerekmektedir³⁴⁵.

Bu düzenleme ile anonim ortaklığın yönetim kurulu üyeleri ile pay sahipleri lehine kanuni bir *alım hakkı*³⁴⁶ tanınmış olup bu hakkın kullanılmasıyla birlikte başkaca bir neden gösterilmesine gerek kalmaksızın şirkete, devrin onaylanması talebini reddetme imkanı getirilmiştir³⁴⁷.

Anonim ortaklık tarafından payların satın alınmasına yönelik teklifin ilgili kişiye ulaşması devir sözleşmesi kurulmasına ilişkin icap niteliği taşımaktadır³⁴⁸.

Bu kapsamda, TTK 493/1. maddesine göre; şirket, paylarını, başvurma anındaki gerçek değeriyle, kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek, onay istemini reddedebilir düzenlemesine yer verilmiştir.

Buna göre; iradi devir hallerinde şirket, esas sözleşmede öngörülen önemli bir sebebi ileri sürebileceği gibi, payı devreden kişiye paylarını, gerçek değeriyle almayı önermek suretiyle de istemi reddedebilecektir.

Şirketin sahip olduğu bu hakka ilişkin Yargıtay;

³⁴⁵ YILDIZ, Şükrü / ÖZBAY, İbrahim, Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f. 4'de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Paysahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXII, 2006, s. 15.

³⁴⁶ Hakkın hukuki niteliğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: YILDIZ / ÖZBAY, s. 13.

³⁴⁷ NARBAY, Pay, s. 224; BAHTİYAR, Anasözleşme Hükümleri, s. 83-84.

³⁴⁸ UZEL, Bağlam, s. 322.

Dava, genel kurul kararının iptali istemine ilişkin olup, mahkemece, dava konusu genel kurul toplantısında ana sözleşmenin 8. maddesinin değiştirilerek, şirket hisse devrinin yapılmasının zorlaştırıldığı, hisse sahibinin hissesini serbestçe devredebilme olanağının kaldırıldığı, bu kararın 6102 sayılı TTK'nın 490. maddesine aykırı olduğu, aynı Yasa'nın 492. maddesinde nama yazılı payların ancak şirket onayı ile devredebileceğinin ana sözleşme ile kararlaştırılabileceğinin hüküm altına alındığı ancak dava konusu kararla anılan maddede belirtilen onaydan çok daha ileri bir sınırlama getirildiği gerekçesiyle yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmiştir.

Ancak 6102 sayılı TTK'nın "borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar" başlıklı 493/1. maddesinde şirketin, esas sözleşmede öngörülmüş önemli bir sebebi ileri sürerek veya devredene, paylarını, başvurma anındaki gerçek değeriyle, kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek, onay istemini reddedebileceği düzenlenmiştir. Bu maddeyle anonim şirkete, devre konu olan pay senetlerini gerçek değer üzerinden devralma önerisinde bulunabilme olanağı tanınması, şirkete haklı sebepler yanında sağlanmış, uygun görmediği devirlerden kurtulabilme olanağıdır. Bu suretle şirketin yabancılaşması veya niteliklerini kaybetmesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Şirketin bu olanağı kullanabilmesi için ana sözleşmede hüküm bulunmasına gerek yoktur.

Bu itibarla mahkemece, iptali istenen ve ana sözleşmeyi değiştiren genel kurul kararının 6102 sayılı TTK'nın 493. maddesi çerçevesinde değerlendirilerek oluşacak sonuç çerçevesinde bir karar vermek gerekirken anılan Yasa hükmü değerlendirilmeksizin yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

şeklinde hükmetmiştir³⁴⁹.

Nama yazılı payı devralan kişinin pay defterine kaydedilmesini talep etme dışında bir seçeneği bulunmamaktadır. Anonim ortaklık ise bu talebi, esas sözleşmede bağlam hükümlerinin öngörülmemiş olması ya da payı devralan kişiye öngörülen önemli sebebin ileri sürülememesi durumunda sadece payları gerçek değeri üzerinden almayı teklif ederek reddedebilir³⁵⁰.

³⁴⁹ Bkz: Yarg. 11. HD, T: 18.02.2015, E: 2014/17122, K: 2015/2152 (UYAP Bilgi Bankası).

³⁵⁰ UZEL, Nama Yazılı Paylar, s. 561.

TTK 493/4. maddesine göre ise; paylar; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse, şirketin, payları edinen kişiye, sadece paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre; kanuni devir hallerinde anonim ortaklık payı iktisap edinen kişiye karşı bağlam hükümlerini ileri süremeyecektir.

Kanundaki düzenlemeye baktığımız zaman iki ayrı fıkranın lafzında da *gerçek değer* kavramının kullanıldığı görülmekle beraber gerçek değer kavramı ile ne kastedildiği anlaşılammaktadır.

Gerçek değer, şirketin karlılığı ve öz değeri itibariyle anonim ortaklığın tüm değerini yansıtabacak nesnel ve esas bir değer olarak tanımlanabilir³⁵¹.

Payın gerçek değeri, taraflar arasındaki değerden veya borsadaki değerden bağımsız olup anonim ortaklığın niteliği dikkate alınmak suretiyle azınlık paylarının bütününe toplamı, şirketin gelecekteki görünümü, alım teklifinin tutarı göz önünde bulundurularak belirlenir³⁵².

Buna göre; payların gerçek değeri mahkeme kararı ile belirlenmeyecekse kayıt talebinin yapıldığı ana göre belirlenmesi gerektiği söylenebilir³⁵³.

Ortaklık tarafından onaylanmayan pay sahibi, senetlerinin kayıt talebi günündeki gerçek değerine karşılık gelen tam bir tazminata hak kazandığını iddia edebilir³⁵⁴.

³⁵¹ UZEL, Bağlam, s. 318.

³⁵² UZEL, Bağlam, s. 319.

³⁵³ UZEL, Necdet, Nama Yazılı Payların Satın Alma Teklifinde Bulunma Hakkına Konu Olması Halinde Gerçek Değer ve Faizin Tespiti İle Kar Payının Mahsup Edilmesine Dair İlkeler (Karar İnceleme), İÜHF Mecmuası, C. 71, S. 2, 2013, s. 559 (Kısaltma: UZEL, Nama Yazılı Paylar).

³⁵⁴ UZEL, Nama Yazılı Paylar, s. 560.

Yukarıda ifade edildiği gibi TTK 379 vd. maddelerindeki istisnalar dışında genel olarak anonim ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi mümkün değildir. Bununla birlikte TTK 493/1. maddesi gereği anonim ortaklığın payları, kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek, onay istemini reddetmesi halinde TTK 379 vd. maddelerinde düzenlenen kurallara tabi olup olmayacağı üzerinde durulmasında fayda vardır.

Anonim ortaklığın TTK 493/1. maddesi gereği payları kendi adına iktisap etmesi imkanı Kanun tarafından getirilmiş, yasal bir istisna olup bu durumda şirketin iktisabının TTK 379 vd. maddelerine tabi olacağını düşünmek mümkün değildir³⁵⁵.

TTK 493/5-6. maddesine göre; devralan, paylarının gerçek değerinin belirlenmesini, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir; bu halde mahkeme şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değerini esas alır. Devralan³⁵⁶, gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde bu fiyatı reddetmezse, şirketin devralma önerisini kabul etmiş sayılır. Buna göre; eğer yeni malik şirketin devralma önerisini kabul etmezse şirket nama yazılı payın devrini reddedebilir³⁵⁷.

Gerçek değer mahkeme tarafından belirlenmesi halinde, tayin edilecek uzman bilirkişiler marifetiyle, bilanço, kar-zarar hesapları, yıllık ticari raporlar, denetçi raporları, eşyaların sigorta değeri, vergi kayıtları, taşınmazların rayiç değerleri ve good will de dikkate alınarak gerçek değer tespiti yapılacaktır³⁵⁸.

³⁵⁵ Aynı görüş için bkz: NARBAY, Pay, s.226; TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 48.

³⁵⁶ Maddenin lafzında bu hak sadece devralana verilmiş olup alim hakkının devredene yöneltmesi halinde, devreden de kıyas yoluyla aynı hakkı haiz olacağına ilişkin bkz: NARBAY, Pay, s. 229.

³⁵⁷ KARAYALÇIN, Anonim Şirketler Hukuku, s. 18.

³⁵⁸ YILDIZ, Gerçek Değer, s. 525.

Bunun sebebi ise, gerçek değer kavramının içeriğinin belirlenmesinde ticaret hukuku dışında, iktisadi prensipler ve muhasebe ilkelerinin de öneminin bulunmasıdır³⁵⁹.

Kanun Koyucu her ne kadar gerçek değer kavramının tanımını yapmayarak bu olgunun doktrin ve içtihatlar yoluyla geliştirilmesine imkan sağlamış ise de değerleme tarihi bakımından mahkemenin vereceği karar tarihini esas almak suretiyle bir sınırlandırmaya gitmiştir.

Tarafların yargılama süresinin uzun sürecek olması nedeniyle hakem yoluna gitmeleri halinde gerçek değerin hangi tarihe göre belirleneceği sorunu ortaya çıkabilir. Bu durumda kıyas yoluyla hakem tarafından verilecek karar tarihine en yakın tarihteki değerin esas alınacağı söylenebilir.

TTK 493/5. maddesi son cümlesi gereği, değerleme giderlerini şirketin karşılayacağı düzenlemesine yer verilmiş olup bu durumda yapılacak tüm giderlerin anonim ortaklık tarafından karşılanması gerekmektedir.

Anonim ortaklığın elinde bulunan bir diğer imkan TTK'nun 493. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiş olup buna göre; devralan, payları kendi adına ve hesabına aldığını açıkça beyan etmezse şirket, devrin pay defterine kaydını reddedebilir.

Bu hükmün amacı, şirketin yabancılaşma ile karşı karşıya olup olmadığının anlaşılabilmesi ve duruma göre payın devrini reddetme ya da payı gerçek değeri ile satın alma hakkını kullanabilmesidir³⁶⁰.

Bu durumda pay defterine kaydedilmeyi talep eden kişi, esas sözleşmede öngörülen bağlama ilişkin koşul veya koşulları yerine getirmiş olsa bile gerçek pay sahibi olmaması durumunda bu talebi şirketçe reddedilecektir.

³⁵⁹ BOZKURT, s.175-176.

³⁶⁰ KARAYALÇIN, Anonim şirketler Hukuku, s. 17.

Bize göre şirketin bu imkanı kullanabilmesi için esas sözleşmede mutlaka TTK 493/1. maddesi uyarınca bağlama ilişkin bir düzenleme getirilmesine gerek yoktur. Zira maddenin gerekçesine baktığımız zaman *“Bu hüküm 492 nci maddenin ‘esas sözleşmeyle sınırlama’ yan başlığı altında yer almasına rağmen bütün bağlı nama yazılı paylara ve esas sözleşmede öngörülmemiş olsa bile uygulanır”* açıklamasına yer verilmiştir³⁶¹.

Kanunda yazmasa da burada Tekinalp, bu beyanın yazılı olması gerektiğini savunmaktadır³⁶². Her ne kadar maddeleri ağırlaştırıcı şekilde yorumlamakta genel olarak fayda görmesek de burada Kanun metninde *açıkça* şeklinde vurgu yapıldığı için bu beyanın yazılı olarak yapılması gerektiğinde biz de fayda görüyoruz.

TTK’nun 493/son maddesine göre, esas sözleşme devredilebilirlik şartlarını ağırlaştıramaz düzenlemesi yapılmakla kapalı tip anonim ortaklıklarda, nama yazılı pay senetlerinin devrinin onaylanmama ve pay defterine kayıt isteminin reddedilme sebeplerinin belli bir standarda bağlanması ve sınırlı sayı ilkesi çerçevesinde yorumlanması amaçlanmıştır³⁶³.

4.2.3.1.1.3. Kanuni Devir Halleri

TTK’nun 493. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenen kanuni devir halleri; miras ve mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yoluyla iktisap halleridir.

³⁶¹ *“Nama yazılı pay senetleri serbestçe devredilebilir ve anonim ortaklık yapılan devre “keyfi” olarak onay vermekten kaçınamaz’* genel kuralı gerekçesiyle aksi görüş için bkz: NARBAY, Pay, s. 225-226.

³⁶² TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 152.

³⁶³ NARBAY, Pay, s. 229.

Bu özel kanuni geçiş hallerinde, anonim şirketin, payların kendi ad ve hesabına alındığına ilişkin beyanda bulunulmasını talep etmesi de mümkün olmayıp³⁶⁴ bu haller aşağıda ayrı başlıklar altında incelenecektir.

4.2.3.1.1.3.1. Miras ve Mirasın Paylaşımı

Miras bırakan pay sahibi ile kanuni veya iradi mirasçıları arasındaki hisse geçişi, miras hukukundaki *külli halefiyet* ilkesinin bir sonucu olarak başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden gerçekleşmektedir³⁶⁵.

Bununla birlikte, mirasçının, kendisine pay sahibi tarafından miras kaldığını anonim şirkete yapmış olduğu başvuruda ispatlaması gerekmektedir³⁶⁶.

4.2.3.1.1.3.2. Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri

Pay sahibi olan eş ile evliliği; ölüm, butlan veya boşanma sonucu sona eren ya da evliliği devam etmekle birlikte evliliğin devamı sırasında gerçekleşen mal rejimi değişiklikleri sonucunda payı, mal rejimi hükümleri doğrultusunda iktisap edecek olan kişi arasındaki sıkı ilişkinin bir sonucu olarak hisselerin el değiştirilmesi de bir kanuni devir hali olarak öngörülmüştür.

4.2.3.1.1.3.3. Cebri İcra Yoluyla İktisap

Anonim şirketin paylarının, cebri icra yoluyla iktisap edilmesi de bir kanuni devir halidir. Cebri icra yoluyla iktisabın kapsamına; rehnin paraya çevrilmesi, haciz yoluyla iktisap, iflas yoluyla iktisap ve adi konkordato çerçevesinde malvarlığının kısmi tasfiyesi halindeki iktisaplar da dahildir³⁶⁷.

³⁶⁴ UZEL, Bağlam, s. 154.

³⁶⁵ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 117-118.

³⁶⁶ Yargıtay'ın ispatın miras taksim sözleşmesi veya TMK'nun 2. maddesi ile bağdaşır şekilde, yazılı taksim sözleşmesine eşdeğer bir belge ile yapılması gerektiğine ilişkin kararı için bkz: 11. HD, T: 20.12.2011, E: 2010/5905, K: 2011/17291 (UYAP Bilgi Bankası).

³⁶⁷ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 119.

Cebri icra yoluyla iktisapta bağlam hükümlerinin uygulanmamasının sebebi, pay sahiplerinden alacaklı olan kişilerin menfaatini koruma saikidir³⁶⁸.

4.2.3.1.2. Borsaya Kote Edilmiş Bağlı Nama Yazılı Senetler

SerPK'nun 68. maddesinin 1. fıkrasına göre, gerekli olan şartları sağlaması durumunda borsa kotuna alınan paylar, borsaya kote edilmiş nama yazılı paylardır.

Kanun Koyucu yeni TTK'da '*borsaya kote edilmiş*' terimini kullanmış olup 6362 s. SerPK'nun 137/3. maddesinde ise '*borsada işlem görme*' kavramının tercih edildiği görülmekle bu ifadelerin bir karışıklığa yol açtığı söylenebilir.

Doktrinde payın borsaya kote edilmesinin, bazı durumlarda borsada işlem görmesinden daha geniş anlamları kapsayabildiği savunulabilmektedir.

Zira borsaya kote edilen payların tamamı borsada işlem görmeyebilir. Bu sebeple, '*işlem gören*' terimi, payın fiili durumunu yansıtır olup bununla borsada fiilen tasarrufa konu olan payların kastedildiği ifade edilebilir³⁶⁹.

4.2.3.1.2.1. Yüzdesel Sınırlama

TTK'nun 495. maddesinin 1. fıkrasına göre; şirket, borsada kote edilmiş nama yazılı payları iktisap eden bir kimseyi, pay sahibi olarak tanımayı, ancak esas sözleşme, iktisap edilebilecek nama yazılı paylar ile ilgili olarak iktisap edenin pay sahibi olarak tanınacağı, sermayeyi esas alan ve yüzde ile ifade edilen bir iktisap üst sınırı öngörmüş ve bu üst sınır aşılmışsa reddedebilir.

Bu düzenleme ile anonim ortaklığın hakimiyetinin borsada ele geçirilmemesi için payın iktisabına yüzdesel sınır getirilmiştir³⁷⁰.

³⁶⁸ TAŞDELEN, s. 295.

³⁶⁹ BOZKURT, s. 65.

³⁷⁰ TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 17.

Esas sözleşmelerde; gerçek ve tüzel kişiler için birbirinden farklı yüzdeler kullanılabilir, ortaklıklar topluluğuna dahil gerçek ve tüzel kişilerin iktisapları tek iktisap olarak kabul edilebilir, yabancıların iştirakini kanunlara uygun olarak sınırlamak için nama yazılı payların iktisabını sınırlayan hükümler düzenlenebilir³⁷¹.

Ayrıca 2. fıkraya göre ise; şirket istemde bulunmasına rağmen, devralan, payları kendi ad ve hesabına aldığını açıkça beyan etmezse, şirket, payların pay defterine kaydını reddedebilir. Bu husus yukarıda değinildiği gibi borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylar için de düzenlenmiştir.

Bunun ileri sürülebilmesi için esas sözleşmede düzenlenmiş olmasına gerek yoktur zira bu sebep Kanundan doğmakta ve emredici nitelik taşımaktadır³⁷². Burada da amaç yabancılaşmayı önlemek ve anonim şirkette istikrarı sağlamaktır.

SerPK 137/3. maddesine göre; halka açık ortaklıkların borsada gerçekleştirilen işlemler neticesinde satın alınan paylarının pay defterine kaydedilmesinden imtina edilemez düzenlemesi getirilmiş olup bu hüküm neticesinde borsada yapılan devir işlemi sonrası devralınan payların pay defterine kaydından kaçınılması mümkün olmayacaktır.

SerPK'na getirilen bu düzenleme ile TTK 495/1. maddesinde öngörülen yüzdesel sınır uygulanamaz hale getirilmiştir³⁷³. Bir başka deyişle, SerPK'ndaki hüküm ile borsaya kote edilmiş paylarda, yüzdesel sınır nedeniyle ortaklığın pay defterine kayıttan kaçınma imkanı bertaraf edilmiştir.

³⁷¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 158.

³⁷² TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 157.

³⁷³ MEMİŞ / TURAN, s. 139.

Bununla birlikte aşağıda hakların geçişi başlığı altında ayrıntılı olarak değinileceği gibi TTK 497/2 maddesi gereği, devralanın, şirket tarafından tanınincaya kadar genel kurula katılma, oy hakkı ve buna bağlı hakları kullanması mümkün olmayacaktır.

TTK'nun 497/1/son cümlesine göre; borsaya kote nama yazılı payların borsa dışında iktisap edilmeleri halinde, söz konusu haklar, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için, devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla devralana geçer.

Buna göre; borsaya kote edilmiş olan bir payın borsa dışında devredilmesi borsada yapılan devrin sonuçlarını doğurmayacaktır ve bu paylarda *iktisap st sınırı bağlamı*³⁷⁴ uygulanmayacaktır. Zira burada payın devredilmesi alacağın temliki hükümlerine göre yazılı bir devir beyanı sonucu salt anonim ortaklığın devre onay vermesi sonucu mümkün olacaktır.

Payın borsaya kote edilmiş olması nedeniyle ortada kıymetli evrak niteliğinde bir belge mevcut olmayacağı için ciro işleminin yapılması da dřnlemez³⁷⁵.

4.2.3.1.2.2. Merkezi Kayıt Kuruluğu'nun Rolü

İlk defa 4487 s. Kanunla, 2499 s. SerPK'na eklenen 10/A maddesi ile Merkezi Kayıt Kuruluğu hayata geçirilmiş olup buna göre bu Kurul, sermaye piyasası araçlarını ve bunlara ilişkin hakları kayden izlemekte olup elektronik ortamda ihralar, aracı kuruluşlar ve hak sahiplerine ilişkin bilgileri kayıt altına almaktadır³⁷⁶.

6362 s. SerPK'nun 13/3. maddesine göre; kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin haklar, MKK tarafından izlenir ve kayıtlar, MKK tarafından oluşturulan elektronik ortamda, bu kuruluşun üyelerince tutulur.

³⁷⁴ NARBAY, Pay, s. 233.

³⁷⁵ UZEL, Bağlam, s. 46.

³⁷⁶ TEKİNALP, nal, Nama Yazılı Kaydi Payların Devrinde Merkezi Kayıt Kuruluğu'nun Kayıtlarının Etkisi ve Niteliği, Prof. Dr. Tahir ağa'nın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 538; ATALAY / OKUTAN NILSSON, s. 420.

Eğer borsaya kote edilmiş paylar borsada devredilmişse, TTK'nun 496. maddesine göre; Merkezi Kayıt Kuruluşu, SerPK'nun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirir³⁷⁷ veya şirketin bu bilgilere teknik erişimini sağlar.

Kanuni düzenleme doğrultusunda borsaya kote edilmiş tüm payların devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından anonim ortaklığa bildirilmesi gerekmektedir.

Bu hükmün öngörülme amacı, pay defterinin mevcut durumu yansıtmasını sağlamaktır³⁷⁸.

Söz konusu bu bildirim yükümlülüğü sadece borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsa içinde devredilmesi halinde mevcuttur³⁷⁹.

MKK'da kayıt yapılırken, devrin usulüne uygun yapıldığını gösteren tüm belgeler istenilir ve gerekli kontroller yapılır. Borsa işlemleri, emirlerin alınması, borsaya intikali ve takas kuralları çerçevesinde izlenerek, kayıt gerçekleştirilecektir. Kaydileştirilmiş araçlarda senet söz konusu olmayacağı için, devirlerin temliknameye dayanması ve Takasbank'ın takas aşamasında satıcı aracı kuruluştan temlikname alması gerekecektir. Borsa ve MKK dışında genel hükümlere göre gerçekleştirilen devirler MKK'ya bildirildiğinde, MKK'nın devrin usulüne uygun olarak yapıldığını gösteren belgeleri talep etmesi ve olumlu sonuca ulaştığı takdirde kaydı gerçekleştirmesi gerekir. Aksi halde MKK yetkilileri, sorumlu olacaktır. Ortaklığın, kaydi payların devirlerini pay defterine işlerken, MKK kayıtlarının yanı sıra ayrıca temlikname istemesine ve incelemesine gerek yoktur³⁸⁰.

³⁷⁷ Bu bildirim 'derhal' yapılması gerektiği yönündeki görüş için bkz: NARBAY, Pay, s. 250.

³⁷⁸ NARBAY, Pay, s. 235.

³⁷⁹ UZEL, Bağlam, s. 41.

³⁸⁰ MANAVGAT, s. 186.

Anonim ortaklık, şüphe halinde, devre esas belgelerin ibrazını da isteyebilir. Bu yetki, MKK kayıtlarının açıklayıcı nitelikte olması ve aksinin her zaman ispatlanabilmesi olgusuyla paraleldir³⁸¹.

2499 s. SerPK'daki paralel düzenlemesi Geçici 6. madde olan 6362 s. SerPK'nun 13/4. maddesine göre, kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde teslimi zorunludur. Teslim edilen sermaye piyasası araçları kendiliğinden hükümsüz hale gelir. Teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları ise kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremez ve aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemez.

Söz konusu bu fıkranın son cümlesine göre '*ve katılma belgelerinin geri alımı yapılamaz*' ibaresi mülkiyet hakkının özüne dokunduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından kaldırılmıştır³⁸².

Yargıtay buna ilişkin vermiş olduğu bir kararında;

Dava, davacının murisine ait hisse senedinin bugünkü değerinin ve geçmişe dönük kâr paylarının tespiti ile senet değerinin tahsili istemine ilişkindir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13/4 maddesinde "Kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının Kurulca belirlenen esaslar çerçevesinde teslimi zorunludur. Teslim edilen sermaye piyasası araçları kendiliğinden hükümsüz hâle gelir. Teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları ise kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremez, aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemez ve katılma belgelerinin geri alımı yapılamaz. Kayden izlenmeye başladığı tarihi izleyen yedinci yılın sonuna kadar teslim edilmeyen sermaye piyasası araçları YTM'ye intikal eder. Bunların üzerindeki sınırlı aynı haklar kendiliğinden sona ermiş sayılır. Bunlar YTM'nin hesabına geçmesinden itibaren üç ay içinde satılır." hükmü getirilmiştir. Yerel mahkemece, açıklanan yasa hükmüne göre davanın reddine karar verilmişse de, karar tarihinden sonra 12.11.2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 22.10.2015 gün ve 2015/29-95 sayılı kararı ile

³⁸¹ MANAVGAT, s.186.

³⁸² Bkz: AYM'nin 22/10/2015 T, 2015/29 E, 2015/95 K sayılı kararı.

hükme dayanak alınan 6362 sayılı SPK 13/4 maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı cümleleri iptal edilmiş olup, iptal kararı müktesep hakları ihlal etmemek kaydıyla derdest davalara da uygulanacağından kararın davacı lehine bozulması gerekmiştir.

şeklinde hüküm kurmuştur³⁸³.

Pay sahibinin hak kaybına uğramasına ilişkin bu düzenleme; ortaklık hakları pay senetlerine bağlanmamış ortaklar ile pay senedine bağlanmış ortaklar arasında, ortaklık hakları pay senetleriyle temsil edilenler aleyhine dengenin bozulmasına yol açabilecek bir düzenleme olup iptal edilmesi eşitlik ilkesi bakımından da isabetli bir karar olmuştur³⁸⁴.

Kaydi bir payın MKK dışında birden fazla devri yapılmış ve her bir devir MKK'ya bildirimde bulunmaksızın ortaklık pay defterine işlenmişse, ortaklık pay defterindeki kayıtlar, kaydı talep edilen devir işlemiyle silsile olarak uyumluysa, MKK'da bir kayıt tesis edilinceye kadar bu gibi devirler, ortaklık pay defterindeki bilgilere dayanılarak TTK 417/2 maddesi çerçevesinde incelenecek ve sonuçlandırılacaktır. Buna karşılık birden fazla temlik yapılmış ve aradaki devirler ortaklığa bildirilmemişse, doğrudan ortalığa yapılan son başvuruda, ortaklığın MKK kayıtlarına başvurması zorunluluk halini alacaktır. Fiziki senet çıkarılmadığı için ciro silsilesini izleme olanağı bulunmadığından, birden fazla temliğin var olup olmadığı da MKK kayıtlarına başvurularak tespit edilebilecektir³⁸⁵.

Kanunun 13/5. maddesinde; kayden izlenen sermaye piyasası araçları üzerindeki hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde, MKK'ya yapılan bildirim tarihinin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

³⁸³ Bkz: 11. HD, T: 05.10.2017, E: 2016/2381, K: 2017/5106 (UYAP Bilgi Bankası).

³⁸⁴ KUBİLAY, s. 824.

³⁸⁵ MANAVGAT, s. 187.

SerPK'nun 13/6. maddesine göre; payların devrinin, 6102 s. Kanunun ilgili hükümleri çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın MKK nezdinde izlenen kayıtların esas alınacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu düzenleme doğrultusunda anonim ortaklık söz konusu bu kayıtlardan yola çıkarak pay sahipliği yapısı hakkında bilgi sahibi olabilecektir³⁸⁶.

Bildirim yükümlülüğünün ihlali halinde Kanunda herhangi bir yaptırım öngörülmemiş olup tüm sorumlu kişilere bu kapsamda Merkezi Kayıt Kuruluşu'na başvurabilmek mümkündür.

4.2.3.1.2.3. Kanuni Devir Halleri

TTK 495/3. maddesi gereği, bu payların miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla iktisap edilmeleri hallerinde, devralanın pay sahibi sıfatını alması şirket tarafından reddedilemez. Burada borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylarda olduğu gibi anonim şirkete payları gerçek değeriyle almayı önererek pay defterine kaydı reddetme yetkisi verilmemiştir. Bunun sebebi ise, halka açık anonim ortaklıklarda korunması gerekli bir pay sahipleri çevresinin bulunmamasıdır³⁸⁷.

Buna göre, borsaya kote hisseler bakımından, kanuni devir hallerinde bağlam hükümleri etkisiz kalmaktadır³⁸⁸.

³⁸⁶ UZEL, Bağlam, s. 73-74.

³⁸⁷ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 157; NARBAY, Pay, s. 235.

³⁸⁸ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 165.

4.2.3.2. Bağlı Nama Yazılı Payların Devrinde Pay Sahipliğinden Doğan Hakların Geçişi

4.2.3.2.1. Kanuni Dzenlemenin Devir Sözleşmesine Etkisi

TTK'nun 494. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, devir için gerekli onay verilmediği sürece, payların mülkiyeti ve paylara bağlı tüm haklar devredende kalır hükmü ile borsaya kote olmayan anonim ortaklıklarda, ortaklığın devre onay vermemesinin sonuçları düzenlenmiştir.

Bu düzenlemede ifade edilmek istenen payı devralan kişinin pay defterine kaydedilmeyi anonim şirketten talep etmesine rağmen şirket yönetim kurulunun bu talebi reddetmek suretiyle yerine getirmemesidir.

6762 s. Kanun döneminde, kanun metninde böyle bir düzenlemeye yer verilmediği için, anonim şirket nama yazılı hisse senetlerinin devrine muvafakat vermeyi reddederse, ortaklık hakları devredende kaldığı halde, malvarlığına bağlı hakların ise devralana geçeceği kabul edilmektedir³⁸⁹.

Buna göre, anonim şirketin devralanın pay defterine tescilini reddetmesi halinde ortaklık hakları devredilmiş sayılmamaktadır³⁹⁰.

Bu doğrultuda daha önce de ifade edildiği gibi doktrinde birlik teorisi ve bölünme teorisi olarak iki farklı görüş ortaya atılmıştır. Türk hukukunda etkili olan bölünme teorisi, yukarıda da ifade edildiği gibi; paya bağlı malvarlıksal hakların devralana geçmesine rağmen, yönetimle ilgili hakların devredende kalmaya devam etmesidir.

Bu görüş doğrultusunda, anonim ortaklıkta ortak olarak kalması istenilen payı devreden kişi, yönetimle ilgili hakları kullanmaya devam etmekte olup salt ekonomik haklar payı devralan kişiye geçmektedir³⁹¹.

³⁸⁹ ÖÇAL, Akar, Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Karar Özetleri (1956-1959), BATİDER, C.7, s.138 (Kısaltma: ÖÇAL, 1956-1959).

³⁹⁰ ÖÇAL, 1956-1959, s. 138.

³⁹¹ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 15.

Yeni Kanunumuzla birlikte ise birlik teorisi kabul edilmiş olup buna göre; ortaklığın devralanı pay defterine kayıttan kaçınması halinde devir işlemi taraflar arasında dahi hüküm ifade etmeyecek ve senedin mülkiyeti devralana geçmeyecektir.

Zira bu teori payın bölünemeyeceğinden hareket etmektedir. Bu teori doğrultusunda yönetsel ve mali haklar şeklinde bir ayrıma gidilmesine de gerek kalmamaktadır, ayrıca paya bağlı haklar üzerinde bir bölünme de engellenmiş olmaktadır³⁹².

Bu nedenle yönetim kurulu tarafından bağlı nama yazılı payların devrine izin verilmediği sürece hem mülkiyet hem de paya bağlı haklar devredende kalacağı için kural olarak onay verilmesi şarttır.

Bunun istisnasını TTK'nun 493. maddesinin 4. fıkrası oluşturmaktadır. Buna göre, paylar, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra gereği iktisap edilmişlerse hem payların mülkiyeti hem de malvarlığına ilişkin haklar derhal; genel kurula katılma haklarıyla oy hakları ise ancak şirketin onayı ile birlikte devralana geçer.

Ancak bu durumda bile yönetim kurulu payları gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddetme hakkını haizdir.

Kanun Koyucu yukarıda ifade edildiği gibi kural olarak bağlı nama yazılı payların devrinde birlik teorisini kabul etmiştir. Ancak 494. maddenin 2. fıkrasındaki durumda (hukuki işlem dışı iktisaplarda) mülkiyet ile malvarlığı haklarıyla genel kurula katılma haklarıyla oy hakları arasında fark yaratılarak birlik teorisinden sapma yoluna gidilmiştir³⁹³.

³⁹² GÖKSOY, s. 156; AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 14; NARBAY, Pay, s. 230.

³⁹³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 155.

Kanun Koyucu nama yazılı payların devrinde birlik teorisini kabul etmesine rağmen, kanuni devir halinde, gerçek manada bir devredenin bulunmaması ve devir işleminin eski haline döndürülemez olması nedenleriyle mülkiyet haklarının derhal geçmesine imkan tanımıştır³⁹⁴.

TTK 494/3. maddesine göre, şirket, onaylamaya ilişkin istemi, aldığı tarihten itibaren en geç üç ay içinde reddetmemişse veya ret haksızsa, onay verilmiş sayılır hükmüne yer verilmiştir.

Tanınma isteminin anonim ortaklığa yöneltilmesi sonrasında ortaklığın tanınma istemini değerlendirmesi için Kanunda tanzim edilen süre işlemeye başlar³⁹⁵.

Kanun Koyucu tarafından ihdas edilen bu madde ile anonim ortaklığın, nama yazılı pay senetlerini iktisap eden kişinin, pay defterine kayıt istemini sürüncemede bırakmasının önüne geçilmekte ve beklenilecek süre, “somut bir ölçü”ye bağlanmaktadır³⁹⁶.

Buna göre, 3 aylık süre sonunda, istem hakkında bir karar verilmemesi halinde, talepte bulunan kişinin ortaklık tarafından pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir.

Borsaya kote olan nama yazılı paylara ilişkin ise, anonim şirkete kayıt için talepte bulunulup da yönetim kurulunun bu talebi değerlendirmeye aldığı ve henüz iradesini devralana yönelmediği dönemde payların hukuki durumu TTK'nun *Hakların geçişi* başlıklı 497. maddesinde düzenlenmiştir.

³⁹⁴ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 123.

³⁹⁵ UZEL, Bağlam, s. 75.

³⁹⁶ NARBAY, Pay, s. 231.

TTK'nun 497. maddesinin 1. fıkrasına göre; borsaya kote nama yazılı paylar, borsada iktisap edilirse, paylardan kaynaklanan haklar, payların devri ile birlikte devralana geçer.

Bu payların borsa dışı iktisap edilmeleri ise yine aynı maddede düzenlenmiştir. Buna göre; devralanın şirkete başvurmasıyla beraber haklar devralana geçer. Devralan tarafından şirkete bildirim yapılmadığı sürece mülkiyet geçişi olmayacaktır³⁹⁷.

Bir başka deyişle borsaya kote edilmiş payların borsa dışında devredilmelerinde TTK'nun 497. maddesinin 1. fıkrasına göre; pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için devralanın şirkete başvuruda bulunması gerekir. Eğer yönetim kurulu tarafından bağlam hükümlerine aykırılık görülmezse devre onay verilir ve devralan pay defterine kaydedilir.

Her iki iktisap hali için de hakların geçişine ilişkin aynı maddenin 2. fıkrasında; şirket tarafından devir işlemi tanınincaya kadar, devralanın paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamayacağı, tüm diğer pay sahipliği hakları ve özellikle rüçhan hakkının kullanılmasında ise herhangi bir sınırlamaya tabi olmadığı düzenlenmiştir.

Buna göre devralan, şirket tarafından tanınincaya kadar, paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamaz. Maddede zikredilen oy hakkına bağlı haklar; genel kurulda öneride bulunma, genel kurulda kullanılabilir azlık hakları ve iptal davası açmaktır³⁹⁸.

Bunun dışındaki pay sahipliği haklarını, özellikle de rüçhan hakkını kullanırken ise devralan herhangi bir sınırlamaya tabi değildir. Buna göre, oy hakkı ile oy hakkına bağlı diğer haklar dışında kalan hakların, malvarlığı hakları olduğu söylenebilir.

³⁹⁷ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 158.

³⁹⁸ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 158-159.

Bu doğrultuda borsaya kote edilmiş paylar ister borsada isterse borsa dışında iktisap edilmiş olsun, Kanun Koyucunun bu hakların geçişinde bölünme teorisini kabul ettiği görülmektedir.

Maddenin 3. fıkrasına göre; henüz şirket tarafından tanınmamış devralanlar, hakların geçmesinden sonra, oy hakkından yoksun pay sahibi olarak pay defterine yazılır. Bu pay sahipleri oy ve oya bağlı haklarını kullanamazlar. Bu paylar, genel kurulda temsil edilemez. Buna göre, genel kurulun toplantı nisabı belirlenirken söz konusu paylar yokmuş gibi kabul edilir, hesaba katılmaz. Bu nedenle istem sahibi kişinin henüz tam bir pay sahibi olduğu söylenemez³⁹⁹.

TTK 498. maddesine göre; şirket, devralanın, pay sahibi olarak tanınması istemini, istemi aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde reddetmezse, devralan pay sahibi olarak tanınmış sayılır.

TTK'nun 498. maddesindeki düzenleme doğrultusunda kendisine talep ulaşan anonim şirketin, istemi reddetmek için 20 günlük süresi olup şirket, devralanın, pay sahibi olarak tanınması istemini, istemi aldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde reddetmezse, devralan pay sahibi olarak tanınmış sayılacaktır. Buna göre, aksi ispat edilemez ve telafi edilemez bir varsayım oluşacaktır⁴⁰⁰.

Buna göre; tanınma isteminin ortaklığa ulaşması sonrası yani Kanunda öngörülen 20 günlük sürenin işlemeye başlaması ile birlikte, payı devralan istem sahibi kişinin oy hakkından yoksun pay sahibi sıfatıyla pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir⁴⁰¹.

Borsaya kote olmayan şirketlerde anonim ortaklığın sahip olduğu beyanda bulunma süresi 3 ay olmasına rağmen, borsaya kote olan şirketlerde bu sürenin 20 gün olarak öngörülmüş olmasının bu tip şirketlerde payların borsada işlem görerek çok daha

³⁹⁹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 159; UZEL, Bağlam, s. 75.

⁴⁰⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 159.

⁴⁰¹ UZEL, Bağlam, s. 75.

geniş bir kitleye hitap etmesi gerekçesiyle araştırma ve değerlendirme için getirilen süreyi kısa tutma amacı taşıdığını söylemek mümkündür.

Her iki durumda da ispat açısından ortaklığa yapılacak başvurunun yazılı olarak yapılmasında fayda vardır.

4.2.3.2.2. Mahkeme Kararı ile Devir

Anonim ortaklık tarafından devre onay verilmemesi halinde devralan kişinin TTK'nun 497. maddesinin 4. fıkrasına göre iptal davası açma hakkı vardır.

Bu davanın konusu reddin iptali ve devralanın pay defterine kayıdır⁴⁰². Bu davanın davacısı devralan, davalısı ise anonim şirkettir⁴⁰³.

Söz konusu maddeye göre, red hukuka aykırı ise şirket, mahkeme kararının kesinleşme tarihinden itibaren, oy hakkını ve buna bağlı hakları tanır⁴⁰⁴.

Anonim ortaklığın tazminat ödememesi kendisine herhangi bir kusur yükletilemeyeceğini ispat etmesine bağlıdır. Aksi durumda şirket, devralanın uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür⁴⁰⁵.

Söz konusu bu düzenleme Kanun'un sistematigi göz önünde bulundurulduğunda borsaya kote edilmiş nama yazılı paylara ilişkin ihdas edilmiş olup kıyas yoluyla

⁴⁰² Devralan kişinin aynı zamanda TTK 391. vd. maddeleri gereğince yönetim kurulu kararının batıl olduğunun tespitini dava yoluyla talep etme hakkı mevcut olup iki dava türünden istediğini kullanabilecektir.

⁴⁰³ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 159.

⁴⁰⁴ "Devrin onayı" ve "pay defterine kayıt davası"nın mahkeme tarafından uygun bulunduğu ve karar kesinleştiği takdirde, kararın hukuki etkisinin, ortaklığa onay için başvuru yapıldığı ana kadar geriye gitmesi ve devralan kişinin bu andan itibaren ortaklık karşısında pay sahibi olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bkz: NARBAY, Pay, s. 231 ve 240.

⁴⁰⁵ Anonim şirketin kusursuzluğunu ispat etmesi, ispat yükümlülüğünün yer değiştirmesi anlamına gelmektedir.

borsaya kote edilmemiş paylar için de uygulanabileceği doktrinde kabul edilmektedir⁴⁰⁶.

4.2.3.3. Bağlamın Etkisini Kaybetmesi

Kanunda öngörülen hallerde bağlam etkisini yitirmektedir. Bu hallerde bağlam hükümlerinin varlığına rağmen anonim ortaklık, yeni maliki kural olarak, pay defterine yazmaktan kaçınamaz zira bu durumda artık payı devralan kişiye bağlam hükümleri ileri sürülememektedir⁴⁰⁷. Bununla birlikte esas sözleşme değişikliği ile de bağlam hükümlerinin kaldırılması mümkündür.

4.2.3.3.1. Esas Sözleşme Değişikliği ile Bağlam Hükümlerinin Kaldırılması

Anonim şirketlerde, toplantı ve karar nisap sayılarının sağlanması durumunda, bağlam için esas sözleşmede öngörülen hükümlerin kaldırılması veya kapsamının daraltılması gündeme gelebilir.

Ortaklığın genel yapısının değişmesi, hakimiyetin el değiştirmesi, iç ve dış yabancılaşma kaygılarının son bulması gibi nedenlerle mevcut bağlam hükümlerinin etkisizleştirilmesi her zaman mümkündür. Bağlam hükümlerinin kaldırılması, bütün pay sahiplerinin menfaatine olduğu için Kanun Koyucu bu hususta özel bir yeter sayı aramamıştır⁴⁰⁸.

TTK'nun 421/1. maddesi gereği, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile bağlam hükümlerinin kaldırılması mümkün olacaktır.

⁴⁰⁶ NARBAY, Pay, s. 231.

⁴⁰⁷ POROY / TEKİNALP / ÇAMOĞLU, s. 598.

⁴⁰⁸ UZEL, Bağlam, s. 123.

4.2.3.3.2. Şirketin Konusunun Değiştirilmesi

TTK'nun 421/6. maddesine göre; işletme konusunun tamamen değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın TTSG'nde yayımlanmasından itibaren 6 ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı olmadan, serbestçe paylarını devredebilecektir.

Buna göre Kanun Koyucu tarafından şirketin konusunun ön plana çıkarıldığı ve bu düzenleme ile işletme konusunun değiştirilmesi halinde nama yazılı pay sahibinden artık şirkette kalmaya devam etmesinin beklenemeyeceği anlayışıyla, Kanunda öngörülen süre içerisinde pay sahibine payını serbestçe devredebilme imkanının getirildiği görülmektedir⁴⁰⁹.

4.2.3.3.3. İmtiyazlı Pay İhdası

TTK'nun 421/6. maddesine göre; imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın TTSG'nde yayımlanmasından itibaren 6 ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı olmadan, serbestçe paylarını devredebilecektir.

Buna göre, bu kararlara olumsuz oy vermiş bulunan nama yazılı pay senedi sahipleri altı ay boyunca bu paylarını serbestçe devredebileceklerdir.

4.2.3.3.4. Şirketin Tasfiyesi

TTK'nun 492/3. maddesine göre; şirket tasfiyeye girmişse devredilebilirliğe ilişkin sınırlamaların düşeceği düzenlemesine yer verilmiştir.

Daha önce de ifade edildiği gibi, anonim ortaklık tüzel kişiliğe sahip bir sermaye ortaklığı olup Kanunda yer alan sebeplerin varlığı halinde⁴¹⁰, bu tüzel kişiliğin varlığı son bulur⁴¹¹.

⁴⁰⁹ AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 246.

⁴¹⁰ 6102 s. TTK, m. 529 vd.

⁴¹¹ ŞENER, s. 628.

Buna göre, anonim ortaklığın tasfiye haline girmesi durumunda, payını devretmek isteyen pay sahibi, bağlama ilişkin sınırlandırmalara tabi olmaksızın payını devredebilecektir.

Bu durum fıkranın gerekçesinde *“Tasfiyeye giren bir şirkette, şirket yönünden bağlam konulmasını, yani serbestçe devir ilkesinin sınırlandırılmasını haklı gösteren sebepler ortadan kalkacağı için hüküm öngörülmüştür”* şeklinde belirtilmiştir.

Bu düzenlemenin ilk amacı, tasfiye haline giren bir şirkette bağlama ilişkin hükümlerin konusuz kalacak olması iken, ikinci sebep de pay devirlerinin önündeki engel kaldırılarak şirketin tasfiye durumundan çıkmasının amaçlanmasıdır⁴¹².

4.2.3.3.5. Rüçhan Hakkının Kullanılması

TTK'nun 461/5. maddesine göre, şirket, rüçhan hakkı tanıdığı pay sahiplerinin, bu haklarını kullanmalarını, nama yazılı payların devredilmelerinin esas sözleşmeyle sınırlandırılmış olduğunu ileri sürerek engelleyemez düzenlemesine yer verilmiştir.

Burada rüçhan hakkını kullanan kişinin, payı aslen mi yoksa devren mi iktisap ettiği hususu üzerinde durulması gerekmektedir.

Zira borsaya kote edilmemiş nama yazılı payı aslen iktisap eden rüçhan hakkı sahibi kişi, esas sözleşmede bağlama ilişkin öngörülen özellikleri zaten haiz olup sadece zaman içerisinde bu özellikleri kaybetmesi nedeniyle TTK 461/5. maddesinin uygulanması düşünülebilir. Bu bağlamda örnek olarak; sadece mobilya üreticilerinden oluşan bir şirkette, pay sahibinin bu mesleki şartını rüçhan hakkının kullanılacağı dönemde taşımaması durumunda kendisine karşı bağlam hükümlerinin uygulanamaması verilebilir⁴¹³.

⁴¹² TEKİNALP, Yeni Bağlam Sistemi, s. 24.

⁴¹³ UZEL, Bağlam, s. 149.

Borsaya kote edilmemiş nama yazılı payı devren iktisap eden kişi, şirket onay vermediği sürece rüçhan hakkını kullanamayacağından, bu hak devreden pay sahibi tarafından kullanılacaktır⁴¹⁴.

Borsaya kote edilen paylara ilişkin TTK'nun 497/2/son cümlesinde, oydan yoksun pay sahibinin, rüçhan hakkının kullanılmasında herhangi bir sınırlamaya tabi olmadığı düzenlemesine yer verilmiş olup bu kişi rüçhan hakkını kullanabilecektir.

4.2.3.3.6. Şartlı Sermayede Değişirme ve Alım Haklarının Kullanılması

Şarta bağlı sermaye artırımını, TTK'nun 463. vd. maddelerinde düzenlenmiş olup yeni çıkarılan tahvil veya benzeri borçlanma araçlarıyla, şirketten alacaklı olanlara veya şirket çalışanlarına esas sözleşmede öngörülen değişirme veya alım haklarının tanınması yoluyla gerçekleşir.

TTK'nun 467/1. maddesine göre, kendilerine nama yazılı payları iktisap etme hakkı tanınmış bulunan değişirme veya alım hakkını haiz alacaklılar ve çalışanlar, bu tür payların devirlerinin sınırlandırılmış olduğu gerekçesiyle, söz konusu hakları kullanmaktan engellenemezler; meğerki, bu husus, esas sözleşmede ve izahnamede saklı tutulmuş olsun hükmü getirilmiştir.

Buna göre, esas sözleşmede veya izahnamede bu durumda dahi bağlam hükümlerinin uygulanacağına ilişkin düzenleme getirilmemişse, devralanın pay sahipliğinin tanınması ortaklık bakımından zorunlu olacak olup bağlam hükümleri devralan kişiye karşı ileri sürülemeyecektir⁴¹⁵.

Bununla birlikte borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylarda; esas sözleşmede öngörülen önemli sebepler ileri sürülerek değişirme ve alım haklarının devri engellenebilecekken, borsaya kote edilmiş nama yazılı paylarda devrin engellenmesi

⁴¹⁴ UZEL, Bağlam, s. 150; AKIN, Nama Yazılı Hisseler, s. 251.

⁴¹⁵ UZEL, Bağlam, s. 152.

mümkün olmayıp devralanın oydan yoksun pay sahibi sıfatıyla pay defterine kaydı zorunludur⁴¹⁶.

⁴¹⁶ UZEL, Bağlam, s. 153.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Pay kavramı, anonim şirketlerin sermayesinin birimlere ayrılmış halini ifade etmekte olup bu doğrultuda günümüzde kayden izlenen payların da ortaya çıkmasıyla birlikte temel ve klasik olan ikili ayrımın yanına bir yenisi daha eklenmiştir.

Bununla birlikte hamiline yazılı ve nama yazılı paylar, anonim şirketler açısından halen önemlerini korumaya devam etmektedirler.

Bu çalışmanın ilk bölümünde, pay kavramı anlamları ve çeşitleri itibariyle ele alınmıştır. Bu manada payın; sermayenin bir parçası olması, pay sahipliği mevkinin temsil etmesi, pay senedi yerine kullanılması ve kıymetli evrak niteliği gibi anlamları üzerinde durulmuştur. Pay çeşitleri olarak ise, primli pay - primsiz pay, ayın karşılığı - nakit karşılığı pay ve itibari değeri olan pay - itibari değerden yoksun pay gibi pay çeşitleri anlatılmıştır.

Paylar temel olarak, nama ve hamiline yazılı olarak ikiye ayrılır. Çıplak paylar için de bu ayrım yapılmaktadır. Nama yazılı paylar kanunen emre yazılı oldukları için ayrıca emre yazılı pay çıkarılmaz. Payın senede bağlanması, haklarda, borçlarda ve imtiyazlarda bir değişikliğe yol açmaz. Bu durum sadece payın devrine etki eden bir husustur.

TTK sistemimizde nama yazılı paylar için senet bastırma zorunluluğu öngörülmemiştir. Sadece azlık isterse anonim şirketler için nama yazılı pay senedi bastırma zorunlu hale gelmektedir. Hamiline yazılı paylar için ise, bedelleri tamamen ödendikten sonra yönetim kurulunun 3 ay içinde senet bastırması zorunlu hale gelmektedir.

Kayden izlenen paylar, payları borsada işlem gören şirketler için bir zorunluluktur. Fiziki olarak senet basmanın, senedin yıpranması, kaybolması gibi sorunlarını bertaraf eder.

Anonim şirketlerde tek borç ilkesi hakim olup ortakların sadece pay bedelini ödeme borçları vardır. Primli paylar ise bu ilkenin istisnasını oluşturmaktadır. Primli pay çıkarabilmek için genel kurul kararı veya esas sözleşmede hüküm bulunması gerekir.

Nakit karşılığı olan paylarda; kısmi ödeme mümkün olup buna göre payın en az %25'inin tescilden önce, geri kalanının ise tescilden itibaren 24 ay içinde ödenmesi gerekirken ayın karşılığı olan paylarda kısmi ödeme mümkün değildir. 6102 sayılı TTK'da ayın karşılığı getirilen payların şirketin tescilinden itibaren 2 yıl içerisinde devredilemeyeceklerine ilişkin bir sınırlamaya yer verilmemiştir.

Bu ortaklık türünde, haklar, borçlar, imtiyazlar paya bağlıdır. Kişiyeye bağlanan haklar, imtiyaz değil, sözleşmesel haktır. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki paya bağlı olan haklar malvarlığı hakları ve yönetim hakları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Anonim şirketlerde sınırlı sorumluluk ilkesi hakimdir. Ortaklığın borçları nedeniyle, pay sahibinin kişisel malvarlığına başvurulamaz. Zira malvarlığı aktif ve pasifiyle birlikte şirket tüzel kişiliğine aittir. Bunun sonuçlarından biri olarak da pay sahibi, dilediği zaman kar dağıtımına hak kazanamaz.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, paya hakim olan ilkeler üzerinde durulmuş olup sırasıyla payın oluşumu, bölünmezliği ve devredilebilirliği ilkesi başlıklarına yer verilmiştir.

Pay, ortaklığın kuruluşunun veya sermaye artırım kararının tescili ile beraber kendiliğinden oluşur. Bu kuralın bir sonucu olarak, tescilden önce pay taahhüdünün devri şirkete karşı geçersizdir.

Paya hakim olan bir diğ er ilke ise, payın bölünememesidir. Buna göre, bir payın birden fazla sahibi olsa bile bu kişiler ş irketten payın bölünmesini talep edemez. Bu durumda paya bağlı haklar mü ş terек temsilci tarafından kullanılır.

Üzerinde durduğ umuz son ve en önemli ilke payın devredilebilirliğ i ilkesidir. Zira bu ilke anonimlik kavramının ve ortaklığın sermayesinin paylara bölünmüş olmasının bir sonucudur. Bu bağlamda hem hamiline hem nama yazılı paylar kural olarak serbestçe devredilebilir. Bu kuralın istisnası nama yazılı payların devrinin bazı hallerde sınırlandırılabilmesidir. Sınırlandırmaya ilişkin bu hükümler emredici nitelikte olduğu için istisnaların genişletilmesi mümkün değildir.

Anonim ortaklıkta, ortaklıktan çıkma müessesesinin bulunmaması nedeniyle payın serbestçe devredilebilir olması pay sahibinin menfaati açısından önemlidir.

Payın devredilebilirliğ i ilkesinin iradi olarak sınırlandırılmasına ise bağlam denilmektedir. Hamiline yazılı paylar için bağlam hükümleri öngörülmesi mümkün değildir. Bağlama ilişkin hükümlerin düzenlenme amacı, genelde şirketteki yabancılaşmayı önlemektir. Bağlam hükümleri kuruluşta veya sonradan yapılacak bir değişiklikle ve ancak esas sözleşmede öngörülebilir.

Bağlam hükümleri kapsamında hakların geçişine ilişkin olarak doktrinde iki teori ön plana çıkmış olup bunlar birlik ve bölünme teorileridir. Birlik teorisi, ortaklığın devre onay vermemesi halinde hem malvarlıksal hem de yönetime ilişkin hakların devredende kalmaya devam etmesi anlamına gelmekte iken bölünme teorisi malvarlıksal hakların devralana geçecek olmasına rağmen yönetime ilişkin hakların devredende kalmaya devam edecek olması anlamına gelmektedir.

Kanuni sınırlamaların başında ise anonim ortaklığın kendi payını devralması gelmektedir. Anonim şirketin kendi payını devralması sermayenin iadesi anlamına geleceğinden bu durum kural olarak yasaktır. Ancak bu yasağın istisnaları bulunmaktadır.

Kanuni bağlamın en önemli bir diğer başlığı ise bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payların ancak şirketin onayı ile devredilebileceğine ilişkin düzenlemedir. Bu hüküm ile sermayenin korunması amaçlanmaktadır. Bu durumda dahi şirket devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise teminat isteyecek olup teminat verilmişse onaydan imtina edemeyecektir.

Bunun dışında pay devralma ve pay devretmenin zorunlu kılındığı bazı haller vardır. Buna göre, zorunlu çağrı yoluyla ortaklık paylarının toplanması ve hakim teşebbüsün hakimiyetini kötüye kullanması hallerinde pay devralma zorunluluğu devreye girmektedir. Tam hakimiyet halinde azınlığı ortaklıktan çıkarma, birleşme durumunda pay sahibinin ortaklıktan çıkma veya çıkarılma hakkı ve haklı sebeple fesih taleplerinde fesih yerine ortaklıktan çıkarılma hakkı da pay devretme zorunluluğu bulunan hallerdir.

Payın devrinin izne bağlı olduğu haller başlığı altında ise, SPK, BDDK, Rekabet Kurulu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu gibi Kurulların iznine tabi olan durumlara ilişkin ve TMSF'nin özel yetkisi hakkında açıklamalar yapılmış, akabinde ise Hazine Müsteşarlığının iznine tabi olan haller üzerinde durulmuştur. Ayrıca aynı üst başlık altında her ne kadar izne tabi olan bir durumu ifade etmese de şirketler topluluğunun belli oranlarda pay edinmesi durumunda, kanunlarda yer verilen kurumlara karşı olan bildirim yükümlülüğüne yer verilmiştir.

Son bölümümüz olan payın devri başlığı altında da ilk olarak senede bağlanmamış payın devri konusu üzerinde durulmuştur. Buna göre, çıplak paylar alacağın temlik hükümleri doğrultusunda devredilebilmektedir. Türk Borçlar Kanunu doğrultusunda bu devrin yazılı olarak yapılması gerekmektedir.

Bu bölümde ikinci başlık hamiline yazılı hisse senedinin devri konusundan oluşmaktadır. Hamiline yazılı hisse senedinin devri zilyetliğin geçirilmesiyle hüküm ifade etmektedir.

Nama yazılı payların devri ise ciro ve zilyetliğin teslimi yolu ile gerçekleşmektedir. Yargıtay'a göre cironun fonksiyonu temliktir. Nama yazılı senetler beyaz ciro ile devredilirken beyaz ciro doldurulmadıkça bu senetler hamilineymiş gibi yalnızca zilyetliğin teslimi yolu ile devredilebilirler.

Kayden izlenen payların borsa dışında ciro ve zilyetliğin devri yoluyla devredilmesi mümkün olmadığından nama yazılı kaydi paylar, kaydi sistem dışında alacağın temliki hükümlerine göre devredilebilir.

Anonim şirketlerde ortakların isim, unvan ve adresleri ile payların kimin elinde olduğu ve paya ilişkin borç ve yükümlülüklerin yer aldığı pay defteri isimli defterin tutulması bir zorunluluktur. ETTK'dan farklı olarak yanlış yapılan kayıtlar, ortaklık tarafından ilgililerin görüşleri alınmak suretiyle silinebilecektir.

Payın devri başlığı altında en önemli konu ise bağlı nama yazılı pay senetlerinin devridir. Anonim şirketlerde devirleri sınırlandırılan nama yazılı paylara, bağlı nama yazılı paylar denilmektedir. Bu paylar bakımından payın devri için, ciro ve zilyetliğin tesliminin yanı sıra devre şirketin de onay vermesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda devre engel olan önemli sebebin esas sözleşmede öngörülmesi gerekmektedir. Kanuna göre önemli sebep, şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteren sebeplerdir.

Aynı zamanda anonim şirket payları edinen kişiye, paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebilir. Gerçek değer, şirketin karlılığı ve öz değeri itibarıyla anonim ortaklığın tüm değerini yansıtacak nesnel ve esas bir değer olarak tanımlanabilir.

Ortaklığın sahip olduğu bir diğer imkana göre ise, devralan, payları kendi adına ve hesabına aldığını açıkça beyan etmezse şirket, devrin pay defterine kaydını reddedebilecektir.

Miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra hallerinde ise şirketin sahip olduğu tek imkan gerçek değerle devralmayı önermektedir.

Borsaya kote edilmiş paylar ise borsa kotuna alınmış paylar olup bu payların devri için yüzdesel bir sınır getirilerek bağlam ihdas edilebilir. Ayrıca devralan payı, kendi adına ve hesabına aldığını beyan etmezse de kayıt talebi reddedilebilir. Borsaya kote edilmiş tüm payların devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından anonim ortaklığa bildirilmesi gerekmektedir.

Son olarak bağlam hükümleri esas sözleşme değişikliği ile kaldırılabileceği gibi şirketin konusunun değiştirilmesi, imtiyazlı pay ihdası, şirketin tasfiyeye girmesi, rüçhan hakkının kullanılması, şartlı sermayede değiştirme ve alım hakkının kullanılması hallerinde etkisini kaybedecektir.

Kanun Koyucu, 6102 sayılı Kanunda hamiline ve nama yazılı payları, yeni Sermaye Piyasası Kanunu'nda ise kayden izlenen payları günümüz gereklerine uygun olarak düzenlemiş ve revize etmiş bulunmaktadır.

Değişen ve gelişen ekonomi dünyasında, ticaret hukukunda birbirine ters düşen iki kavram halka açık anonim ortaklıklar ile bağlı nama yazılı senetlerdir. Anonim şirketin belki de en önemli özelliği payın serbestçe devredilebilme ilkesi olup devir serbestisinin kanuni veya iradi sebeplerle sınırlandırılmasının asgari seviyeye indirilmesi ulusal ve uluslararası ticaretin devamı bakımından büyük önemi haizdir.

Sonuç olarak; asıl olanın hem hamiline hem de nama yazılı payların kolayca devredilebilmesinin olduğu ve Kanunda yer olan nama yazılı payların sadece istisnai hallerde devrinin sınırlandırılabileceğine ilişkin hükümlerin çalışmamızda da ifade edildiği gibi emredici nitelikte oldukları, bu nedenle de esas sözleşmede bağlama ilişkin hükümlere yer verilirken, payın devredilebilirliği ilkesinin genel kural olduğunun unutulmaması gerektiği kanaatine varılmıştır.

KAYNAKÇA

Akbulak, Yavuz: Anonim Şirketlerde Sermaye Artırımı, İBD, C. 90, S. 2, 2016, s. 138 vd.

Akbulak, Yavuz: Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Pay Oluşturulması, İBD, C. 89, S. 6, 2015, s. 111 vd.

Akdağ Güney, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012.

Akın, Murat Yusuf: Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler, İstanbul 2014.

Akın, Murat Yusuf: Şirket Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul 2002.

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 6. Bası, Ankara 1982.

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler ve Tatbikat, BATİDER, 1968, C. 4, S. 3, s. 511 vd.

Arar, Kemal: Kara Ticareti, Şirketler Hukuku, Ankara 1952.

Arıcı, Mehmet Fatih: Alacak Hakkının Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taahhüdü, İstanbul 2003.

Arıcı, Mehmet Fatih: Anonim Ortaklıkta Nakit Dışı Sermaye Taahhüdünün İmkansızlığının Hükümleri, Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan, Ankara 2006, s. 103 vd.

Arıç, Şahap: Yargıtay İçtihatlarına Göre Haşiyeli Ticaret Kanunu, İstanbul 1946.

Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, 21. Bası, Ankara 2015.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, 3. Bası, İstanbul 1959.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği, İÜHFM, 1958, C. 23, S. 3-4, s. 248 vd.

Arslanlı, Halil: Ticari Bey, 4. Bası, İstanbul 1955.

Atalay, Oğuz / Okutan Nilsson, Gül: Anonim Ortaklık Paysahipleri Sözleşmelerinde Öngörülen Pay Alım ve Satım Opsiyonlarının Hukuki Niteliği ve Cebri İcrası, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s. 409 vd.

Ayan, Özge: Anonim Şirketin Genel Kurul Kararı ile Kendi Paylarını İktisap Etmesi veya Rehin Almasının Koşulları, GÜHFD, C. 17, S. 1-2, 2013.

Aydın, Alihan: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008.

Ayoğlu, Tolga: Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar, İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri, İstanbul 2009, s. 525 vd.

Aytaç, Zühtü: Sermaye Piyasası Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 67 vd.

Aytaç, Zühtü: Sermaye Piyasası ve Hisse Senetleri, Ankara 1988.

Bahtiyar, Mehmet: Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi, İstanbul 2001.

Bahtiyar, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri, BATİDER, 2001 C. 21, s. 83 vd.

Bahtiyar, Mehmet: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi, TBB Dergisi, S. 61, 2005, s. 70 vd.

Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan: Şirketler Hukuku, Bursa 2013.

Bilgişin, Şevket Memedali: Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, 2. Bası, İstanbul 1950.

Birkaş, Hasan: Ticaret Şirketleri ve Tatbikatı, 3. Bası, İstanbul 1970.

Bozkurt, Tamer: Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), 1. Bası, İstanbul 2016.

Çağlar, Manavgat: Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükümüne Göre Kaydi Sistemin Esasları, AÜHFD, C. 50, S. 2, 2001.

Çevik, Orhan Nuri: Anonim Şirketler, 3. Bası, Ankara 1988.

Dağ, Üner: Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması, İstanbul 1996.

Davran, Bülent: Sermaye Şirketlerinde Aynı Apor Meseleleri, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962, s. 7 vd.

Doğanay, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 4. Bası, İstanbul 2004.

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul 1988.

Erdem, Ercüment: Anonim Şirketlerin Çıkardığı Senetler ve Sermaye Piyasası Hukukuna Giriş, Ankara 1995.

Erdem, Ercüment: Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK'nın Çözümleri, XXV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 2012, s. 97 vd.

Eriş, Gönen: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995.

Eriş, Gönen: Açıklamalı-İçtihatlı / 6335 - 6552 - 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C. 3, Ankara 2017.

Göksoy, Can: Anonim Ortaklıkta Payın Rehni, Ankara 2001.

Göle, Celal: Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt, Ankara 1976.

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 1989.

Karahan, Sami: Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, İstanbul 1991.

Karahan, Sami: Bankacılık Kanununda Nitelikli Pay Sahipliği Kavramı ve Bu Kavrama Bağlanan Hukuki Sonuçlar, İTÜSBD, Y. 9, S. 18, Güz 2010, s. 39 vd.

Karahan, Sami: Kar Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Karın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?, Regesta, 2013, S. 1, s. 19 vd.

Karasu, Rauf: TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015.

Karasu, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması, GÜHFD, C. XII, S. 1-2, Ankara 2009, s. 127 vd.

Karayağın, Yaşar: İsviçre Borçlar Kanununda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler, BATİDER, 1993, C. 17, S. 1, s. 5 vd.

Kaya, Arslan: Karşılaştırmalı, Notlu Yeni Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 2013.

Kaya, Arslan: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001.

Kendigelen, Abuzer: Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2012.

Kırca, İsmail / Şehirli Çelik, Feyzan Hayal / Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013.

Kubilay, Huriye: Kaydileştirilmesi Gereken Pay Senetlerini Merkezi Kayıt Kuruluşuna Teslim Etmeyen Kişilerin Hukuki Durumu, GÜHFD, C. XVII, 2013, S. 1-2, s. 805 vd.

Memiş, Tekin: Grup İmtiyazının Kabul Edildiği Bankalarda Grup İçindeki Bütün Paylar Nitelikli Pay Sayılır Mı?, Prof. Dr. Pekcanitez'e Armağan, DEÜHFD, 2014, s. 3105 vd.

Memiş, Tekin / Turan, Gökçen: Sermaye Piyasası Hukuku, 1. Bası, Ankara 2015.

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, Makaleler II, İstanbul 2006.

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı, 3. Bası, İstanbul 2015.

Moroğlu, Erdoğan: Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIII 1996, Makaleler I, 2. Bası, İstanbul 2001.

Moroğlu, Erdoğan: Oy Sözleşmeleri, 5. Baskı, İstanbul 2015.

Moroğlu, Erdoğan: Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2012.

Moroğlu, Erdoğan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2016.

Narbay, Şafak: Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003.

Narbay, Şafak: 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri, EÜHFD, C. XVI, S. 3-4, Aralık 2012, s. 201 vd.

Nilsson, Gül Okutan: Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, Mayıs 2004.

Nilsson, Gül Okutan: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, İstanbul 2009.

Nomer Ertan, Füsun: 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Kolektif Yatırım Kuruluşları ve Özellikle Değişken Sermayeli Yatırım Ortaklığı, İÜHFM, C. 71, S. 2, s. 131 vd.

Onsun, Kemal Şükrü: Ticaret Şirketleri, Ankara 1949.

Öçal, Akar: Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Karar Özetleri (1956-1959), BATİDER, C. 7, s. 125 vd.

Öçal, Akar: Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları, (1973-1974) C. 7, s. 469 vd.

Özdamar, Mehmet: Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi, Ankara 2005.

Paslı, Ali / Yaralı, Levent: Hangi Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Kurumsal Temsilci Çağrısı Yapılmalı? Dünya Gazetesi, 14.03.2013.

Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Baskı, İstanbul 2010.

Pulaşlı, Hasan: Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Ankara 2018.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. 1-2, Ankara 2015.

Pulaşlı, Hasan: Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam ve Etkisi, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999, s. 563 vd.

Pulaşlı, Hasan: Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri, Ankara 1992.

Sevgi, Epçeli: TTK Tasarı'sında Yeni Pay Alma Hakkı, İBD, S. 6, 2010, s. 3589 vd.

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2012.

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklığın Kendi Payını Devralması Üzerine Bir İnceleme, BATİDER, C. 22, S. 1, 2003, s. 239 vd.

Sungur, Halis: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul 1957.

Şener, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Ankara 2017.

Tanör, Reha: Türk Sermaye Piyasası, C. II, Halka Arz, İstanbul 2000.

Tarikahya, Ethem: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Hisse Senetlerinin Çeşitleri, III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1964, s. 231 vd.

Taşdelen, Nihat: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, İstanbul 2005.

Tekil, Fahiman: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1993.

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları - Pay Defteri Hukuku ile, İstanbul 2012.

Tekinalp, Ünal: Nama Yazılı Kaydi Payların Devrinde Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kayıtlarının Etkisi ve Niteliği, Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 537 vd.

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku - Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme, İstanbul 2015.

Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin: Açıklamalı, Notlu ve Karşılaştırmalı 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat ve İkincil Düzenlemeler, Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul 2014.

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri, İstanbul 1978.

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul 1983.

Teoman, Ömer: Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Üzerine Düşünceler, Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, C. I, 1971 - 1982, s. 46 vd.

Teoman, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar, Kitap 5, 1992 - 1993, Ankara 1995.

Tosbi, Sadrettin: Tüccar ve Ticaret Şirketleri İçin El Kitabı, Ankara 1945.

Töremiş, Hatice Ebru: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Nama Yazılı Payların Borsa'da Devri, Ankara 2008.

Tüzün, Necat: Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1976.

Uzel, Necdet: Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam, İstanbul 2013.

Uzel Necdet: Nama Yazılı Payların Satın Alma Teklifinde Bulunma Hakkına Konu Olması Halinde Gerçek Değer ve Faizin Tespiti İle Kar Payının Mahsup Edilmesine Dair İlkeler (Karar İnceleme), İÜHFM, C. 71, S. 2, 2013, 555-562.

Ünal, Mücahit: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi Konusunda Yapılan Değişiklikler, GÜHFD, C. XV, 2011, S. 2.

Ünal, Mücahit: Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, Konya 2011.

Von Steiger, Fritz (Çev. Tahir Çağa): İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968.

Yıldız, Şükrü / Özbay, İbrahim: Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f. 4'de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Paysahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XXII, 2006, s. 7 vd.

Yıldız, Şükrü: Anonim Ortaklıkta İhraç Primleri (AGİO), EÜHFD, C. IV, 2000, S. 1-2, s. 547 vd.

Yıldız, Şükrü: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004.

Yıldız, Şükrü: Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996.

Yıldız, Şükrü: Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418 f.4'de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri İle Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı, Makalelerim 1988-2007, Ankara 2008, s. 501 vd.

Yıldız, Şükrü: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Rüçhan Hakkı Konusunda Getirilen Değişiklikler, MÜHFD, s. 809 vd.

Yıldız, Şükrü: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007.

Yeşiltepe, Salih Önder: Ab ve Türk Hukukunda Çağrı Yoluyla Ortaklık Paylarının Toplanması, İstanbul 2011.

Yetkin, Mustafa: Şerhli Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1978.

Yetkin, Mustafa: Uygulamalı - İctihatlı Ticaret Şirketleri, 2. Bası, İstanbul 1978.

http://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2014_Summer/GSI_Articletter_2014_Summer_Article13.pdf (Erişim Tarihi: 10.06.2018).